

821.135.1(478).09
C51R

Biblioteca Municipală
B.P. HASDEU

calea la spre cunoaștere!

Eugen Cioclea

în dioptria criticii și studiilor literare

**Antologie
de Vitalie Răileanu**

Chișinău
2015

Biblioteca Municipală B.P. HASDEU

calea ta spre cunoaștere!

Filiala „Onisifor Ghibu”

Eugen Cioclea
în dioptria criticii
și studiilor literare

Antologie
de Vitalie Răileanu,
Dumitru Crudu

Chișinău ♦ 2015

821.135.1(478).09 Cioclea, E. = 135.1
32.9 Cioclea, Eugen = 135.1

Respectivul volum de exegeze literare a fost realizat în Laboratorul de Cercetări literare și biobibliografie „Onisifor Ghibu” al Bibliotecii „Onisifor Ghibu”.

Concept, elaborare: Vitalie Răileanu, critic și istoric literar

Coordonator: dr. Lidia Kulikovski
Antologare: Vitalie Răileanu, critic și istoric literar,
Dumitru Crudu, scriitor

Bibliografie și catalog adnotat: Margareta Cebotari

Tehnoredactare: Diana Șontea

Fotografii: Nicolae Răileanu, maestru fotograf

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Eugen Cioclea în dioptria criticii și studiilor literare / Bibl. Municipală “B. P. Hasdeu”, Filiala “Onisifor Ghibu”; concept, elab., antologare: Vitalie Răileanu; coord.: Lidia Kulikovski; bibliogr.: Margareta Cebotari. – Chișinău: S. n., 2015 (Tipogr. “Foxtrot”). – 212 p.

Bibliografie selectivă: [operele aparte ale poetului E. Cioclea]: p. 184-204 (210 tit.). – Catalog adnot. al vol. poetului: p. 205-212. – 100 ex.

ISBN 978-9975-120-74-6.

[821.135.1(478).09+016](092)(082)

E 89

CUPRINS

Vitalie RĂILEANU. Eugen Cioclea – poetul timpului nostru	5
Vitalie RĂILEANU. Repere biografice	8
Capitolul I. Temeinicia dăinuiri în poezia lui Eugen Cioclea.	
Puncte de vedere	11
Eugen LUNGU. Alternativa numitorului comun	12
Alexandru BURLACU. Eugen Cioclea: estetica anti-poeticului.....	20
Andrei HROPOTINSCHI. Eugen Cioclea: „Numitorul comun”	30
Gheorghe MAZILU. Riscul experimentului	37
Emilian GALAICU-PĂUN. Căderea liberă a lui Eugen Cioclea	43
Emilian GALAICU-PĂUN. Versul și reversul boemei	48
Nicolae LEAHU. Reflecție și iconoclastie în poezia lui Eugen Cioclea	53
Vitalie RĂILEANU. <i>Anxietatea</i> poeziei lui Eugen Cioclea.....	58
Vitalie RĂILEANU. Eugen Cioclea: poetul ludicului lucid	61
Alexandru MUȘINA. Atlantida (poetică) de dincolo de Prut	65
Alexandru CISTELECAN. Antologia pe ață	66
Alexandru CISTELECAN. Poeți, vă ordon, treceți Prutul!.....	67
Mitru CRUDU. Veșnic revoltat – Eugen Cioclea	68
Nichita DANILOV. Un poet neobișnuit: Eugen Cioclea	69
Mihai IOVĂNEL. Poezia lui Eugen Cioclea.....	73
Daniel CRISTEA-ENACHE. Poetul și responsabilul de șampilă	76
Anatol MORARU. Eugen Cioclea – poetul care și-a căutat de unelte	80
Bogdan-Alexandru STĂNESCU. Imnuri pe ritmuri convergente.....	84
Maria PILCHIN. Eugen Cioclea și postmodernitatea teiului	87
Mihail VAKULOVSKI. „Vreau să distrug UniVersul”	92
Dumitru CRUDU. Leo Bordeianu face publică o poezie inedită de Eugen Cioclea	94
Dumitru CRUDU. Poezia care l-a salvat.....	96
Eugen LUNGU. O altă poezie.....	98
Capitolul II. Omagii, confesiuni, schițe de portret...	102
Arcadie SUCEVEANU. Cântec de trecut Styxul	103
Laura CIOCLEA. Amintiri cu tata	105
Dumitru CRUDU. A dispărut poetul Eugen Cioclea.....	107
Dumitru CRUDU. Cum a murit și când a murit poetul Eugen Cioclea?	109

Dumitru CRUDU. Actul cultural: de la douăzeci de bani la 111 dolari S.U.A.	111
Alexe RĂU. Luxul și mizeria poetului.....	113
Ghenadie POSTOLACHI. Vijelios total	116
Alexandru VAKULOVSKI. Supa lui Iisus	118
Nicolae POPA. Tunetul Eugen Cioclea.....	119
Eugen LUNGU. Cioclea.....	121
Emilian GALAICU-PĂUN. Anul Cioclea	122
Dinu MIHAIL. Cine n-are Cioclea, să-și cumpere imediat.....	126
Dinu MIHAIL. Din fuga condeiului zugrav.....	131
Capitolul III. Un singur interviu.....	137
Alexandru BANTOȘ în dialog cu Eugen Cioclea. „Literatura este o răfuială cu propria conștiință”	138
Capitolul IV. Ființarea poetului în spațiul arhivelor.....	147
Capitolul V. Crâmpoie fotografice din colecția maestrului fotograf Nicolae Răileanu	165
Capitolul VI. Eugen Cioclea și constituirea <i>eul-ui</i> de profunzime	180
Bibliografie selectivă.....	181
Argument	182
Bibliografie	
I. Opera poetică	184
II. Publicistică.....	191
III. Eugen Cioclea: interviuri, recenzii, comemorări	198
Catalog adnotat al volumelor semnate de poetul Eugen Cioclea.....	205

Vitalie RĂILEANU

EUGEN CIOCLEA – POETUL TIMPULUI NOSTRU

(în loc de argument)

Timpu ne-a demonstrat deja că o adevărată cultură nu este numai rezultatul unei integrări de opere literare ale marilor scriitori. Alături de personalitățile de factură excepțională, care deschid orizonturi gândirii și fac cunoscut lumii „fiorul nou” al unor sensibilități singulare, se aliniază numeroși poeți, prozatori, dramaturgi, cu o putere creatoare deosebită. Printre aceștia se regăsește scriitorul Eugen Cioclea, care în întregul lor, prin poezia sa, formează un mediu aparte și o atmosferă culturală: spațiu original, formând/ întreținând valorile de circulație ale unui univers cultural, precum este cel din Moldova de Est, într-o epocă dată și *chezășuindu-le* în același timp continuitatea.

Asupra acestui volum de exegeze literare *Eugen Cioclea în dioptria criticii și studiilor literare* am început să lucrez chiar în noaptea de 10 octombrie 2013, când am revenit de la înmormântarea poetului...

Concepția noastră a fost și este însă diferită de ceea ce a exegzelor de tip mixt care amestecă *relațiunea* biografică despre un autor cu analiza operei literare. Obiectivul acestui volum, al cuprinsului dat este personalitatea poetului Eugen Cioclea văzută în recenzii, cronici, studii literare, în omagii, schițe de portret, dialoguri. În definitiv, propunem pentru prima dată, o bibliografie selectivă – *Eugen Cioclea și constituirea Eul-ui de profunzime* și un *Catalog adnotat al volumelor poetului*, aceste capitole fiind alcătuite și semnate de Margareta Cebotari. Sper că și *Reperele biografice* vor fi utile cercetătorilor literari preocupați de poezia lui Eugen Cioclea, deoarece multe referințe nu au fost niciodată publicate, iar pozele fotografice, oferite cu mare generozitate de maestrul Nicolae Răileanu, îl redau pe poetul nostru în clipe de neuitat, care justifică intențiile noastre, de a-l (re-)descoperi pe un scriitor memorabil.

Poet cu un mod estetic singular și cu o mai originală viziune fragmentară asupra lumii, impregnată de diverse situații și întâmplări, Eugen Cioclea a fost și rămâne o emblemă a poetului *însingurat și foarte trist*, adesea incomod până la os unora, aflându-se mereu în opoziție cu prejudecățile și *poetismele zăpăcite și țipătoare* (Eugen Cioclea), apelând/recurgând în acest scop la inconfundabilele sale metapoeme.

În felul dat, suntem motivați că am adus la zi, selectând cele mai argumentate surse referitoare – cronici, recenzii, studii etc. despre creația poetului Eugen Cioclea. Am dat întâietate și unor referințe pe care scriitorul antologat nu le-a văzut și nu le-a știut, iar unele scrisori adresate lui Eugen Cioclea ar fi *zăcut* în arhive și în prezent, fără să se știe de ele.

Am evitat sistematic romanțarea, chiar și sensul de fantazare pe marginea biografiei și autobiografiei, a dosarului depus la Uniunea Scriitorilor din Moldova ș.a., reducând comentariile la minimum și *lăsându-le să vorbească singure*, fie XEROX-ate, fie în traducere.

Analiza creației literare *ciocliene* am întreprins-o selectiv prin tezele lui Eugen Lungu, Alexandru Burlacu, Emil Galaicu-Păun, Grigore Chiperi, Anatol Moraru, Maria Pilchin, Dumitru Crudu, Mihail și Alexandru Vakulovski ș.a., argumentate și destul de originale sunt notele și studiile semnate de autori din România – Alexandru Mușina, Nichita Danilov, Daniel Cristea-Enache, Bogdan-Alexandru Stănescu, Alexandru Cistelican, Claudiu Komartin ș.a. –, toți buni prieteni și experți ai creației lui Eugen Cioclea.

Mai urmărim scopul de a-i face pe tinerii noștri care studiază la Facultatea de Litere, Jurnalism și Științe ale comunicării, la Academia de Arte, pe masteranzii și doctoranzii axați pe studierea *Procesului literar contemporan*, prin prisma creației literare a unor autori mai neobișnuiți, mai neordinari, dar originali până la sacrificiu precum este Eugen Cioclea, să fie și mai receptivi la acest aspect al literaturii contemporane.

Așadar, acest volum de exegeze literare intitulat *Eugen Cioclea în dioptria criticii și studiilor literare* nu este unul ordinar, așa cum aspectul și cuprinsul lui ar putea lăsa să se înțeleagă, nici o *îngrămădire* de texte

de critică literară sau de referințe *omagiale* menite să repare o lacună din informația cercetărilor literare. Renunțăm deci la simpatia *amatoricească*, afirmând că problema pe care ne-am pus-o nu a fost aceea de a descoperi câți critici literari, cercetători, oameni de cultură, colegi de breaslă au scris despre *Poezia* lui Eugen Cioclea, ci de a încerca să scoatem din această împrejurare o idee în legătură cu critica literară și cu unele metode de cercetare și promovare a textelor literar-artistice de acest gen.

Martie 2015

REPERE BIOGRAFICE

Eugen Cioclea s-a născut pe 4 august 1948, în satul Druța, raionul Râșcani. Părinții i-au fost: Serghei Cioclea (n. 1922), profesor de limba și literatura română, și Iulia Cioclea (n. 1927), învățătoare la clasele primare.

- 1955** Elev în clasa I în satul de baștină.
- 1956-1963** Învăță la școala de 8 ani din satul Terebnea, „unde și-au mutat părinții reședința” (E. Cioclea).
- 1964-1966** Elev al școlii medii din satul Zăbriceni.
- 1966** Ahtiat de matematică, încearcă să dea la facultate, la Universitatea de Stat din Moscova „Mihail Lomonosov”, unde a picat examenele *cu mare succes*, precum scrie Eugen Cioclea într-o *Autobiografie*.
- 1966-1967** Student la Facultatea de matematică a Universității de Stat din Republica Moldova.
- 1967 [...]** „[...] trecând odată pe lângă comisariatul militar de sector, am decis să intru în curte, așa pur și simplu, din curiozitate. S-a adeverit că poți pleca în armată și voluntar, nu era neapărat să aștepti când te vor chema la încorporare. Toamna, deja îmi făceam serviciul militar la școala de artilerie pentru sergenți, *corpul și sufletul rachetelor strategice*, dar s-a adeverit că nu sunt bun pentru armată. Am fost demobilizat. Zadarnic încercam să-i conving pe medici că nu am nici un fel de tuberculoză – nu mi-au dat crezare” (Eugen Cioclea. *Autobiografie*).
- 1968-1971** Student la Universitatea de Stat „Mihail Lomonosov” din Moscova, [...] „soldatul în rezervă a trecut în afara concursului, m-au primit parcă cu brațele deschise. Așanumita mea *tuberculoză* îmi permitea să stau trei luni pe

- an într-un salon separat al dispensarului și să iau masa gratuit. În această perioadă, fiind singur în „Celulă”, am început să scriu versuri. Preocuparea mea de poezie, timp de trei ani, pare să fi decis soarta mea cu desăvârșire” (Eugen Cioclea, *Autobiografie*).
- 1971** Luându-și concediu academic nu mai revine la facultate...
- 1971-1980** Viitorul poet lucrează în calitate de ghid-traducător la Comitetul pentru sport al U.R.S.S. (Moscova), apoi la Inturist, Sputnik, CAER.
- 1973** „Liviu Damian publică în ziarul „Tinerimea Moldovei” poemul *Început*, pe care îl consider debutul meu”, nota Eugen Cioclea în *Autobiografia* sa.
- 1980-1982** Frezor la uzina „Speștanok” din Moscova.
- 1982-1987** Muncitor și ajustor de mașini-unelte cu programare automată la aceeași uzină.
- 1988** Debutează editorial cu volumul de versuri *Numitorul comun* (Chișinău, Ed. Literatura Artistică) „[...] pe unii îi va bucura, pe alții îi va incita sau șoca, sau revolta, plictisit și indiferent însă – vă asigur! – nu va rămâne nimeni” (Eugen Lungu). ***Premiul Familiei Esinencu.***
- 18 februarie 1988** Devine membru al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova, având recomandări semnate de scriitorii Nicolae Esinencu, Arcadie Suceveanu și Alexandru Brodski.
- 1991** Editează volumul de poeme *Alte dimensiuni* (Chișinău, Ed. Hyperion), versurile fiind axate pe o *luminozitate tăioasă care frige, arde „pielea” sufletului, te mișcă și te dinamizează.* ***Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova.***
- 1992-1995** Redactor-șef la ziarul „Tinerimea Moldovei”.

- 2001** Vede lumina zilei volumul de metapoeme *Dați totul la o parte să văd* (Editura Cartier (Colecția „Rotonda”). **Pre-miul Uniunii Scriitorilor din Moldova.**
- 2002** Apare volumul de versuri *Subversiunea poetului revoltat* (Samizdat) în care „Poetul iese din cochilia tristeții lui existențiale în stradă, unde se solidarizează cu mișcărilor ce vor să instaureze adevărul”. (Mihai Cimpoi)
- 2007** După 5 ani de tăcere editează volumul *Vreau să distrug UniVersul* (Chișinău, Prometeu, Tipografia A.Ș.M.), adresându-se mai întâi cititorului prin originalul *Drept moto...* „Știu. Majoritatea publicului neomogen prin excelență mi-a uitat existența și nici nu cunoaște aproape nimic din așa-zisa lucrare «*Sacrosancta*» a semnalului”. Poetul îi invită, astfel, pe cititori la lecturi atente.
- 2007** Obține titlul onorific ***Maestru al literaturii.***
- 2011** Eugen Cioclea reușește să scoată volumul *Ofsaid* (Chișinău, Ed. Magna-Princeps SRL) în cuprinsul căruia se regăsesc 99 de poezii și un mic *Fișier biografic.*
- 2012** La Editura Magic-Print, Onești (România), tipărește cartea de versuri *Căderea liberă.* Acest volum este ultimul pe care Eugen Cioclea a reușit să-l editeze și să-l ofere cu autograf doar prietenilor și unor cititori fideli...
- 8 octombrie 2013** În această zi, cu nori grei de ploaie mărunță, am rămas mai săraci *poeticește*, deoarece „*Fără Eugen Cioclea, literatura română este un pian cu câteva clape lipsă*”. *Cel mai trist poet din Europa* a fost înmormântat în cimitirul din satul Terebnea, raionul Edineț, alături de părinții săi, așa precum a dorit.

Pe ultimul drum a fost petrecut de fiica Laura, fiul Alexandru, venit tocmai de la Moscova, de rude, săteni și ... doar de doi colegi și câțiva prieteni adevărați...

CAPITOLUL I.
TEMEINICIA DĂINUirii ÎN POEZIA LUI
EUGEN CIOCLEA. PUNCTE DE VEDERE

Eugen LUNGU

ALTERNATIVA NUMITORULUI COMUN

Prima relație ce ți-o lasă poezia lui Eugen Cioclea e cea a unei flagrante spontaneități: pe cămașa versului nu transpare sarea efortului, nu se simte râvna găfâită de a face *oricum* și *oricând* poezie, de a biciui slovele să intre în raporturi scârțâitoare, dar hiperpoetice. Poezia lui – după cum o spune Cioclea însuși – „se întâmplă”, și nu numaidecât în fața lucrurilor mari și absolute ale lumii, ci-și extrage rădăcina chiar din valorile cu minus sau cu plus ale vieții banală ca eveniment, dar frumoasă ca existență, mai ales prin faptul de a rezista și de a fi.

Franc, deschis, într-un fel categoric, fără ifos metafizic, poetul se autodefinește de parcă s-ar autodemasca: „Poezia lui Eugen Cioclea/ Este o poezie declarativă./ El vă face declarații de iubire din mers./ El crede că orice lucru și faptă/ poartă un nume,/ lor trebuie să li se spună pe nume,/ or, poezia/ nu e stare de leșin,/ nu e un stres”. Starea de leșin ar fi extazul sentimental și plânsul în horboțica lirică, de care Eugen Cioclea se ferește nu cu precauție, ci cu obstinație. Dacă remarcați, el nu ezită să se deconspire și în alt sens, numindu-se fără falsă pudoare „declarativ”, or, „declarativ”-ismul, acest loc comun, acest călcâi vulnerabil al poeziei noastre în care criticii ținteau pe întrecute, e ca și cum pus la index, e infam și dezonorabil în preajma poeziei. Ce e atunci confidența: „Poezia lui Eugen Cioclea/ Este o poezie declarativă” – un gest de frondă teribilistă ori recunoașterea, aproape validarea, unei stări de fapt?

Nu vă deranjați, fronda e prezentă și ea, dar altceva e principial aici: „El vă face declarații de iubire din mers” – și tocmai aici e îngropată cea de la fondul comunicativ al *Numitorului comun*. „Declarativ”-ismul afurisit și anatemitizat de critică se înalță din schelăria șubredă a locurilor comune, a frazelor deșarte, împrôscate în văzduh fără adresa și chiar fără imaginea clară a celui care se adresează, deoarece venea de la un „noi” impersonal și gregar. „Numitorul comun” este o carte aproape în întregime scrisă la persoana întâi și tocmai de atâta foarte personală. Sensuri-

le acestei cărți nu sunt în arhiva dicționarilor și nici scoase cu două degete din buzunarele acelora, ci sunt sublimarea în cuvinte a unor experiențe și atitudini proprii, ușor descifrabile în vers. „O reluare a iubirii – poezia”, mai zice poetul în altă parte. Iar o declarație de dragoste, fără timbru personal, riscă să rămână falsă și necredibilă, cel puțin prin prezumția unui frecvent uzaj. Discursul poetic „ochi în ochi” face din Eugen Cioclea un nedepășit confesiv: adresantul e un intim al său căruia îi poate descoperi nu numai ungherele împodobite ale sufletului, pe care îl poate șoca uneori cu nonșalanța unor mărturisiri prea puțin delicate („Cina irodică”, „Ce te mai poate încălzi” ș.a.), dar pe care pune mare preț („El vi se uită în gură,/ ca la o podoabă de măr”) și de la care așteaptă, dacă nu încuviințarea, cel puțin înțelegere: „Imaginează-ți că nu s-a deschis parașuta./ Se mai întâmplă! Astfel și eu,/ iată-mă cad”; sau: „Ar trebui să ne adunăm cumva./ De când ne-am dus de-acasă, numai fracții/ din sufletele noastre s-au ales” (citez la întâmplare, cartea oferind în acest sens probe nenumărate). Recurgând la această gramatică a confesiunii, versul lui Eugen Cioclea este – dacă vreți – un gest de sinceritate și adevăr. Ea sparge sfera unei tradiții în care sentimentul era mediat de imagini încântătoare. Stereotipia gândirii poetice generase o stereotipie a gândirii critice: „poetul își exprimă sentimentul de dragoste (ură), încântare prin intermediul... ș.a.m.d.” – parcă de puține ori se adjuceca anume așa?

Poezia lui Eugen Cioclea emite mesajele sentimentelor în direct, fără cifruri și codificări galante, fără medieri brusce învechite în secolul nostru grăbit; cam așa ceva făceau cercetașii în război, în cazuri de forță majoră („intru în cuvânt,/ ca într-un habitaclu”, – zice el). Mesajul, deci, nu e tangent sentimentului, ci pornește din nucleul acestuia. Poate de atâta poezia lui Cioclea nu are nevoie de comentarii, ea exprimându-se pe sine însăși.

Este Eugen Cioclea un inventator? Mă ierte amorul lui propriu, dar în materie de sentimente și idei să nu ne facem iluzii – după atâtea milenii de civilizații este foarte greu să inventezi ceva în acest sens. El mi se pare – judecat în arealul poeziei noastre – proaspăt ca viziune și ex-

presie. Pentru a o demonstra mă refer doar la trei exemple, la trei teme despre care s-a scris nonstop: *Moldova, folclorul* nostru (în speță – „Miorița”) și *plugarul*, cum se obișnuia să i se spună numaidecât țăranului.

Numele Moldovei a fost imnizat la nesfârșit, creându-se astfel o imagine fals paradisiacă a plaiului nostru. Epitetele festive se învârtteau ca ciocârliile în văzduh și era firesc ca de la această înălțime să se vadă doar pitorescul și fastul, crăpăturile țarinii scăpând ochiului survolant. Eugen Cioclea citește cutele ei de la înălțimea unui stat de om, de aceea pseudoduiosia contemplativă, extazierea imnică, complementarismul din apele spumoase ale odei nu se infiltrează în versul său. Nu zic că poetul face o revoluție în poezia de acest gen, dar e aici o privire trează, lucidă, care are curajul să vadă atât cât se vede și nu ce ne-ar plăcea să vedem. E, cred, mai mult patriotism în această privire decât în ochiul dilatat de gloriolă: „Moldova nu-i un șir de nunți/ cu tãmbãlãu și turci ca-n teatru – / ea și se-arată când renunți/ să i te guduri idolatru”.

În jurul „Mioriței” (ca fenomen literar) s-a izvodit multă poezie – și mai bună, și mai rea – dar nimeni nu avu viziunea – zic „șocantă”, ca să nu zic „trãsnită”, acest ultim adjectiv crescând uneori pe același câmp semantic cu „genial” – de a o vedea cosmodrom, rampă de lansare a spiritualității noastre, una dintre cele mai vechi de pe continent „Avem și noi o rampă de lansare./ Îi zice Miorița. Fii atent,/ printre construcțiile de acest gen,/ se pare că-i cea mai veche/ de pe continent.// Un cosmodrom în fiecare târlă/ de oi avem”. „Un cosmodrom în fiecare târlă” smulge de sub calofilicul nostru bun-simț jilțul comodității tradiționale și pitorești, lãsându-l într-un fel cu gura căscată, acest proverbial simț comun are pe undeva și o zonă limitrofă cu filistinismul și, tot ce posibil, pe parcurs siesta sa relaxantă va mai fi deranjată de verbul cam colțos al lui Cioclea.

Despre țărani ne-am deprins a vorbi mai mult cu superlative și aproape numaidecât elegiac. Eugen Cioclea vine în picaj asupra temei și se înfițe în ea dintr-o direcție insolită. Ei, țărani „...nu fac bale ca să cânte mărul/ curat, cum zici, «un înger l-ar mușca»/, nu bãjbãie, ci fizic adevărul îl simt și-l mișcă-n lume c-o nuia.// După o zi de muncă își iu-

besc/ nesățioși femeile bolovănoase,/ când spiritualii poligloți scâncesc/
în patul orașencelor frumoase.// Ei nu pretind un loc în veșnicie/
mai lat decât e-o talpă de copil,/ chiar de-i momești în imne cu chirie,/ al dracu-
lui de sincer și umil”. Unde mai pui că și poetul, care altădată se lăsa cu
vers de mângâiere înspre sine însuși, înduișat de săracul zel de a flata
poetic țăranul, se simte aici inutil și efemer în universul bolovănos al
acestui-a: „Țăranii n-au când citi versurile tale,/ precum că iarba, vai, de-
vine fum,/ precum că roua zornăie pe vale,/ iar soarele-i cu coadă de pă-
un”. Simt că aceste rânduri vor mai lăsa multe mine pe traseul diafanizat
al liricii noastre în marș și s-ar putea ca mașina imnică s-o ia în ralanti!

În genere, timbrul un pic cam grăbit al lui Cioclea îl înțeleg ca o
replică la tremolourile poetice îmbrăcate în alțiță sau strânse disciplinar
în gulere scrobite („Versurile tale parcă ar fi scrise de un soldat,/ observă
femeia cu care mă întâlnesc”). De aceea personajul care trăiește în poezia
lui Cioclea, dacă nu e un revoltat, e cel puțin un sfidător al gustului co-
mun, al unui confort individualist, protejat de anxietatea unei lumi în
fierbere de pătura de seu trasă până sus pe conștiință: „Ne conformăm.
Ne dedublăm urgent./ Sătui sunt lupii, mulțumit păstorul,/ Lucefărul,
ca un vânat e-n munți,/ prada se cară sincer cu tractorul”. Ani la rând
am recitat zgomotoși și cu multă ură patetică diatribele eminesciene
(„Numai banul îl vânează și câștigul fără muncă”) și fiindcă țineam
pleoapele semiînchise, transportați de un sacru elan social și estetic, n-
am avut de unde descoperi că alături, se înalță un alt ins confiscat de ma-
terialitatea gheșeftului și atent doar la foșnetul bancnotelor. Nu vedeam?
Unii vedeau, ba pe ici-colea degete arătătoare mai îndrăznețe se și întin-
deau să arate plaga ce se înșira sub stratul cosmetic de lac și polei.

Nu știi când a fost scrisă „Dare de seamă” – atunci când unii pre-
ferau să tacă, ori acum, când demitizăm cu toții legenda unei plăsmuite
prosperități, dar în civismul rândurilor de mai jos falsitatea nu încapă:
„Vine vremea,/ e vremea să scoți la iveală/ nu doar banii cu pumnul din
buzunar./ Mâna dreaptă pe stânga degeaba o spală – / Murdăria se cură-
ță-n groapa cu var.// Ca războiul de crunt ori mai grea decât ciurma/ e
tăcerea de aur și cântu-n falset./ Bucuros că-n grădina vecinului bruma/

bate – mâne-o să bei și matale oțet.//.../ Nu de bice e vorba. (Detest ma-sochismul!)/ Dar ce mulți peste poate se schimbă la păr.../ Eu nu lingușesc, eu invoc comunismul,/ cu partea-mi de vină și de/ adevăr”. Foarte esențiale pentru noi acum aceste rânduri: „cu partea-mi de vină și de/ adevăr”. Am crezut prea mult invocațiilor retorice, care, după cum spuneau regula jocului, nu cerea numaidecât un răspuns. Acum la ora „dării de seamă” se cere o coborâre de ochi în sine. Pentru a ne vedea măcar partea de vină...

Răsfățatului gust comun, adorator narcisiac de sine însuși, concentrat despotice asupra propriului segment și absolut indiferent la cele ce se întâmplă mai departe de firul propriei mustăți, Eugen Cioclea îi opune alternativa *numitorului comun*, având pe lângă conștiința de sine și conștiința întregului, aliniindu-și coloana vertebrală la demnitatea bradului de munte.

Nu vreau să fac din Cioclea un patetic. Rândurile de mai sus au vrut să demonstreze că acestor „copii teribili” (și dumnealui – vrea sau nu vrea – se înscrie în intențiile lor și ca viziune, și ca expresie, și ca sentiment, și ca atitudine) nu le e deloc străin – cum s-ar părea – civismul. Conformiști, irreverențioși, declinând fandosirea și mocofânia cazonă, opunând rafinamentului frumuseților un rafinament al ironiei, spirituali și incisivi, antitehnocrați și preocupați de o ecologie a sufletului și a celor ce-i înconjoară, găsindu-și subiectele direct în stradă, egali pentru toate aspectele și miremele ei, democratizând expresia și violentând tabu-urile, afișându-și fronda, călcând uneori în străchini dintr-un elan avangardist, admitând ca autoritate supremă doar propriul gust – iată o posibilă imagine a teribiliștilor, câți îi avem. Azi, când patetismul și ovaționarea ies tot mai mult din modă, s-ar putea ca anume ei să des-feudalizeze poezia și vaste teritorii ale ei să treacă sub controlul lor.

În alte părți – și modelul de acolo vine – mișcarea a și fost oficializată de critică, acordându-i-se și un termen adecvat: realism al realităților cotidiene. Oricum, formulele poetice sunt iute trecătoare, modelul a și început a da semne de oboseală și de câte șanse are teribilismul la noi rămâne, totuși, să vedem.

Revenind la poezia lui Cioclea, bănuiesc că apariția ei în volum va crea dacă nu incomodități unora, cel puțin o anumită rumoare pe scara neoficială a valorilor. S-ar putea simți o oarecare înghesuială, după care alții să se lase mai jos cu o treaptă. Mai e și o chestie pur tehnică: Cioclea debutează la aproape 40 de ani, vârstă considerată – cu multă superstiție, de altfel – fatală pentru poeți. În același timp, majoritatea poeziilor incluse în plachetă au un stagiul de la cinci până la zece ani. Știind suspiciunea cam exagerată a unora pentru clasificarea pe generații, unde îl plasăm?

Cioclea intră meteoric în atmosfera poeziei noastre, dar absolut maturizat, fără găngăvelile cu care ne-au obișnuit alte debuturi. De aceea întrebările de mai sus, deși firești, par neesențiale pe lângă faptul că mai avem un poet bun. Da, dar și în acest caz se iscă o altă sfântă întrebare: de ce unul, nepriindu-i clima de afară, știe să aștepte până la etatea împlinirii, iar altul se pune expeditiv de pe cracă și-i cade verde cititorului în poală?

Și cum prea multă laudă strică, aș vrea să vă spun și de ceva ce nu mi prea place, ba chiar mă șochează.

În poezia teribiliștilor autopersiflarea e ceva firesc și Cioclea nu face o excepție – unde se dă cu atâta ironie în obrazul cuiva câte ceva pică și pe propria barbă. Dar se simte uneori și o doză de infatuare a eului, eroul liric *alias* autorul ia uneori și o poză, dacă nu monumentală, cel puțin cam înfoiată, cam ca în păunărie. Iată numai câteva exemple: „...doar formând la telefon pluralul/ identității mele,/ mă îmbun”; „Să nu mă-ncurci, iubito, cu Horațiu,/ măcar de acea că-s mai zăpăcit”; „Luceafărul, sara pe deal,/ mi-i același, din suflet, bujie”; „Știu c-o să-mi plângă pe rever orașul”; „Las pentru alți cercetători succesul/ de-a da prin străchini cu-n picior de vers./ Eu îmi propun să scutur/ universul./ Eu am ceva de lucru-n univers”; „Vin. Vâjâind./ Dar până-o să intru în sfera de influență/ a dumneavoastră,/ mai am încă timp să fiu cine sunt”; „El vine hotărât să vă spună/ ceea ce n-a apucat să audă de la fiecare din voi/.../ mușcă din măr/ și își marchează poemele: *Made In USSR*” „*Made in USSR*” ar fi marca personală a lui Eugen Cioclea, pusă

pe colțul de sus al Universului – nici mai mult, dar nici mai puțin!... Ce e acesta – obișnuita – și fireasca, aș zice – frondă teribilistă în afișarea propriului eu? Sau conștiința supremației, un fel de „Exegi monumentum”, pe care au avut-o poeții mari și care mi se pare cel puțin devremioară într-o carte de debut... Oricum, am mai văzut noi și pe alții venind vâjâind și zbârâind, ba le-am ținut și noi hangul cu zbârâiala criticii, dar până la urmă din toată această acustică primară ne-am ales doar cu un sfârâit.

Nu sunt categoric – admit că greșesc, că sunt subiectiv. Ne va limpezi, în ultimă instanță, Timpul, care e cel mai savant dintre critici. Dar am avut o părere ce-am vrut să v-o spun. Pun punct și trec la altceva.

Vreau să zic că acest tiz al meu mi-e deosebit de simpatic, mai ales că vine în literatură nu adus pe ștampila diplomei de filolog, ci direct din ființa poeziei. Cioclea a făcut matematica la Moscova, și poezia lui, se pare, face trafic de influență, profitând de inducția dintr-o sferă a exactității categorice într-o sferă a emotivității aleatorii. Între matematică (o artă și ea) și între poezie (care e și o știință) e cel puțin un punct comun – armonia. Nu știu ce e mai mult Cioclea – matematician sau poet, dar între o profesie și o vocație văd scăpărând acest arc voltaic, căruia îi mai zice și „Numitorul comun”.

Pe lângă termenii de ordin special, un fel de heraldică a științei din care vine – megaherți, miligram, $\sqrt{-1}$, $F = j \times Mm/R^2$ ș.a., versul său are concizia și laconismul ecuației, aceasta impunând uneori și o deosebită formulă gramaticală („Alerg, alergi, aleargă, alergăm/ în grup compact ori răzlețiți pe pistă”); discursul are ceva din austeritatea fermă a logicii euclidiene, gândirea poetică verificându-se prin raționamentul matematic („Cred că adun și mă trezesc că scad/ din miei balade – restui pielicica!/ Scad din prieteni ce mi-a fost mai drag,/ scad c-o plăcere sadică. Mi-e frică!”), frazele sunt eliptice, fără mușchiul flasc al dichisului („Succes total. Bun de spoit cu lac”; sau: „Cad. Intransigent” ș.a.).

Metafora globală a cărții – numitorul comun – vine tot dintr-o perspectivă matematică și Euclid ar zâmbi aici – el s-a străduit să găsească algoritmul pentru calcularea unui divizor comun, Cioclea are ambiția

să caute cu fala poeziei un numitor comun al coeziunii și al solidarității pentru ai săi. (Remarc în surdină – mă tem să nu-i spunem până la urmă Diogen Cioclea...).

Deocamdată să-l lăsăm însă să vină, vorba lui – „vâjâind”, în sfera noastră de influență, „tânăr, cu cerul în spate și-n oase”.

Știm că această carte, pe care o împarte cu noi acum, pe unii îi va bucura, pe alții îi va incita sau șoca, sau revolta, plictisit și indiferent însă – vă asigur! – nu va rămâne nimeni.

**Prefață la volumul *Numitorul comun*,
Chișinău: Ed. Literatura Artistică, 1988, p. 5-12**

Alexandru BURLACU

EUGEN CIOCLEA: ESTETICA ANTI-POETICULUI

Deși publică versuri din anii '70, Eugen Cioclea debutează editorial târziu, la patruzeci de ani, cu volumul „Numitorul comun” (1988) care, alături de „Cămașa lui Nesos” (1988) de Andrei Țurcanu și „Cuvinte și tăceri” (1989) de Vsevolod Ciornei constituie începutul unei etape de tranziție spre o nouă poeticitate, spre un alt fel de poezie. Este timpul în care lumea totalitară, aflată în derivă, dă primele semne de agonie, iar în contextul unei masive literaturi oportuniste, scrise la comandă, ia amploare, atât cât permitea cenzura, așa-zisul fenomen al literaturii subversive, vede lumina tiparului „literatura de sertar”. Cum era de prevăzut, la sfârșitul anilor '80, în toiul evenimentelor lui 1989, caracterul subversiv al acesteia e trecut cu vederea, minimalizat sau tratat superficial, acceptat mai mult ca o bufonadă a copiilor teribili pentru că poezia dogmatică ia alte forme de oportunism, de angajare politică, în scenă revin mesianicii.

„O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia” (B., 2002) de Mihai Cimpoi reține teribilismul lui Cioclea (o aparență ludică, gratuită) care declara cu gravitate jucăușă că ar fi „cel mai trist poet din Europa”, tocmai ceea ce sărea momentan în ochi: „Eruptiv, raționalist, dur, sentențios, teribilist, «goliardic», el recurge la confesiunea ardentă, sinceră, directă, profetic-ironică”. Desigur, în poezia lui, este multă fanfaronadă, fandoseală în gesturi, atitudini, declarații epatante, contrariate, dar lectura are momente de surprindere și treptat începi să descoperi că histrionul are dreptate și trebuie luat în serios.

În prefața volumului de debut „Alternativa numitorului comun”, Eugen Lungu observă cu perspicacitate: „Prima relație ce ți-o lasă poezia lui Eugen Cioclea e cea a unei flagrante spontaneității: pe cămașa versului nu transpare sarea efortului, nu se simte râvna găfăită de a face *oricum* și *oricând* poezie, de a biciui slovele să intre în raporturi scârțâitoare, dar hiperpoetice. Poezia lui – după cum o spune Cioclea însuși – «se întâmplă», și nu numai decît în fața lucrurilor mari și absolute ale lumii, ci-ți

extrage rădăcina chiar din valorile cu minus sau cu plus ale vieții, banală ca eveniment, dar frumoasă ca existență, mai ales prin faptul de a rezista și a fi”. Criticul definește metaforic poezia lui Cioclea ca „un jet de sinceritate și adevăr”; poezia lui „emite mesajele sentimentelor în direct, fără cifruri și codificări galante”; poezia lui „nu are nevoie de comentarii”, că eul poetic „tânăr, cu cerul în spate și-n oase”, „dacă nu e un revoltat, e cel puțin un sfidător al gustului comun”.

Cioclea scrie o poezie a anti-poeticului, conceput ca o reacție la lirica intimă, cuminte, blândă, liniștită, la elogiul rânduiei și gesturilor ritualice, el contestă valorile consacrate, idealitatea falsă, maximalismul etic, monumentalizările goale, e susceptibil la prețiozitatea poeziei arcaice, enervat pe accepțiile permanente ale convenției literare, pe scurt, pe sistemul de referințe ale canonului tradiționalist, conceput ca unul nenatural, contrafăcut, în care „soarele-i cu coadă de păun”.

Poeticului artificializat i se ripostează cu o nouă estetică, o poetică a cotidianului, a corporalității, a minimalismului etic. Iată de ce, în poezia lui, totul e supus interogației incomode, sfidării ostentative a maximalismului programatic al generației lui Grigore Vieru, Liviu Damian. Iată de ce, în poezia lui Cioclea, chiar și frunza e eretică („Frunza eretică”), iar discursul, dilematic, fără soluții epatante: „Admit că veșnicia nu s-a născut la sat./ (Contrariul ar fi frumos să fie)” („Dilemă”). Există, mai peste tot, trimiteri, citate ascunse, cuvinte-semnale; uneori ai impresia că nu e poezie fără ținte critice precise.

„Numitorul comun” cuprinde 65 de texte-pretexte. Sfidând manierismul stilurilor în vogă, poetul își afișează impersonalitatea chiar în primul poem cu statut de artă poetică, „La persoana a treia”, care șochează nu atât prin modul autodefinirii, cât prin ceea ce spune poetul despre poezia raportată la scrisul ambiguu, evaziv al șaizeciștilor: „Poezia lui Eugen Cioclea/ este o poezie declarativă./ El vă face declarații de iubire din mers./ El crede că dacă orice lucru și faptă/ poartă un nume,/ lor trebuie să li se spună pe nume,/ or poezia/ nu e o stare de leșin,/ nu e un stres”. E în aceste versuri un mod tranșant de a fi al lui Cioclea în poezie, de autopersiflare, prin care se afirmă tocmai contrariul.

Poezia lui Cioclea e în contrasens evident cu lirica generației „ochiului al treilea” din care, biografic, face parte, dar care anticipează o nouă epocă literară, postmodernismul soft. Înainte de toate, Cioclea este un poet anticalofil despărțindu-se programatic de poezia lui Grigore Vieru, de un sistem consacrat de referințe tradiționale, de spațiul arcadic al mitopo(i)eticii șaptezeciste. Poezia nu se mai bazează pe frumos, chiar și în cazul unui poem despre mamă: „doar când ni-e greu ne amintim de tine./ În zile bune toți suntem străini./ Există și-un confort al lipsei de rușine/ al celor smulși/ din rădăcini./ Există încă mame părăsite/ în casa lor ca niște chiriași,/ sau la azil, când nu mai pot s-achite/ polița unor feciorași./ N-am să-ți alin durerea ca Vieru,/ căci sunt mai aspru și adesea rău,/ dar simt cu vremea cum m-atacă gerul/ și mă-ncălesc/ parcă de rugul tău./...Să se topească egoistu-n mine,/ dă-mi, Doamne, zilnic, câte un vis urât,/ iar când nu-mi va ajunge-nțelepciune,/ limba să-mi stea/ precum un os/ în gât” („Mamă”).

Poezia reneagă imaginarul emblematic, valorile și idealurile înaintele mergătorilor, în contra-sens cu moda poetică, el se arată oripilat de figura festivă a plugarului (elogiat cu atâta evlavie de Grigore Vieru), dar care, de mult timp, se află în respirație artificială. El deconstruiește lumea poeziei calofile. Simptomatic în acest sens e mitul cu „piciorul de plai/ gura de rai”, despre plugarul/ țăranul ideal: „țărani n-au când citi versurile tale,/ precum că iarba, vai, devine scrum,/ precum că roua zornăie pe vale,/ iar soarele-i cu coadă de păun.// Ce-ndrugi acolo, prea puțin le pasă!/ Istoria prin care au trecut/ ei n-o ghicesc în oia mofturoasă,/ vezi doamne, apa nu i-a mai plăcut.// Ori să prezinte lacrimi spre analiză/ sub microscopul criticilor tăi,/ ori să te bată-n cap cu vreo surpriză/ cu vorbe-alese, vrăfuite clăi.// Și nu fac bale ca să cânte mărul/ curat, cum zici, «un inger l-ar mușca»,/ nu băjbăie, ci fizic adevărul/ îl simt și-l mișcă-n lume c-o nuia.// După o zi de muncă își iubesc/ nesățioși femeile bolovănoase,/ când spiritualii poligloți scâncesc/ în patul orășencelor frumoase.// Și nu pretind un loc în veșnicie/ mai lat decât e-o talpă de copil,/ chiar de-i momești în imne cu chirie,/ al dracului de sincer și umil.// Impertinent curtezi tipografia,/ doar ți-a zâmbi vreun șpalt

promițător –/ plutește pe urină berăria,/ cu tot cu oda ta despre ogor” („Impertinența poetului”).

„Impertinentul poet” demitizează, el are conștiința lucidă a realităților civilizatorii, persiflând subtil deformările de natură protocronistă despre vechimea și întâietatea noastră. Cu câtă voluptate, el încearcă histrionic sentimente cvasipatriotice în elogierea persiflantă a plaiul mioritic, pentru că în fiecare târlă de oi am avea conservat un cosmodrom: „Avem și noi o rampă de lansare./ Îi zice Miorița. Fii atent,/ printre construcțiile de acest gen,/ se pare,/ că-i cea mai veche de pe/ continent.// Un cosmodrom în fiecare târlă/ de oi avem,/ desigur,/ conservat./ Din câte vise ni s-au dus pe gârlă,/ iată și unul net,/ realizat” („Rampa”).

După cum s-a remarcat, poezia lui este „proaspătă ca viziune și expresie” (Eugen Lungu), „de o revelație deosebită” (Alexandru Mușina), am mai adăuga, de o spontaneitate rar întâlnită la noi. Al. Cistelean susține că Cioclea „iese decis din ritualitatea rostirii și din festivitatea imaginativă, inaugurând un limbaj abrupt, vitriolant și caustic... în vocalizele mâniei, nu-l prea acompaniază nimeni”.

După volumul de debut urmează „**Alte dimensiuni**” (1991), „**Dați totul la o parte ca să văd**” (2001), „**Subversiunea poetului revoltat**” (2002), „**Vreau să distrug UniVersul**” (2007), „**Ofsaid**” (2011), „**Căderea liberă**” (2012), care se mențin, în general, în aria aceluiași imaginar, acelorași teme cu variațiuni, motive obsedante, însă fără metamorfoze substanțiale.

În fond, el sfidează poeticitatea axată pe limbajul reflexiv, pe magia sonoră, pe metafora și simbolul global, pe orfismul și vizionarismul mesianic, pe metafizica și transcendența, de regulă, în descendența genetică pe linia lui Eminescu, Blaga sau Arghezi, modele care copleșesc debuturile șaptezeciștilor, parodiind idolatria aberantă, elucubrațiile poeziei stupide : „După cum șirul anilor/ în două șiruri se împarte,/ impetuos,/ istoria noastră de până la Eminescu și după/ e o realitate,/ reîncarnată mereu pe-al său os.// ...Eminescu e planeta cu un singur pol/ spre care universul înclină,/ când mai iute, când mai domol,/ bântuit de mari furtuni de lumină./ Orice am face, orice am scrie,/ stăm sub semnul zodiei

dumisale/ și asta ar fi de ajuns pentru a/ mă mândri,/ chiar dacă viața-mi, adesea, o ia la vale.// Tineri pe motociclete,/ bătrâni senili, ramoliți,/ vânzători de bilete de loterie/ sau de ouă de vrabie,/ bișnițari, traficanți de iluzii,/ măturătorii străzilor -/ toți/ măcar o dată la numele lui/ ați fost cuprinși/ de evlavie!” („Poemul apocrif”).

În subtextul unor predispoziții ludice, poezia lui E. Cioclea este expresia unei conștiințe de sine: „La urma urmei/ ar trebui să fiu mulțumit./ Soarele își consumă și pentru mine/ carbunele,/ iarba, copacul și pasărea, de asemenea,/ de la o poștă se vede că-mi vor/ numai binele.// Am noroc de părinți înțelegători./ Mi-au fixat din rezerve de dor/ chiar o pensie./ În principiu pot spune că inima lor/ este arcul meu de suspensie//... încă nu am ajuns să cerșesc nimănui/ indulgență și plată în rate./ Dinții din gură-s ai mei,/ inclusiv măseaua de minte./ Banca Limbii Naționale îmi dă/ nelimitat credit de cuvinte.//Luceafărul, sara pe deal,/ mi-i același, din suflet, bujie./ Fericit că am fost aspru la păr,/ nu sunt trist c-o să mor cu chelie.// Toate bune. De la un timp/ am și martori dispuși să confirme./ Conștiința-i un bec de control -/ fără sârme” („Conștiința de sine”). Descoperim în flash-uri de lumină conștiința de sine, poezia ca un șir de „autoficțiuni” (Serge Doubrovsky), cipuri de memorie.

E foarte probabil ca titlul volumului de debut să fi urmărit mai multe ținte care ne scapă. Metafora matematică a numitorului comun între fracții și întreg, între conștiința de sine și conștiința întregului, presupune și identificarea raportului dintre eul poetic și starea lui de integralitate care nu poate fi redusă la suma părților sale componente. Într-un plan mai larg, numitorul comun se stabilește între eul poetic și lumea înconjurătoare, exprimat într-un sistem de imagini coerent. Numitorul comun îl intuim și stabilim între diverse existențe aleatorii, între fragmente de amintiri, niște puzzle-uri existențiale. Astfel, în poemul „Mesaj” asistăm la un discurs în care ni se spune: „și-i păcat să nu fim de folos,/ enigmatici trăind ca-n Bermude”. În altă parte el pledează „pentru semnul egalitate/ dintre firul de iarbă/ și turnul/ Eiffel” („Poate”), formulând definiții prin negații: „Nu mai suntem o generație de îngeri/ cu aripioarele la spate, abia zburătăciți,/ cu sângele în

bernă, pășind peste înfrângeri,/ iconoclaști sau prozești./ Nu mai suntem un cântec în surdină./ Nu mai strivim cuvinte seci în dinți./ Declinul nu, o, nu se mai declină/ decât din viitor înspre părinți./ Nu mai suntem o limbă recidivă,/ un nasture la un prohab în plus!/ Ca din eres o forță reactivă/ pe verticală ne împinge-n sus,/ Nu mai suntem entuziaști-eclectici./ Suntem exact pe-a timpului măsură,/ din neamul Cantemirilor tot sfetnici,/ de nu lovește bățul peste gură./ Versant cu riduri, fruntea hașurată/ de-un polinom hieratic de idei -/ prefață ni-i la toate și erată/ în pirueta florilor de tei./ Nu resemnați, nu sceptici!” În lumea lui virtuală: „O funcție-n vigoare/ va desemna continuu *un joc secund mai pur*,/ dar deocamdată fiindcă chiar roua pe picioare/ ne amintește lanțul de ieri,/ se joacă dur” („Regula jocului”)

„Numitorul comun” mai e și o replică la gestică, ritualurile și convențiile consfințite de șaizeciștii basarabeni, conectați, de fapt, cu întârziere la poezia lui Nichita Stănescu sau Marin Sorescu. Cu toate acestea, poetica lui Cioclea este oarecum eclectică, pendulând între mai multe structuri ale poeziei moderne și de „factură nouă”, cu reminiscențe din Whitman și Maiakovski, Blaga și Esenin, din Prévert sau Marin Sorescu, din *star*-urile poeziei ruse „de estradă”. Elemente ale „poeziei de estradă”, etalate programatic prin prozaism, vitalism și gigantism, sunt impregnate de esențe vitriolante. Cioclea mizează pe limbajul tranzitiv, transparent, scuturat de metafore. În consecință, estetica anti-poeticului anticipează o replică de amploare la poezia arcadică, un argument solid pentru altă scriitură, pentru un alt fel de poezie.

Cioclea e un anti-mioritic, un sfărâmător de icoane, iar poezia lui se înscrie în demersul artistic reductibil la un nou avangardism, specific epocii de tranziție, el râvnește o poezie cu „ușa spartă în realitate”, înspre cotidian, către un „nou antropomorfism”(Alexandru Mușina).

În inerția unor prejudecăți ale criticii conservatoare, anchilozată în adevăruri definitive, noua poezie e suspectată de lipsă de profunzime și de orice valoare. Mai cu seamă a înfuriat „Cina irodică”, foarte incomodă pentru climatul literar provincial: „Am stat și eu la masa lor./ Cu o condiție. Să tac./ Vorbeau pe rând, vorbeau în cor – eu trebuia să mă

prefac./Eu trebuia să le zâmbesc./ Cât sunt de sus, cât sunt de mari!/ Cel ce m-a dus, era firesc,/ mă îndemna să pap homari./ Eu înghițeam ceva urât/ mirositor,/ ceva vomat./ Dădeam păhare «tari» pe gât,/ să scap de jeg, să fac curat./ Eram sătul./ Am vrut să plec./ O mână grea m-a pus la loc./ Puteam să-i calc cuiva pe bec./ (Nu fi, bătrâne, dobitoc./ Depinzi de ei!)/ Mă angajau/ să ling tacâmul lor de preț,/ talentul meu să facă hau,/ să dau din coadă/ nătăfleț./ Dar, hi-hi-hi, ce știi mata,/ trișor naiv, le-am spus ce cred./ Să vezi atunci ce dandana/ cu lupi bătrâni, cu-n fleac de ied./ Am stat și eu la masa lor,/ numai că n-am prea stat domol./ – Ce vreți să fac, le-am zis,/ să mor?/ Duhneau a morgă/ a/ formol”.

Cioclea neagă, evident, nu de dragul negației, poetica anterioară, dar a vedea la el doar dimensiunea negativă înseamnă a-i denatura esența estetică a anti-poeticului, înseamnă a face abstracție de noul sistem de referință al poeziei, de corporalitatea imaginarului, într-un cuvânt, a sfida „triumful individualismului” (Alexandru Mușina). Poezia nu e numai o expresie a crizelor de diferită natură, dar și un răspuns la aceste crize.

Simplitatea stă în sensul real al lucrurilor, în descoperirea noilor „corespondențe” între om și Divinitate. Într-o viziune brâncușiană, poezia ar fi „un lanț al lumilor”, „al creatorului ascuns în creația sa”. „Ipocritul” din „cina irodică” are revelația „actului eroic”, de păstrare a „coloanei vertebrale”: „Păziți-vă coloana vertebrală./ Ea-i ca o oiște de căruță veche,/ la care înhămate trag/ numeroase umere-pereche./ Ea curge înspre creier. Ea, în ceafa/ țaranului, e brațul de cotigă,/ ce-l roade când a terminat să are/ și ară-n somn un fund/ de mămăligă./ Ea din adânc ademenind izvorul/ c-o nemiloasă sete îl străbate/ și-l răstignește ca pe-un sfânt precoce- n/ pustia intimă din spate./ Ea-i trunchi de tei,/ dar poate fi și-o ghioagă,/ de-o fi poruncă patria să-i deie./ În vremi de pace-i stâlp frumos de piatră,/ e ram de mirt/ alături/ de-o femeie./ Ea urcă și atunci când se termină,/ alcătuită din segmente dure,/ dar de suavă ce-i și mlădioasă,/ orice cutremur știe/ să-l îndure./ Totuși, păziți-o,/ căci pândește pururi/ destinul orb și prea viclean moșneag –/ el chiar și-acum,/ să nu-ți prea rupă gâtul,/ se sprijină de mine/ ca-n toiag” („Coloana”). Păstrarea „coloanei vertebrale” ar face posibilă întâlnirea omului cu Divinitatea.

„Marele Cod” (Northrop Frye) constituie temeiul mai multor imagini ale generației șaptezeciste, dar, de regulă, mitologia biblică, folclorică sau livrescă, la Eugen Cioclea, este deconstruită cu inteligență și presupune un mod propriu de lectură în „Cina irodică” sau în „Arca”, în care cuvântul (mitemul) e corporalizat: „Osul frunții ca o arcă a lui Noe./ Greu de găsit material mai rezistent./ .../Legendară tărtăcuța noastră,/ stă pe umeri ca pe-un Ararat,/ să-i clocească Pasărea Măiastră/ gălbenușul proaspăt conservat.// Paradox. Primară axioma:/ corp compact și unic ce înscrie/ universul, inclusiv Sodoma –/ iată-mi teza de topologie” („Arca”).

Revelatoriu pentru rescrierea mitului este poemul „Ucenicul lui Manole”, în care elementele structurii narrative sunt aplicate în mod inventiv asupra condiției creatorului și a modului său de definire: „Lucram la un poem, dar ca-nadins/ eșafodajul se prăbușea și toate/ cuvintele se năruiau./ Sisif/ îmi dădea lecții de/ absurditate.// ...Atunci sosiși în viața-mi, draga mea,/ cu ochelari și șorț de școlăriță./ Te-am întrebat: «Vrei să-mi ajuți ceva?»/ Ceasul bătea exact la linguriță.// și-am început cu buzele să-ți pun/ pe corp cuvinte ca pe-o armătură,/ în sus pe glezne, coapse, umeri,/ pân'/ ai dispărut cu tot cu coafură.// Munceam ca nicio-dată. Inspirat./ Sporind efortul, îți uitam femurul,/ în schimb poemul, ca un bloc turnat,/ îți profila în orizont conturul.// Succes total. Bun de spoit cu lac./ Celebritatea îmi dădea arvună,/ doar eu demult nu-mi mai eram pe plac,/ căci te-am jertfit, iubito, prin minciună.// De aceea îmi crește barbă ca la țap/ ispășitor. (Legenda-i recurenă!)/ Mai sunt și totuși parcă îmi fac de cap,/ mândru ca Lev Tolstoi/ pe bicicletă” („Ucenicul lui Manole”). Poezia e „transparentă” (T.S. Eliot), referențială, jucăușă. Peste tot plutește un aer de lejeritate.

Eugen Cioclea este un poet inventiv, cu vocația insolitului: „Mi se spune că m-am născut în cămașă./ Maică-mea chiar mă convinge!/ simt, le răspund,/ dar ce vreți de la mine,/ nu vi-i de-ajuns/ că mă strânge?” Cămașa care îl strânge nu e altceva decât cenzura personală, interioară. Desigur, aceasta nu e „cămașă” lui Gr. Vieru sau „cămașa lui Nesos” (de Andrei Țurcanu), dar starea de spirit e sufocantă.

Starea personajului poetic în „noaptea pe ducă” se exprimă în „bocet senin”: „În fiecare zi murim câte puțin./ Abia se ține frunza să nu cadă./ Ne trece tinerețea ca un vin/ băut printre prieteni/ în livadă./ În fiecare zi uităm câte ceva,/ ne amăgim prezentul cu-amintirea./ Mi-e dor, ni-i dor, dar parc-am refuza,/ din lașitate ocolim iubirea./ În fiecare zi rămâne câte-un loc/ gol printre noi și nu-l mai umple nimeni./ Pasărea Phoenix a căzut în cioc/ ori salamandra/ a trecut prin mine./ În fiecare zi același hârb murdar/ mai cere-un miel și-o faptă de prihană,/ sătui, dar totuși, vai, ce gust amar/ e-n gura mea deschisă ca o rană./ Vai nouă, vai!, ce drum pavat cu gropi/ lăsăm în urmă și ne sare-n față,/ dar nu, o, nu,/ o, nu suntem miopi –/ noaptea-i pe ducă.../ bună/ dimineața!” („Bocet senin”).

Zborul lui e un „zbor invers” (ca în „Aripi pentru Manole” de Gheorghe Vodă), un zbor în cădere: „Imaginează-ți că nu s-a deschis parașuta./ Se mai întâmplă! Astfel și eu, iată-mă, cad./ Dar încă e mult până jos, am timp berechet,/ cât să mai spun o seamă de vorbe/ și chiar să mă rad./ E nemaipomenit ce se vede de sus!/ Oare cum o să fie de aproape?/ Toate literele alfabetului s-au înghesuit/ ca și iepurii lui nenea Mazai într-un A,/ scris de mână – autograf pe o carte,/ sub care cu brațele și cu picioarele rășchirate,/ repetând un studiu de Leonardo da Vinci,/ mă voi înșira./ Cad. Intransigent./ Peste orizonturi pe verticală./ Legea căderii se cere în plus verificată./ Mulțimea mă așteaptă în vale,/ entuziasmată./ Așterne-mi, iubito, ceva!/ Tunde-ți părul și fă-l grămăjoară!/ Nebunii vără cu furcile paiele într-o petală,/ improvizând un fel de saltea,/ bucuroși din cale-afară./ Vin. Văjâind./ Dar pân-o să intru/ în sfera de influență a dumnevoastră/ mai am încă timp să fiu cine sunt,/ tânăr, cu cerul în spate și-n oase,/ cu Calea Lactee ca un colind,/ Savurând o stare de grație,/ sau de ce nu ar fi să dezmint/ că în vid/ toate corpurile s-ar prăvăli/ cu-aceeași/ accelerație” („Căderea liberă”). Limbajul tranzitiv are un sens dincolo de cuvinte.

Poezia exprimă dezechilibrul, starea unei lumi absurde, fie întoarsă „pe dos”, fie sărită de pe fix, o lume a vitezelor, a crizelor confuze, de unde și căutarea unui numitor comun, altfel, crede eul poetic, sfârșitul nostru este iminent: „Ar trebui să ne-adunăm cumva./ De când ne-am

dus de-acasă, numai fracții/ din sufletele noastre s-au ales./ Frunzele-n piept ca niște/ decorații/ A dispărut întregul, șuguim./ Mai mult sau mai puțin cu aroganță./ Ne-au contractat/ în pripă negustorii,/ lipindu-ne pe frunți/ câte-o chitanță./ Pe două drumuri, dacă nu pe trei,/ umblăm tâmpiți. Ne-am și schimbat la față./ Un văr de-al meu, întors din nicăieri,/ în loc de limbă-avea/ un motocel/ de ață./ Dat naibii, ce mai!/ dus după comori,/ cernea nisip și-omăt prin buzunare,/ iar ca dovadă cât de bine i-i/ se ghilosea cu votcă/ pe picioare./ Ne conformăm,/ ne dedublăm urgent,/ sătui sunt lupii, mulțumiți păstorii./ Luceafărul ca de vânat e-n munți,/ prada se cară sincer/ cu tractorul./ De la o vreme,/ parcă-ntorși pe dos,/ organ de simț ni-e fierea. Cu rărunchii/ cum aș putea să distilez invers/ lumina ce-au băut-o/ unchii?/ Cred că adun/ și mă trezesc că scad/ din miei balade –/ restu-i pielicica./ Scad din prieteni ce mi-a fost mai drag,/ scad c-o plăcere sadică.../ Mi-e frică!/ Ce mi-a rămas?/ Un fleac de treni, un pix?/ Am moștenit călcâiul lui Ahile./ Sofiștii nici că m-au lăsat s-ajung/ măcar pe una/ din reptile./ Alerg, alergi, aleargă, alergăm/ în grup compact ori răzlețiți pe pistă./ Bate sudoarea ca o brumă-n noi/ și radiază nume de pe listă./ Se face seară iute. Chiuim,/ cine mai e, pe unde-i, să răspundă!/ Ne-ar trebui un numitor comun,/ de mai promite ceasul/ vreo secundă./ și ne-ar mai trebui mai știu eu ce,/ (c-am fost soldat și-am stat în bivuac)/ poate găsesc și-o sarmă, oarecare,/ s-avem și-un paratrăsnet/ pe-un copac” („Numitorul comun”). Este probabil poemul cel mai reprezentativ în care spiritul veacului e la el acasă. Discursul poetic are un caracter profund referențial și rămâne inconfundabil chiar și prin unele neglijențe de stil.

Volumul „Vreau să distrug UniVersul” se încheie cu un simbolic „Noli me tangere” ca un epitaf la întreaga creație a poetului plecat în „lumea umbrelor”: „De mine-s sătul/ peste cap./ Viața prin pâclă rânjește./ Picioarul mi-a amortit./ Cine pe cine/ iubește?/ Ca la corvoadă. Atent./ Sculele cad. (E-o părere.)/ Inefabilu-i fără soroc/ pe cărja lui/ nevermore./ Vreți să mă duc? Am plecat./ Pute hotarul arhaic./ M-am plictisit să vă mint./ Leoarba duhnește./ Atavic”.

Februarie 2015

Andrei HROPOTINSCHI

EUGEN CIOCLEA: „NUMITORUL COMUN”

Poezia lui E. Cioclea n-a sosit, ci s-a năpustit ca un fulger, și printr-un stil mai mult polemic, dintr-o oratorie, adesea de bălci, ea tinde cu orice preț să atragă atenția, să fie observată, gustată. Ba s-ar vrea într-un fel instaurată numai ea pe un pedestal, celorlalte stiluri luându-li-se dreptul la existență. E și aceasta o extremă, frondistă în cazul dat. Autorul e mai mult un publicist cu o spumoasă vervă, dar și cu și mai energică gesticulație, care *volens-nolens* trece într-un mimetism, ce se observă la el, când gesturile nu-i sunt acoperite pe de-a întregul de sens profund, metaforă inspirată, imagine ingenioasă, vers turnat impecabil în formele-i respective de versificație. Și un mim, fie chiar și de factură tragică, de cele mai multe ori, creează în jurul său un climat ilariant: „Poezia lui E. Cioclea/ Este o poezie declarativă./ El vă face declarații de iubire din mers./ El crede că dacă orice lucru și faptă/ poartă un nume,/ lor trebuie să li se spună pe nume, ori, poezia / nu e o stare de leșin,/ nu e un stres”. Și atunci mai lesne pot fi dezvoltate florile de mucegai ale diletantismului. Căci dacă poate în ale gramaticii și stilisticii mai pot fi detectate elemente de lecție însușită uneori pe nota „suficient”, apoi și în gramatica poetică E. Cioclea susține un examen adesea pe „posibil”: „Cred în iarbă gătită cu rouă frumos,/ cred și înainte de coasă,/ că va mai ști să răsară galantă,/ pentru nenumăratele generații de miei și copii/ și c-o să-și mențină promisiunea/ făcută poetului Arcadie Suceveanu,/ adică/ tot verde țâșni-va și în 2000” (Dacă deschidem cartea la colofon, citim: redactor A. Suceveanu, și atunci... se întrevede un fel de lingușire...) sau: „N-am să-ți alin durerea ca Vieru,/ căci sunt mai aspru și adesea chiar rău,/ dar simt cu vremea cum mă încercă gerul/ și mă-ncălzesc parcă în rugul tău” (Ne întrebăm dacă nu e prea ambiționată alăturarea și mult prea timpurie?!) Și totuși „Numitorul comun” a sosit la momentul oportun. Am zice că e chiar prea maturizată și uneori îndeamnă la o cercetare mai minuțioasă a lecturilor neasimilate, a surselor de pornire.

Sensibilitatea poetică, abordarea celor de mai stringentă actualitate teme, probleme, la prima poezie „La persoana a treia” crea o impresie de sfidare a unor canoane, a unor norme, ne dădea prilej să gândim ca E. Cioclea este un nou reprezentant al maiestrelor poze, posturi de mare boem, care vrea cu orice preț să epateze prin ceva, dar nu-și acoperă poza cu stofă. Și dacă poate în „Conștiința de sine” el convinge că e un poet cu nerv și creează conform dictonului popular „Ce ție nu-ți place, altuia nu face”, am zice, nu scrie o poezie din poezie, à la cineva, știind că acesta-i felul de a fi la modă în poezie acum, conștient fiind că acestea sunt punctele vulnerabile ale cititorului de poezie acum, și ar putea lesne să-l răpună. Mi se pare că E. Cioclea impresionează anume prin ceea ce aduce al său, prin personalitatea sa inimitabilă, gândurile și frământările lui nealterate, necontrafăcute, neconfeționate în serie, precum se mai întâmplă azi într-o categorie de poezie mai mult profesată (subliniez cuvântul: profesată!) la noi, dar nu izvorâtă dintr-o spontană inspirație, durere, necesitate sufletească. Deși străin de științele filologice, E. Cioclea uneori face impresia că e mai poet decât unii poeți „școliți” la marile valori, cu norme, reguli, curente, stiluri, orientări. Întreaga atmosferă, tot acel aer din jurul lui Cioclea ce respiră poezie, îi creează favorul și proiecția artistică, și lui nu-i rămâne decât să se întoarcă cu ochiul de poet de la matematică spre foaia albă, coborât un pic din materia complicată, care cere rațio, și îndată imaginația lui comentează aceeași matematică superioară a vieții în formule, dar de acum în formule de expresie poetică, în ecuații cu mii de necunoscute ale cunoașterii de sine, ale cunoașterii lumii prin dragoste de plai, de tradiție, de grai. Și aici el continuă a fi un cercetător de înalte materii, lansator de ipoteze metaforice, menite să emoționeze, căci rămâne fidel eului său când zice că „a descoperit șirul de cuvinte al limbii materne ca pe un imn convergent”. Iubirea de om, de limbă e permanentă, e constanta acestei cărți. Poetul nu e un falit de la prima carte, căci în toată pulsația ei se resimte că „Banca Limbii Naționale/ îmi mai dă/ nelimitat credit de cuvinte”. Rampa lui de lansare în lumea celebră a literelor este cuvântul, în care intră ca într-un habitacul, sunt perlele noastre folclorice, vârfulite cu neasemuita „Miori-

ța”, sunt îndeletnicirile din veacuri ale moldoveanului, dar se încadrează pe sine în acest univers, neredus și nelimitat la cel patriarhal, idilic, pe care tinde să-l creeze în consens și în armonie cu al strămoșilor buni, înțelepți, și totuși al său, conceput de omul contemporan, avansat ca intelect. „Eu am ceva de lucru-n univers” este poziția activă a eroului liric al plachetei. „Eu vreau să știu unde-a plecat păstorul,/ cifrul baladei să-l rezolv exact,/ ca pe un gen ce atacă viitorul”. Acest „gen ce atacă viitorul” nu vine de la „genurile literare”, ci de la codul genetic și de la geneza noastră ca oameni cu capul printre norii viitorului, cu toată ființa noastră de creator de valori în spiritul aceluși „dat” de la Suprema Natură, a ceea ce nu s-a programat prin proverb „ce i-i scris, în frunte i-i pus”, de când ne aflăm sub acest soare ca popor, dar și prin ce ni s-a trecut nouă prin gene, prin ereditate, de la mamă și tată, de la buneii și străbunei... Acest *homo sapiens* în poezie o dinamitează cu o viziune extraordinară de străină comunului și cenușiului nostru cotidian. „Existența unică” a metaforelor și imaginilor lui E. Cioclea de cele mai multe ori e sprijinită de pilonii de gând profund: „Nimic pe lume nu-i suplinitor,/ doar nepăsarea vine nechemată,/ sărind nerăbdătoare într-un picior”. Poetul e un polemist acerb, care își are asul lui, poziția lui social-activă în viață, e un angajat în marile dezbateri de idei și nu cedează nici cu o iotă din poziția lui adversarului: „Moldova nu-i doar un pământ/ de flori, să-l cari, să-l vinzi cu sacul,/ sau s-o aplici pe un cuvânt/ de contrabandă, cu suvacul./ Moldova nu-i doar un prezent/ Cu șapte case/ într-o ogradă,/ tâmpe zâmbind concomitent/ a frondă scoase la paradă./ Moldova nu-i un șir de nunți/ cu tâmbălău și turci ca-n teatru, - / ea ți se-arată când renunți/ să i te guduri idolartu”.

Și lui E. Cioclea poezia (spre marea noastră satisfacție că am dat și de un poet de la prima carte!) i se arată cu pietate, căci el nu gădilă cuvintele și nu se „gudură idolatru” pe lângă ele, ci le aduce adesea dure, de cele mai multe ori combătând un fel molcăluț, dulceag, sofisticat de manifestare a eului în poezie. Frondismul lui E. Cioclea poate că irită adesea, dar nu este atât de enervant și săcâitor, ca să se aștearnă dinaintea noastră ca o trăsătură de caracter a autorului, chemat la masă dintr-o

sațietate provocată de un anumit fel de poezie fără priză la cititor, fără priză la viață, fără priză la literatură... Dar poate că dau greș? Poate că-i cedăm insistențelor lui impertinente, ca o fată mare ce vrea să se debaraseze într-un fel de acostările-i furibunde?... E. Cioclea polemizează cu satul, dar polemica, cred, e provocată de o preocupare dureroasă de destinele noastre, de vitrejiile timpurilor: „Eu știu că de acolo ni se trag/ luminile și umbrele pe față,/ și cât nu-mi șterg pingelele de-un prag/ frunza de-acasă tot se mai agață”. „Condiția de zbor” a poetului E. Cioclea presupune un pământ al său, „O turlă pe un colnic”, cuibul părintesc, pădurea, iarba, ce conține în ea și acel petic de iarbă răsărit pe mormântul păstorului din nuvela drușiană, căci toate acestea constituie esențialele elemente „susținătoare” ale omului pe verticală, coloana lui vertebrală, însă mai e nevoie de ceva, definit de el poate și mai ingenios: „Să-ți ardă plasma sângelui în vine”(!)

Sunt niște profesioniști de credință ale autorului poeziile „Mai cred”, „Coloana vertebrală”, „Numitorul comun”, „Darea de samă”, „Sat în câmpie”, „Recruții”, „Primăvara în oraș”, „Ce te mai poate încălzi”, „Impertinența poetului”, „Moartea Celebră”, „Ucenicul lui Manole”, „Consternare” ș.a. Nu cred că ele sunt numai niște arte poetice, ci-l exprimă pe debutantul întârziat în relație liniară (accepția termenului este aceea din chimie) cu actualitatea și problemele omenirii la ora actuală. Poetul și dragostea o cântă în felul lui, care pentru el este o dilemă, o opțiune, o hamletiană întrebare „a fi sau a nu fi”: „ce fel de căpșune vrei să culegi tu așa încălțat/ și mășșăluind peste trupul meu/ mai rău ca o herghelie de rinoceri,/ Și lasă-te de poezie, zice femeia plângând,/ dacă vrei să fii numai a ta, lasă-te de poezie,/ zice femeia hohotind,/ zice, femeia dârdâind de febră,/ blestem-o, urlă femeia,/ cu urletul mamei care a fost să mă nască,/ și nu mă mai mușcă de umăr ca pe un pat de armă de fer,/ ca pe o carne de pat de armă mușcă-mă/ și blestem-o!/ O blestem, zic,/ dar nu vreau nimic în schimb,/ nici măcar să mor nu mai vreau”.

Poezia lui E. Cioclea, așa zice, e de o luminozitate tăioasă, într-o privință, care frige, arde pielea sufletului, te mișcă, te dinamizează și te dinamitează.

Florile de poezie pe care le-am întrezărit la lectura acestei cărți poate sunt stranii, autorul, totuși, e un matematician. Însă nu i se poate tăgădui harul poetic. La compartimentul „obiecții” mai nu m-aș încumeta să pomenesc vreo poezie inclusă în carte. Nici chiar „La persoana a treia”, care undeva în subtext are o melodie de album, dar contrapunctul e fantastic, căci până la urmă aceste voci se conturează armonios în una distinctă, cea a lui E. Cioclea. Deși finalul cu „Made in URSS” susține un frondism neacoperit, pretențios.

În „Rampa”, la un moment dat, am crezut că suntem oarecum „turtiți” prea în târlă, dar ideea până la urmă se realizează anume prin această antiteză, pe care o citez: „Un cosmodrom în fiecare târlă/ de oi avem,/ desigur,/ conservat./ Din câte vise ni s-au dus pe gârlă,/ iată și unul net,/ realizat”.

În „Arca” am întâlnit o expresie originală „mândru la căpușă”, care pare a fi un dialectism, deși neatestat în dicționarele noastre cu sensul de „cap”, dar din expresia „ce-i în gușă și-n căpușă” (formidabilă parafrazare a marxistei fraze înaripate: „Existența determină conștiința!”), conchidem că anume aceasta-i accepția cuvântului în poezie.

În „Triumful materiei” e utilizată o formulă, care în subsol ar fi trebuit explicată pe înțelesul prostimii, ce nu are studii de matematică superioară sau de alte grave științe exacte. Mai sunt formule de acestea și în alte poezii.

Nu știu ce discordanță există, cum ar fi formulată ea în științele exacte, dar strofa: „Dar și păcătoasă e,/ ca un incest, dintre limbă și-un dinte mai mare./ Ambii în gură-mi,/ în stare de arest,/ cer îndurare” are ceva incorect prin acest *ambii...*

În „Cina irodică” nu cred să aducă vreun spor de poezie, dar strofa de mai jos cuprinde ceva naturalist, cu toată certitudinea o pot spune: „Eu înghițeam ceva urât/ mirositor,/ ceva vomat,/ Dădeam păhare „tari” pe gât,/ să scap de jeg, să fac curat”.

„Iluminarea” are un semn de întrebare la versul: „Fiindcă eu însumi sunt risipitorul...”

„Mai cred” e ce-l exprimă total pe matematicianul contagiat de versificație, dar nu toată lumea poate pătrunde sensul „Constantei lui Planc”, iar „Micul dicționar enciclopedic” e o raritate și printre experți...

Incorectitudini și anomalii boite de gramatică și stil poetic mai găsim și în „Coloana vertebrală” („Ea din adânc ademenind izvorul/ C-o nemiloasă sete îl străbate/ Și-l răstignește ca pe un sfânt precoce-n (ritm, rimă!?) / Sazara (Sahara? Cezara?) intimă din spate”); „Numitorul comun” („Sofiștii nici că m-au lăsat s-ajung/ Măcar pe una din reptile” – extrem de sofisticat și de cifrat e spus!).

P.S. La „Coloana vertebrală” („fucei” – „fuscei”); „Creier” (Poezia e în cele trei versuri: „Creierul meu înseamnă nicovală,/ pe care îndrept petalele/ de flori”). Anterioarele patru rânduri sunt din altă operă, aici neavenite.

Pare-se, atunci când autorul nu-și mai lasă pentru suflet nici o taină, are neșansa de a fi răstălmăcit în fel și chip. În orice caz prea carnale și departe de poezie sunt versurile: „Femeia îmi trece prin pat ca pe schiuri/ printr-o câmpie înzăpezită./ Părul ei blond, desfăcut până-n tălpi, Mătură pârția și/ dispore”. Un poet care se vrea grav își surpă cu de la sine putere temelile, când afirmă: „...În locul zâmbetului confuz de salut,/ ce îmi trădează șirul încă teafăr de dinți, ca pe-un nai,/ În locul orgoliului ieftin de debutant înstărit,/ adică cu câteva cărți încă nescrise/ sau manuscrise-n paragină,/ ce aş putea să propun, vă întreb,/ din grosul literaturii/ la margine”. Efectul parodic survine și din versurile: „Cartea ta n-a apărut încă,/ dar poate, prea bine, să nici nu apară,/ deoarece discuțiile dintre redactor și tine/ toată lumea le știe”.

Gravitatea cărții sucombă și printre catrene ca acesta: „Sunt agramat. N-am auzit de gen/ Și le testez să mă conving de sex./ Bărbat s-ar crede ca-i și un manechen,/ dar de-l despoi, o să rămâi perplex!”

Dar câte asperități întârziat-juvenile i-am descoperit plachetei „Numitorul comun” de E. Cioclea, totuși e croită dintr-un material artistic curios, dar poate că în cele din urmă și durabil...

Poetul E. Cioclea face o tentativă temerară de răsturnare a mersului lucrurilor în poezie, vrea să răstoarne deprinderile și ticurile noastre cotidiene, să nimicească tabieturile și să afirme un nou fel, al său, de a vedea lumea din jur. Eroul lui liric și în dragoste tot atât de personal ca și aiurea: „Hai să dormim, iubito, pe podea,/ Geamă bolnav de gelozie patul./ Vreau să te simt intrând sub pielea mea,/ ca într-un cort unde-ți voi fi amantul./ Câtă lumină înclini de la genunchi!/ Cât aer pui cu pieptul în mișcare!/ Să sufăr plin de seve ca un trunchi/ de tei, răpus de tânăr din picioare./ Azi pentru prima dată-am priceput/ până în genă raiul și pustia, cât de ușor e/ Sticsul de trecut/ în barca ta de coapse,/ arămie”. Splendide strofe și splendidă carte este „Numitorul comun”, vine cu o poezie palpitană de seve, de idealuri, de ambiții frumoase și realizabile.

Andrei Hropotinschi,
Eugen Cioclea: „Numitorul comun”, „Nistru”, 1989, nr. 9

Gheorghe MAZILU

RISCUȘ EXPERIMENTULUI

**Să nu silim talentul ce-l avem, că nu vom
face nimic plăcut.**

Azi toate artele se politizează cumplit. În sensul bun al acestui cuvânt, când politica devine o activitate vie, cointereseată, a tuturor.

Dacă până mai dăunăzi arta politicii era mânăuită doar de un grup, iar majoritatea, mută, pasivă și complet nepăsătoare, era invitată ritualic, la zile mari să ridice mâna sus, într-o afirmare totalitară de 99,9 %, în prezent situația e parcă inversă.

[...] Lumea se debarasează de mituri, se produce o deideologizare de esență a activităților spirituale, de creație. Socialismul democratic, uman nu are nevoie de zăbrele pentru libertățile de creație, căci el râvnește să genereze veritabile valori artistice. Descătușarea de azi e menită să reabiliteze pe omul deștept, talentat, să ocrotească dreptul sacru la căutări intense, îndrăznețe experimentări.

Artistul slobod de autocenzurarea cotidiană și liber de opreliștile politico-ideologice de odinioară de a afirma doar adevărurile convenabile, oficiale, încearcă un sentiment absolut nou în creația sa. (Deși e cam derutat, căci se obișnuise atât de mult cu tot felul de interdicții, reguli, norme etc. încât i se pare că nimic nu-l mai mobilizează, nu-i dramatizează existența și asta îl... sperie întrucâtva!)

Tânăra poezie moldovenească din ultimii ani, deși mai poartă amprenta vechii mentalități din epoca stăgnării, încearcă să depășească cunoscutele stereotipuri literare. Ea se află sub zodia experimentelor artistice atât din punctul de vedere al modalităților poetice, cât și, mai cu seamă, privind atitudinile noi, patosul proaspăt, ideile inedite, vehemența opțiunilor polemice ș.a.m.d.

În primele cărți de poezie ale autorilor E. Cioclea, V. Nedelciuc, A. Țurcanu, V. Cernei, V. Matei, L. Bălțeanu, L. Bârlădeanu, Iu.

Colesnic, V. Nedelescu, V. Pânzaru ș.a. simțim și sesizăm un aer de împrăspătare lirică, verva unor încercări de ordin tehnic, sensul unor înnoiri de esență. Vocațiile sunt inegale, e comună pentru toți tendința de a formula deziderate artistice originale.

[Pe] Eugen Cioclea și Vasile Nedelciuc i-am putea înscrie ca *moderniști* care încearcă să *răstoarne cumiștenia lumii de azi*. Ei doresc, prin intermediul paradoxului ori al maximalismului etic să repună în drepturi sănătatea primordială a omului. În fond, ei efectuează un soi de *demitizare* a felului de a înțelege și interpreta lucrurile, fenomenele și esența omului. Eugen Cioclea o face cu mai multă pasiune și chiar violență verbală.

Versurile lui Eugen Cioclea în „Numitorul comun” sunt expresia unui narcisism de orientare baudelairiană (în plan de sinceritate dezvelită, de cântare a urâtului în plină descompunere). Nu avem nici un motiv să căutăm în poezia sa gingășia selenară, parfumul delicat al florilor de câmp scitic, atmosfera reconfortantă a oazelor romantice, paradisul dulceag al melodiilor melancolice... Toate aceste realități artistice reclamă pace lăuntrică, disciplină, zăbavă, contemplație gnoseologică, meditație gravă. Poetul repudiază singurătatea și se... urcă în tren. Eugen Cioclea e un permanent pasager, care scrie din viteza condeiului, detestând orice foc sacru care nu e altceva decât o maladie: „El nu are când aștepta inspirația,/ fiindcă aceasta / degrabă cărăbănuindu-se/ ca să se dea în scrânciob/ în grădina din spatele unei clinici/ de psihiatrie,/ fericită mereu ca un purice,/ îi trimite bezele cu sacul/ sau doze enorme de/ barbiturice” („La persoana a treia”). Plin de amărăciune că „fără de poezie încă se mai poate trăi/ dar nu și fără de proteine”, eroul liric conchide întristat: „În loc să-ți târâi pașii de „geniu anonim”, prin oraș,/ concurând cu Evtușenko în gazeta de seară,/ „Zogotscotul” îți încredințează un tăuraș, / iesle să-i faci din gitară./ N-ai nici o grijă, prietene, îi spun,/ conspirăm amândoi, hurducați de-un tramvai,/ în curând am s-o șterg și eu de pe aici,/ ca din pușcă,/ poeziei strigându-i precum femeii blonde:/ Proșciali!/ Vreau să cresc nutrii,/ sau poate iepuri de muscă” (p. 69-70).

În sfârșit poetul pune punctul pe *i* în ceea ce privește crezul artistic: „Cu alte cuvinte, sunt tobă de știință./ Merele le culeg de-a dreptul din helicopter,/ dar tu dragul meu, dacă suferi de poezie,/ păstrează poemul acesta în frigider” („Cu alte cuvinte”).

Gândirea artistică se fructifică în gesturi publicistice populate de paradoxuri, stridente conceptuale, situații ce țin de hazard, dublate de o sensibilitate vâscoasă și o imaginație austeră: „Legendară tărtăcuța noastră, stă pe umeri ca pe-un Ararat, să-i clocească Pasărea Măiastră gălbenușul proaspăt conservat. Paradox. Primară axioma: corp compact și unic ce înscrie universul inclusiv Sodoma –/ Iată teza-mi de topologie” („Arca”). Acest limbaj-simbioză a oralității metaforice cu livrescul plin de absurd și imprevizibil e dictat, credem noi, de particularitățile subiectelor transfigurate poetic: „Cocoșii cântă proști de bucurie,/ decapitați mereu de-același soare,/ pruncul se naște după cumătrie,/ votat prin clinici, de ordinatoare” („Perspectiva imediată”).

Cunoașterea poetică mai posedă o facultate: se vrea implicit descifrată narativ, adică fantezia „zboară” peste raționamente, silogisme, concluzii, rezultat al unei elaborări logice, pescuind din viteza călătorului etern piscurile, care apoi sfidător bat la porțile de limpezire ale cititorului: „Frecăm statui de fum cu detergent,/ în rana lumii intru ca un agent/ de-asigurări, să-i înmânez brevetul” („Perspectiva imediată”). Versurile citate necesită o „traducere” și explicație în maniera prozei descriptive.

În fond, poezia lui Eugen Cioclea nu are un univers bine conturat de preocupări lirice, strategii de cunoaștere sau demitizare, ea dărâmă necruțător orice soi de idol. Urcat în vârful piramidei sufletești, eul liric contemplă, descoperă, luminează ruinele și cioburile unei lumi în totală descompunere și putrefacție: Ne conformăm. Ne dublăm urgent. Sătui sunt lupii. Mulțămît păstorul./ Luceafărul, ca de vânat e-n munți,/ prada se cară sincer, cu tractorul („Numitorul comun”); Ne îndopăm cu vorbe pe-apucate./ (Esențialu-i coaja la semințe!) Lucrăm cu limba,/ dăm semeț din coate,/ într-un proces lipsit de consecințe,/ se înfioară vata din urechi,/ ca filtrul înnegrit de nicotină./ Verbul își mușcă genele-n curechi,/ îndoctrinat de-o leneșă lumină” („Spaima de cuvinte”).

Priveliștile unei lumi bolnave și dominate de hazard și irațional ocupă spații întinse în versurile lui Eugen Cioclea. Chiar eroul liric, „admirând” aceste morminte ale civilizației, își pierde din seninătate și echilibru, dobândindu-și o sensibilitate insalubră și o imaginație doldora de ciudățenii adesea gratuite: „Cu ziua asta parcă am mai trăit odată. Totu-i atât de trainic regizat, ca într-o piesă veche, reluată,/ în care doar sfârșitul se lasă așteptat. Ne repetăm prin gesturi și cuvinte, Un șir de Eu sieși își sunt dubluri. Deduc ușor ce-o fi să se întâmple și nu greșesc și nu știu/ ce alte aventuri/ ar mai putea cu râvnă insinua/ fantastii,/ prietenii, dușmanii, în gloată sau pe rând” („Metafizică”).

Totuși poetul nu e prizonierul miresemelor în putrefacție sau al plăcerilor cu arome urâte. În stradelele civilizației sinistrate Eugen Cioclea e mai degrabă un vraci neîndemânatic, căruia masca și alte haine protectoare îl împiedică adesea să pună diagnoza precisă: „Anapoda,/ scâncind sentimental/ și preschimbând mânia în rușine,/ eu știu că-n sat a mai rămas un cal,/ cărui i-i tare-tare dor de mine” („Dilema”). Sacralizarea îi trezește un surâs ironic și amar, realismul crunt îl înspăimântă și în asemenea clipe poetul, în orele de singurătate detestând toate frumusețile fragile ale universului, își asumă misiuni poetice de demiurg total, care, evident, te irită: „N-am să-ți alin durerea ca Vieru,/ căci sunt mai aspru și ades mai rău,/ dar simt cu vremea cum mă încearcă gerul/ și mă-ncălzesc parcă în rugul tău/ ... Să se topească egoistu-n mine,/ dă-mi Doamne, zilnic, cite-un vis urât,/ iar când nu-mi va ajunge înțelepciune/ limba să-mi stea precum un os în gât” („Mamă”). Autoblestemul din final temperează oarecum pasiunile acerbe ale eroului liric, notele nepotolite de cinism.

Scepticismul boem, sinceritățile „curajoase”, stigmatizările permanente, dojenirile elegante, retorica și directivitatea gesturilor publicistico-lirice ș.a. adesea încep să-l obosească pe Eugen Cioclea, mai precis – să-l plictisească și atunci poetul se vrea senin, optimist, à la Em. Bucov ori V. Maiakovski: „Cred în iarba gătită cu rouă frumos...” „Cred în valoarea neconvertibilă a frunzei...”, „Cred în lumina,/ decât lumina mai clară...”/ „Cred în puterea de radiație a iubirii...”/ „Cred în frăția dintre

popoare...”/ („Mai cred”). Poetul e mai mult decât un optimist incurabil, e un artist restructurat, înarmat cu un viguros program de acțiune: „Nu mai sântem o generație de îngeri...”/ „Nu mai sântem un cântec în surdină...”/ „Nu mai sântem o limbă recidivă...”/ „Nu mai sântem entuziaști eclectic...”/ „Sântem exact așa cum se cuvine” („Regula jocului”); „Noi gândim. N-am uitat a gândi,/ zăpăciți de bătaia din palme./ Adevărul se poate citi-n ochii noștri ca-n niște reclame... Ce se cere, avem. Ce va fi i-actual,/ chiar acum în această secundă./ Viitorul de-a valma cu noi, virtual,/ are șanse să se întrepătrundă” („Mesaj”). Același ton de entuziasm reportericesc îl adoptă poetul și în cazurile subiectelor patriotice „Tărâm cu zimbri mastodonți,/ de vânători loviți sau faptul,/ ea și acum e pentru toți / o charta magna libertatum” („Charta magna”).

Prezintă interes și trezește curiozitate la cititori lirica de dragoste a autorului. De obicei, Eugen Cioclea nu atât evocă mitul iubirii, cât pe cel al plăcerii „sălbatică”, al voluptuoșității păgâne, unde absentează suavitatea și viețuiește instinctul estetic: „Și-am început cu buzele să-ți pun/ pe corp cuvinte ca pe-o armatură,/ în sus pe glezne, coapse, umeri, pân- / ai dispărut cu tot cu coafură” („Ucenicul lui Manole”). Zăbava erotică e adusă până la mistuirea carnală ce stânjenește: „Femeia îmi trece prin pat ca pe schiuri/ printr-o câmpie înzăpezită./ Părul ei blond, desfăcut până-n tălpi,/ mătură pârția și/ dispăre” („Prindere de câine roșcat”). Obsesia sânilor pare să fie laitmotivul de simțăminte și plăceri erotice în versurile cam desfrunzite a lui Eugen Cioclea: „Ori poate încearcă mersul lui Sofi Loren,/ adică un fel de demnitate gravidă”. / „Eliberați-vă sâni din sutien!” - / scrie pe un perete de cărămidă” („Primăvara în oraș”); „Strânge-mă tare. Uite că poți! / Năvălesc să ne-ngroape luminile./ Sâni îmi zumzue-n carnea-mi înfiți,/ ca-n roșu de maci, flămânzite albinele” („Vine lumina”); „Eu îți doresc să-ți crească părul lung,/ să-ți-l desfac pe sâni, pe șold, cu dinții,/ ca un frizer de sentimente, ciung,/ din răs cu limba să-ți culeg arginții” („De ziua ta”) ș.a. Tărâmul iubirii e răbdarea: „Rabdă-mă, iubito, oricât aș fi de rău” („Rugămintea”), iar voluptozitatea echivalează cu un eros de sobrietate urbană; „Hai să dormim, iubit-o, pe podea./ Geamă bolnav de gelozie patul./ Vreau să te simt în-

trând sub pielea mea,/ ca într-un cort unde-ți voi fi amantul,/ Câtă lumină înclini de la genunchi!/, Cât aer pui cu pieptul în mișcare!” (p. 103).

Așadar, experimentele literare sunt o dominantă a gândirii și cunoașterii artistice a tinerilor noștri poeți. Aceste febrile căutări, de cele mai multe ori, se soldează cu reale destăinuiri artistice, însă atestăm și numeroase cazuri de eșec literar. Mai cu seamă atunci când ținta experimentului e gratuită scopul artistic nu e susținut de o adevărată tensiune dramatică.

Gheorghe Mazilu,
***Riscul experimentului.* – Nistru, nr. 2, 1990**

Emilian GALAICU-PĂUN

CĂDEREA LIBERĂ A LUI EUGEN CIOCLEA

Impur, ca spiritul tehnic, Eugen Cioclea are tăria să creadă – chiar și după ce un Jean Cocteau ia la Veneția marele premiu pentru filmul realizat într-o cheie parodică, „Orfeu” – în vocația *orfică* a poeziei: „Eu nu scriu versuri./ Eu așa vorbesc”, dovadă fiind însuși itinerarul său literar care „începe/ cu toate variantele/ cunoscute sau necunoscute/ ale Mioriței” și-l aduce pe poet, alfabetizat și integrat „Numitorului comun”, în fața alegătorilor săi care-l și fac Președinte, punându-l să jure „cu brațul cel stâng pe dicționarul/ limbii materne – unica bibliie/ din matricea de cuvinte a căreia/ ca din cromozomi/ se alege o carte”, anume – „Alte dimensiuni” (Ed. Hyperion, 1991). Titlul, de altfel ar putea să ne spună câte ceva despre poetica „celui mai trist poet din Europa”: este, la cealaltă extremă, un „Joc secund” transfigurând realitatea prin rostire. „Cu alte cuvinte aceleași cuvinte le scriu și le zic” exprimă, succesiv, marele avantaj și dezavantaj al poeziei ciocliene: *poetul e egal cu sine, dar fără evoluție!* „Intuiția că-i posibil un metalimbaj/ mai frumos ca o limbă” pare să-l completeze uneori și atunci își verifică bătaia armei: „Poezia lui Eugen Cioclea/ este o poezie declarativă” sau „Vă spun pe șleau ce cred și ce mă doare”, versuri retorice pe care le guști abia după dramatica (vai! și nemimata) confesiune a autorului: „Trebuie să trecă patruzeci de ani/ ca să-mi vină sufletul la gură”. Declarația „Sunt, dar trebuie/ să dovedesc că sunt”, dincolo de aerul ei autobiografic, devine problema unei comunități care – prin Eugen Cioclea – și-a găsit trubadurul și vraciul („eu descânt/ lacrima de câinele/ ce-o latră”). Sunt gata să pun mâna în foc pentru autenticitatea vocației sale de *poet al cetății*: nimeni altul de la noi n-a exprimat mai dramatic acea stare de umilință și năduf la limită, decât autorul rândurilor: „de parcă-aș fi fost toată viața pantof./ care, deși având limbă,/ abia acum s-a hotărât/ să vorbească”. Tot Eugen Cioclea dă cea mai plastică și *vie* imagine a „Maternei” (glorificată de poezii noștri în stilul lui Mateevici: solemn, ceremonios, static): „cum am urni din loc acest pietroi/ sub care *limba-i o reptilă rară?*”.

Eugen Cioclea este un poet dintr-o bucată: dihotomia *limbă-limbaj* pentru el pur și simplu nu există. Nici n-ar putea exista: limba poemelor sale, acea reptilă rară care fulgeră peste spre deosebire de poezii consacrați - care - scriu - în - limba - de - stat. Cioclea nu anatemizează limbajele moderne ale poeziei basarabene; el a salutat gălăgios orice apariție (vezi: „Unde Godel” ș.a.), iar cine din generația noastră n-a fost pupat de Cioclea cel puțin o dată (pentru orice: un vers, o carte, o replică etc.) nu are nici o șansă să ajungă poet! În perioada de inflație mesianică (toți Criștii din poezia noastră din ultimii trei ani ar putea alcătui cel mai mare partid din Moldova!) iată și un Iuda net autentic. (Cine din admiratorii poetului crede că l-am insultat prin acest calificativ, să fie bun să citească „Patru versuri ale trădării lui Iuda” de Borges. De altfel, tot Cioclea și-a zis pentru prima oară „Iuda”. Eram într-un hotel la Moscova. Pe vremea aia mai făceam recitaluri de versuri, și-atunci când mi-a venit rândul, am recitat – în premieră absolută – poemul „Evanghelie de la Iuda”. În clipa următoare Cioclea – „mai sentimental decât toată literatura sovietică moldovenească”, mă pupa, repetând mereu: „Eu sunt Iuda”, spre nedumerirea lui Iacob Burghiu, pe-atunci om de artă și nu funcționar al Ministerului Culturii, și Haralambie Moraru. Era vara lui '87...).

Despre Cioclea a scris „toată lumea” (chiar și cei care mai ieri îl îndemneau pe poet să „pape homari”!), încât îmi vine să-i readresez propriile-i versuri: „Maestre,/ astăzi, când duceți atâtea critici în spate,/ ca o vită tăunii”, dar vine replica lui Eugen: „Vai, ce tortură, vai, sunt acasă”, urmată de alta, mai dramatică: „Da nicei ia, babka, „nicei” care consună cu unul din „Sfaturile pentru un tânăr poet” de Danilo Kis: Chiar dacă o comunitate te adoptă, repune-te în discuție”. Mă tem însă că Cioclea va rămâne – pentru orice comunitate – mereu un... fiu adoptiv. Deși tocmai el e bântuit de obsesia comunității (comunicării): de la „Numitorul comun”, (Literatura Artistică, 1988) la atâtea versuri (declarații) din ultimul său volum („Aproape geniali/ toți în comun”, „Dar mai presus de toate este corul” ș.a.). Simplificând nișel lucrurile, am putea distinge două tipuri de poezie (și poeți): cea care-l integrează pe individ unei socie-

tăți prin *vorbire directă* (titlul unui poem de Cioclea), prin *apeluri* („Mă adresez generației mele,/ cât și celor ce n-au apucat deocamdată/ să prindă la seu”, prin proclamarea *egalității* dintre poet și cititor („Piatra țării – iată poezia/ ce-i, să lucrăm/ în miezul ei egal” și cea care-l smulge pe individ din colectivitate, singularizându-l, orientându-l către sinele său ascuns, uneori nebănuit (ciclul „Lunaticul nopții scitice” de N. Popa, poeme semnate de Chiperi, Bălțeanu, Chiriac, Postolachi, Crușu ș.a.). Din motive lesne de înțeles, *poezia de integrare* apelează preponderent la mijloacele poeziei tradiționaliste (la Cioclea se poate vorbi și despre influența poeziei de stadion ruse: până a citi poemele, le-am audiat de nenumărate ori în interpretarea autorului), cea *de individualizare* – la procedeele poeziei moderne (aceiași Cioclea semnează câteva poeme splendide, de obicei „de dragoste”, din care te izbește un aer de singurătate absolută, dezolantă, capodopera ciclului fiind poemul „Ce te mai poate încălzi”, din care cităm finalul: „dacă te mai poate ceva încălzi de astăzi în acolo,/ aceasta e numai pământul natal aruncat cu lopata,/ peste trupul tău de 1 m. 79 cm lungime,/ pământul natal aruncat cu lopata,/ aruncat cu lopata, aruncat/ cu lopata”). Îndrăznesc să aduc aminte cetitorilor că „fricțiunile” între „moderniști” și „tradiționaliști” au început de la niște articole care atestau o INFLAȚIE PATRIORTARDĂ în poezia anilor '87-'89 („Există și un comerț ilicit/ cu versuri lungi despre Patrie” – Cioclea, „Nordul gordian”) și aproape că nu analizau mijloacele de exprimare a noului val semănătorist. Dar marele paradox tocmai consta în faptul că idei noi, nemaipomenite până atunci în biata literatură dintre Prut și Nistru, erau exprimate într-un limbaj perimat și, deseori, de „auctori” – „bolnavi de limbă cu certificat” – definitiv compromiși întru slujirea ideologiei oficiale. (Termenul „pașoptism” e impropriu pentru atare producții literare, căci pașoptismul a însemnat un mare salt calitativ în gândirea estetică (artistică) făcut de cei mai tineri (și radicali!) scriitori, deschiși către cultura europeană. Spre deosebire de „pașoptiștii” noștri care „nu-l citesc pe Kafka”...).

Soluția propusă de Cioclea pentru a opri galopul inflației patriortarde e genial de simplă: „măcar pentru poemele despre mamă și patrie/

vom refuza legăturica/ cu banii”, poetul intuind că dacă „cu poezia nu aduni avere”, capital politic poți face! Or, printre magnații generației sale Eugen Cioclea trece drept un „fiu risipitor”, un „golan” chiar, căruia „gol, chiar rucsacul/ (i) se confiscă/ la vamă”.

„În generația mea nu mi-am găsit prieteni”, obișnuiește să declare poetul. Lucru explicabil, într-un fel... Căci Eugen Cioclea a fost parașutat de generația sa tocmai când aceasta luase o anumită înălțime, când pilotul anunța „Zborul decurge normal”, iar stewardesa servea în salon băuturi răcoritoare și pungi de celofan. Și nimănui nu i-a trecut prin cap că „desantului” lor pur și simplu „nu (i) s-a deschis parașuta”... Un psihanalist ar trebui să cerceteze copilăria poetului pentru a înțelege de unde vine *obsesia căderii* în poezia lui Cioclea. S-ar putea chiar distinge anumite fraze, de la *posibilitatea* acțiunii: „Abia se ține frunza să nu cadă”, la realizarea ei „Viața-i un rol ce ni s-a întâmplat/ ca să-l trăim în zbor sau în/ cădere”, constantă rămânând tendința eroului liric de a „ține verticală”; „Îmi potrivesc vertebrele pe verticală/ (aici demnitatea înlocuiește/ firul de ață cu plumb)”, ceea ce-i echivalent cu a-și menține „condiția de zbor”. Într-un fel, generația sa i-a făcut un bine poetului parașutându-l: *căderea liberă* este adevărata „stare de grație” și beatitudine care-l transfigurează pe insul de ieri „umblat mult pe jos”. Astfel lui Cioclea i se deschide o altă perspectivă („E nemaipomenit ce se vede de sus!”) și totodată – plata pentru un atare favor („Nu știu cum o să fie de-aproape” – cochetează poetul). Astfel evoluției rectilinii a generației sale îi contrapune o traiectorie ca un *fir de plumb* (în limbajul poetic al lui Eugen – sinonim cu demnitatea), grație ei autorul păstrându-și simțul măsurii („Cad. Intransigent./ Peste orizonturi pe verticală./ Legea căderii libere se cer o dată în plus/ verificată”), păstrându-se pe sine („Vin. Vâjâind/ Dar până-o să intru în sfera de influență/ a dumneavoastră,/ mai am încă timp să fiu cine sunt”), ba chiar încercând să dea o *altă dimensiune* realității dogmatice („de ce nu ar fi să dezmint/ cum că-n vid/ toate corpurile ar cădea cu aceeași/ accelerație”). Nu știu cât va mai dura această cădere... Dar cu cât Cioclea se apropie de pământ, cu atât i se văd mai bine „imperfecțiunile” (anumite „scăderi” tematice, o groază de cacofonii, o topică adesea rusească ș.a.).

Puțin mi-ar păsa dacă „sindromul s-CĂDERII” n-ar afecta și niște texte de excepție, cum este, bunăoară, „Remember”: după trei strofe de maximă tensiune Eugen dă literalmente-n gropile unui „tribunal sau abator socialist”, ca abia în finele poemului să se smucească din mocirla ideologică, redobândind tensiunea din primele versuri.

În această epocă de „Adresări către...” aș avea și eu ceva de spus mulțimii care-l „așteaptă în vale/ veselă și entuziasmată”: clepsidra căderii întoarsă va însemna înălțarea! Atât. Și hai să-l credem pe cuvânt pe Cioclea: „N-am nici o carte dată la tipar/ și asta prevestește versuri bune!” (Eu unul îi doresc să n-o aibă încă mult timp!).

Eugen Cioclea este o lampă cu spirt la flacăra căreia încă mulți exegeți își vor fierbe cafeaua, ghicind după zațul din cană evoluția ulterioară a potului. Am ținut și eu ibricul să-l lingă limbile de foc ale flăcării; dovadă – aceste ab-zațuri care abia de mai amintesc gustul produsului măcinat. „Totul e spus aproape./ Să tăcem”.

Ziarul Sfatul Țării, 1992, nr. 18-20

Emilian GALAICU-PĂUN

VERSUL ȘI REVERSUL BOEMEI

Stâlp de nădejde al boemei moscovite de pe vremi (cu incursiuni fulger în cea chișinăuiană), cerșetor de cafea (cum atât de inspirat definește „poetul” un alt boem notoriu, Emil Brumaru), astăzi Eugen Cioclea ilustrează exemplar destinul albatrosului lui Baudelaire „exilé sur le sol au milieu des huées”, căruia rar cine-i mai vede „ses ailes de géant”. Împăiat sumar de acad. Mihai Cimpoi pentru mult prea generoasa (cu alții!) sa *Istorie deschisă...* („Eruptiv, raționalist, dur, sentențios, teribilist, «Goliardic», el recurge la confesiunea ardentă, sinceră, directă, profetic-ironică, îmbrăcată în haină expresionistă sau naturalistă. Sunt evidente (chiar și sub aspectul decalculelor lingvistice) influențele poeziei ruse «de estradă». Preferând modul strident-hiperbolic de a intra în artă «cu capul sus și dezgolit, ca-n ștreang», poetul se erijează, spectaculos, în postura de copil teribil cu mușchii dezgoliți, pielea tăbăcită de vânturile și miremele realului spre care sparge, teatral, ușa”), țintuit la stâlpul infamiei de hebdomadarul scriitoricesc «LA», iar în ultima vreme, din lipsă de dorință de a-l pomeni de bine, pur și simplu îngropat în tăcere, poetul pare să asiste, în chiar „timpul vieții sale”, la propria-i postumitate, la fel cum ar asista la o ședință ordinară a cenaclului „Eugen Cioclea”. Între timp (nimeni nu a dat de acel „între”, deși toată lumea îl poartă în gură) poezia a mers înainte (chiar dacă viața literară a cam bătut pasul pe loc), Eugen Cioclea rămânând ca o bornă kilometrică pe marginea drumului. La noi, doar câteva nume s-au învrednicit a fi...nu, nu clasici în viață, ci astfel de borne kilometrice. Ei bine, Eugen Cioclea este kilometrul 88 al poeziei din Basarabia (întâmplător, anul apariției „Numitorul-ui comun²); toate monoposturile piloților de formula I ale anului '89 și-au luat startul de-acolo unde, în competiție cu sine însuși, Eugen Cioclea trecuse, primul, linia de sosire. Evident, cei ovaționați și purtați pe brațe de mulțimea entuziasmată au fost piloții de formula I, cursele cărora, pe cât de spectaculoase, pe-atât de bine regizate/ mediatizate, s-au încheiat fie în parlament(e), fie în Academie. Cât despre kilometrul 88,

el, vorba cântecului, „locului rămâne”. A-l trece cu vederea înseamnă a ocoli adevărul. E ca și cum ai circula doar într-un sens, pe partea numerelor impare, pretinzând că „știi totul” despre traseul parcurs. Or, Cioclea nu este un poet „nepereche” al Basarabiei post(ce?), el (plus cititorul, mai exact – auditoriul!) este „doi” sau nu est deloc!

Fiindcă Eugen Cioclea (mai) are tăria să creadă – chiar și după ce Jean Cocteau lua la Veneția marele premiu pentru filmul realizat într-o cheie parodică, „Orfeu” – în vocația orfică a poeziei: „Eu nu scriu versuri./ Eu așa vorbesc”, dovadă supremă fiind însuși itinerarul său literar care, cum să nu? „începe/ cu toate variantele/ cunoscute sau necunoscute/ ale Mioriței”. „Cu alte cuvinte aceleași cuvinte le scriu și le zic” exprimă, lapidar, marele avantaj și dezavantaj al poeticii ciocliene: autorul este mereu egal cu sine însuși, tocmai de aceea – fără evoluție! Intuiția, confirmată practic prin creația câtorva colegi mai tineri ai poetului din generația '80, că-„i posibil un metalimbaj/ mai frumos ca o limbă” pare să-i dea fiori reci uneori și atunci el își verifică, pentru a căta oară, bătaia armei: „Poezia lui Eugen CIOCLEA/ este o poezie declarativă” sau „Vă spun pe șleau ce cred și ce mă doare”, versuri retorice pe care ajungi să le guști abia după dramatica și nemimata confesiune auctorială: „Trebuiau să treacă patruzeci de ani/ ca să-mi vină suflul la gură”. Ceea ce înseamnă că Orfeul nostru a fost mai întâi (dovadă – cei 40 de ani!)... Moise. Or, declarația „Sunt, dar trebuie/ să dovedesc că sunt”, dincolo de aerul ei autobiografic, sună în primul rând ca declarația unei comunități care – prin Eugen Cioclea – și-a găsit rapsodul și vraciul („eu descânt/ lacrima de câinele/ ce-o latră”); nimeni altul de la noi n-a exprimat mai plastic și convingător acea stare dramatică de umilință și năduf la limită decât autorul antologicilor rânduri: „de parcă-aș fi fost toată viața pantof,/ care, deși având limbă,/ abia acum s-a hotărât/ să vorbească”. A fost ascultat, prin '87-'88, la primele ședințe ale cenaclului „Mateevici”. Aplaudat. Apoi, după '91, luat la palme. Ca un veritabil poet al cetății. Care, după ce și-a pus (pentru noi toți!) problema „cum am urni din loc acest pietroi/ sub care limba e-o reptilă rară”, iată-l lovit în plină figură de pietroiul cu pricina (în Basarabia

posttotalitară îndemnul chistic: „Cine dintre voi este fără păcat, să arunce cel dintâi cu piatra” este înțeles exact pe dos).

În toiul „paradei suzeranităților” despre Cioclea a scris toată lumea, inclusiv cei care, mai ieri, îl îndemneau să „pape homari”, încât îți vine să-i readresezi propriile-i versuri: „Maestre,/ astăzi, când duceți atâția critici în spate,/ ca o vită tăunii”. Replica poetului e pe măsură: „Vai, ce tortură, vai, sunt acasă”. Urmată de alta, pe-nțelesul tuturor: „Da nicei ia, babka, nicei!”, care consună cu unul din „sfaturile pentru un tânăr poet” de Danilo Kis: „Chiar dacă o comunitate te adoptă, repune-te în discuție”. În ce-l privește pe autorul nostru, ei bine, el va rămâne pentru orice comunitate un fiu adoptiv. Niciodată mai mult. Poate de-aceia poetul e bântuit de obsesia comunității/ comunicării: „Numitorul comun” e mai mult decât un titlu de carte, e un manifest. Simplificând puțin lucrurile, am putea distinge două tipuri de poezie/ poeți: cea care-l integrează pe individ unei colectivități prin *vorbire directă* (titlul unui poem cioclian), prin apeluri („Mă adresez generației mele,/ cât și celor ce n-au apucat deocamdată/ să prindă la seu”) și cea care-l smulge pe individ din colectivitate, singularizându-l („c-ai avut revelația umilă/ să descoperi/ că ești unicul om din cartier/ care a citit Proust” – iată stindardul poetului singur), orientându-l către sinele său ascuns, uneori nebănuț. Din motive lesne de înțeles, poezia de integrare apelează preponderent la mijloacele poezicii tradiționaliste (parțial are dreptate M. Cimpoi – în cazul lui Cioclea se poate vorbi de influența poeziei ruse „de estradă”, via cenaclul „Flacăra” totuși), cea de individualizare – la limbajele modern(ist)e. Spre deosebire de majoritatea colegilor „integrați”, Cioclea nu a anatemitat niciodată o altfel de poezie; dimpotrivă, a salutat zgomotos orice apariție neordinară (vezi: „Unde sfârșește avangarda” sau „Poezia tinerilor sau incompletitudinea Godel” ș.a.), a experimentat el însuși și, vorba vine, *a mâncat în suinetele tobei, a băut în zgomot chimvalei, intrat sub baldachin*.

Sub baldachinul de mătase al parașutei, vreau să zic. Al parașutei care „nu s-a deschis”. Un istoric literar va trebui să cerceteze atent poezia oficioasă a acelor timpuri (de „urcuș”, „avânt”, „cucerire a noii culmi” etc.), pentru a înțelege de unde vine obsesia căderii în poezia lui Cioclea. Se pot

chiar distinge anumite faze ale acesteia, de la posibilitatea acțiunii („Abia se ține frunza să nu cadă”) la realizarea ei („Viața-i un rol ce ni s-a întâmplat/ ca să-l trăim în zbor sau în/ cădere”), constantă rămânând doar tendința eroului liric de a „ține verticală” („Îmi potrivesc vertebrele pe verticală/ aici demnitatea înlocuiește/ firul de ață cu plumb”). Or, pentru insul care nu acceptă axa oficială de coordonare, căderea liberă este adevărata sa „stare de grație”, chiar dacă de scurtă durată. Astfel spus, atunci când lui Cioclea „nu i se deschide parașuta” (garanțiilor sociale), i se deschide o cu totul altă perspectivă, de om liber („E nemaipomenit ce se vede de sus!”), cu riscurile-i inerente („Nu știi cum o să fie de-aproape”, se consolează cochet poetul). Evoluției rectilinii a generației sale „cel mai trist poet din Europa” îi contrapune o traiectorie ca un fir cu plumb, grație căreia autorul își păstrează simțul măsurii („Cad. Intransigent./ Peste orizonturi pe verticală./ Legea căderii libere se cere o dată în plus verificată”), se păstrează pe sine însuși („Vin. Vâjâind./ Dar până o să intru în sfera de influență/ a dumneavoastră,/ mai am încă timp să fiu cine sunt”), ba chiar și încearcă a da o altă dimensiune realității dogmatice („de ce nu ar fi să dezmint/ cum că-n vid/ toate corpurile ar cădea cu aceeași/ accelerație”). Acum, dacă ne amintim bine, în limbajul oficial de atunci (ah! acest „atunci” care se lățește peste „acum”-ul nostru de azi...) sinonimul cel mai apropiat pentru un „boem” era, konecino un „om” căzut. Boema fiind, nu-i așa, un fel de disidență de gradul doi. Disidență dezarmonioasă. În cazurile fericite: consumată în focurile de artificii ale inteligenței creatoare. Cu condiția să fie trăită, nu mimată (în primii ani de perestroika un mare poet sovietic – dar ca ruși toți erau mari, mai ales dacă erau ruși! – venea la întâlnire cu cititorii într-un impecabil costum la patru ace, pe care-l schimba, în dosul scenei, pe niște blugi jerpeliți, astfel era salutat de auditoriul studentesc, majoritar la astfel de întâlniri, apoi trecea iarăși în culise, își punea costumul la patru ace, încăleca șaua de Mercedes și dus era). La sânge.

Eugen Cioclea e un trubadur-model al boemei; nici una din manifestările acesteia nu i-a scăpat poetului: vinul/ votca („Prinderea câinelui roșcat”, „Cina irodică”, antologică „Realism socialist”, de citat integral: „Poetul s-a îmbătat./ E praf. E clei./ Abia de se mai ține pe picioare,/ dar

cât mai poate împărți/ «la trei» / sprijinul său e clasa/ muncitoare!”), femeia („Ucenicul lui Manole”, „Femeia și soldatul”, „De ziua ta”, „Cadru”, „Elegie castă”, „Love story”, nelipsita din orice top adolescentin „Hai să dormim, iubito, pe podea” ș.a.), creația (ar trebui să scriu sumarul ambelor volume...), ultima sublimându-le pe celelalte două. Tot ce atinge poetul cuprins de febra creației se transformă în lingouri de frumusețe (la noi, doar Arcadie Suceveanu poate fabrica ghirlande de tropi din orice, ori-când; metoda pare a fi împrumutată de la „giuvaerul” Mircea Dinescu, însă doar despre Eugen Cioclea poetul și teoreticianul Alexandru Mușina spune că „e o revelație, un poet evident superior lui Mircea Dinescu”), purtând marca personală a noului Midas, „Made in URSS”. Toată drama creatorului (singurul poet de la noi pe care perestroika l-a prins cu sertarele pline!) e în această marcă, „Made in URSS”. Concepută ca o reluată de nenumărate ori tentativă de evadare din „temnița popoarelor” (alcooolul, femeile, creația sunt tot atâtea uși întredeschise...), poezia lui Eugen Cioclea are nevoie totuși de cutia de rezonanță a imperiului, fără de care „nu sună” (premeditat). Aplicându-i poetului un alt sistem de referință e ca și cum ai cânta la chitara lui Vladimir Vâsoțki cântece lirice de Vasile Șeicaru. Și, cu toate acestea, Cioclea trebuie integrat în sistemul românesc de referință. O antologie din creația poetului, scoasă de-un redactor bun la vreuna din editurile bucureștene (de ce nu „Cartea Românească”? sau „Eminescu” în seria „Poeți români contemporani”?), l-ar repune în discuție, mai exact – ar repune în discuție întreaga poezie basarabeană de până la ’89, deocamdată reprezentată doar de câteva nume, același *nomina*...

O formulă suficient de uzată în timp spune că dacă X sau Y sau Z n-ar fi existat, el ar fi trebuit inventat. Ei bine, Cioclea a existat de la bun început (fără voie de la primărie!); s-a inventat – adeseori pentru a-l substitui pe poet – doar personajul. Fiindcă, în cazul poetului, „Eu sunt cel care sunt” a sunat timp de două decenii astfel: „Sunt, dar trebuie să dovedesc că sunt”.

Eugen Cioclea este un poet născut, nu făcut. C.t.d.

**Emilian Galaicu-Păun, *Poezia de după poezie*,
Chișinău, Ed. Cartier, 1999, p. 84-90**

Nicolae LEAHU

REFLECȚIE ȘI ICONOCLASTIE ÎN POEZIA LUI EUGEN CIOCLEA

Impresia pe care o impunea aproape violent poezia lui Eugen Cioclea, în 1988, la ora debutului (1), într-un context descriptibil, cu un clișeu al epocii, drept „înnoitor în toate sferele vieții”, era că de eșalonul poeziei „moldovenești” (încărcat cu fructe și legume, vinuri și coniacuri, într-un decor cu spice aurii și ghirlande de flori vii îndreptându-se în plină viteză spre „viitorul luminos”) s-a agățat un clovn, care, fluturându-și deasupra capului sacoul în carouri, declamă în gura mare poeme „trăsnite”, pe teme contrariante pentru sentimentele puritane ale regimului, inclusiv al celui literar. Plus că și limbajul, de o ireverențiozitate frontală, „programată”, am zice, pune capac la toate, „hrășpăind” auzul educat în spiritul canonului festiv al muzicii sovietice.

Dincolo de gesticulația bufă și de tumbele stilistice pe care le face autorul cu o dexteritate amintind marile spirite lucide ale veacului trecut, poezia lui Eugen Cioclea insinua un adevărat program literar, axat pe *ideea reformulării etice și estetice a condiției poetului și a poeziei*, pornind de la o reflecție tensionată asupra statutului acestora în acele (ne-bănuite încă) zile de crepuscul ale imperiului sovietic.

„Ușa spartă în realitate”, cum se autocaracterizează, sau plonjând, din înaltul conceptelor, ca un luceafăr ludic („Vin. Vâjâind”) marcat de condiția sa efemeră, poetul este o reîncarnare a *firescului* (2) („Eu nu scriu versuri./ Eu așa vorbesc”, *Orgoliu*). Noul Orfeu își trăiește destinul la cote paroxistice: „Trebuiau să treacă patruzeci de ani/ ca să-mi vină sufletul la gură/ cum argintul viu în termometru./ Nu-s bolnav, dar am temperatură./ Poți să fierbi pe tâmpla mea cafeaua,/ poți să coci pe limba mea cartofi...”.

Exuberantă, tinerețea interioară se manifestă în elementul ei, adoptând sinceritatea rostirii, „vorbirea directă”, demnă (vezi P.S. la *Coloana vertebrală*), anunțând că la orizontul literelor s-a ivit o nouă dinastie de truveri.

„Poezia lui Eugen Cioclea/ este o poezie declarativă”, declamă pe un ton maiakovskian autorul, hotărât să distrugă (cu propriile arme ale acestuia) meterezele declarativismului „de lemn”, înnămolit în duplicitate și spirit meschin, în confort domestic și sufletesc („toți vor Druon și scrumbie”). O neliniște acută, parodiind discret anxietatea și ifosele profunzimii ermetice a discursului modernist, mână din spate ingenuitatea deliberată a poetului, care își pune masca unui „sucit” și „clăpăug”, obsedat de viziuni „scrântite”, de gândul că e un geniu „trândav” ce va rata șansa de a fi predat în licee „din vina cuvintelor cam necioplite”. De altfel, mimarea „sucelii” (a fi „de-a-ndoaselea” e o expresie recurentă la Eugen Cioclea), a agramăției, reactivate după cunoscutul model al ingenuității argheziene, constituiau o noutate pentru poezia românească din Basarabia, deschizând larg ecluzele pătrunderii în spațiul liricii a unui lexic reavăn, mustind de sevele unei simțiri necontrafăcute, apt să spargă tiparele și să dezumfle burduful convențiilor „literaturii serioase”, convenții întreținute vreme îndelungată de un civism duhnind a... cinism. „Rimele mint cu înverșunare”, avertizează poetul, constatând totodată și existența unui „comerț ilicit/ cu versuri lungi/ despre Patrie”. De unde și vibrantul său apel către congeneri să nu confunde „poezia cu Banca Centrală” și să renunțe la „legăturica cu banii” „măcar pentru poemele despre mamă și patrie”.

Percepută, de la distanță, ca pură bufonadă, iconoclastia poetului are mereu în vedere o morală a creatorului și a creației, adâncurile ei resorturi aflându-și sorgintea în etica populară, într-un limbaj aspru, dar cu efecte terapeutice, chiar dacă nu exclude nuditatea rostirii (vezi *Anapoda III*).

„Pretext” de comunicare nepretențioasă („Ca în sat/ salutul sau întrebarea: La apă?”) sau formă de „reluare a iubirii”, poezia este, pentru Eugen Cioclea, un concept glisând între candoarea unor binețe și înalta sofisticare sentimentală a re-facerii (în cuvinte) a unei sensibilități pierdute și regăsite. Iată de ce se și articulează cu o vehemență patetică discursul său antitraditionalist: „Țăranii n-au când citi versurile tale,/ precum că iarba, vai, devine scrum,/ precum că roua zornăie pe vale,/ iar soarele-i cu coadă de păun” (*Impertinența poetului*). Sau, din același text:

„Impertinent curtezi tipografia,/ doar ți-a zâmbi vreun șpalt promițător/
plutește pe urină berăria/ cu tot cu oda ta despre ogor”.

Spațiu al autosacrificării sau al damnării, poezia este, pentru Eugen Cioclea, măsura unei implicări cumplite. În artă, spune poetul, „să intri ca în ștreang”, iar în poezie, „ca un gladiator/ sfidând cu un surâs adolescent tribuna” (și aceasta pentru că „tot ce e frumos e și tragic”), frizând limitele, bruscând imposibilul.

Reflecția asupra condiției artistului și a artei sale se adâncește în ultimul volum al poetului, „Dați totul la o parte ca să văd” (2001), unde confruntarea directă cu structurile osificate ale tradiției ia note mai blânde, în schimb accentuându-se trăirea artei și a mitului adevărului ca evenimente ale propriei ființe. Tonul apodictic pare să certifice experiența încheiată a unui inițiat: Literatura, spune poetul, „este/ o răfuială cu propria/ conștiință”. Dar la capătul carnagiului eului cu sinele nu surâd certitudinile, pentru că poezia „nu vorbește despre adevăr”, ea, cel mult, îl apropie sau participă la constituirea sensurilor acestuia acolo unde nu-și cascadează decât neantul. Or, cum edictează poetul, singur „spiritul poeziei încearcă să mituiască incertitudinea,/ dar ce se alege din asta/ nu-i tralalala/ gândirii” (*Monolog*).

Metapoeme, subtitlul cărții *Dați totul la o parte ca să văd*, este mai puțin un termen tehnic și mai degrabă o ipostaziere orgolioasă a eului pe ultima treaptă a evoluției formelor poeticității („sfârșitul istoriei”, ce n-iba!), mai exact, într-un punct din care ar începe o altă fază (dacă nu... istorie) a poeziei. O utopie asumată, un „construct” forțând instaurarea unui pact provizoriu între *theorie/ praxis* și *sensibilitate*. Divulgând o gestică modelată de ticurile avangardei istorice, artele poetice din acest volum s-ar împotmoli în plictis, dacă incertitudinea ca strategie a discursului n-ar inunda interstițiile poemului. Exemplară în acest sens este poezia (*Avan)teză*. „Părerile (poetului – n.n., N.L.) îs zăpăcite”, „Când spune una, se referă la alta./ O javră turbată e logica sa”, el „n-are nevoie (organic) de cititori”, momindu-i pe „zănaticii critici” cu „sățioasele lipitori”. Cu tot spiritul provocator pe care îl investește în discurs, senzația de epuizare teoretică mută discuția în planul limbajului. Ceea cu ce ne alegem sunt niște poze, niște cuvinte. Și poetul e perfect conștient de

acest lucru: „Cu alte cuvinte/ aceleași cuvinte/ le spunem./ Orișice limbă te umilește” (*Altfel*). Sau: „Scrisu-i ca moftul – peren”.

Alunecarea discursului în clișeu naște revolta de a stiliza limbajul, nevoia de structurare a surselor modelatoare ale poetului, pentru a testa funcționalitatea, consistența, dexteritățile combinatorice. Cuvintele și gesturile (poetice) și-au pierdut inocența, comunicarea mușcă lacom din carnea lor tot mai flască și ceea ce-i rămâne poetului este să stârnească iritarea, furia, invidia confrăților de condei: „Sfătuiesc scriitorii să nu mai citească/ mângăliturile mele,/ cum nu le înghit nici eu pe-ale lor” (*Vamă*). Domeniu al confruntărilor vanitoase, pare să spună poetul, poezia substituie comunicarea prin iluzia comunicării, adevăratele iluzii poetice fiind evenimente interioare: „metaplasma se-ntâmplă pe muchia conștiinței”, ci nu pe segmentul emitent-destinatar. Iată de ce, de vreme ce poezia nu poate avea o rezonanță exterioară echivalentă *trăirii în act*, despre „bazaconiile” poetului „n-ar trebui să se scrie defel într-o limbă/ din cele vorbite/ curent” (*Cumva*). Or, la limită, interpretarea e doar *umbra unui „joc secund”*.

Faptul că atitudinea iconoclastă stimulează reflecția poetică în timp ce aceasta din urmă regizează spectacolul celei dintâi e vizibil mai ales în *imaginea* (nu spun totuși structura!) atent elaborată a cărții. Nici Emilian Galaicu-Păun (aici pe post de lector de carte), un fanatic al monturii infinitezimale, n-a consumat atâta energie pentru efectele de ordin exterior, așa zice pirotehnice. Începând cu titlul volumului, avându-și „temeiul” în versul „Dați totul la o parte să văd îngăduința/ marelui șef pe lumină care o năruie fără contor” (*Mal*), o aluzie la generalizarea transformării în marfă a resurselor vitale pentru existența umană („Locuiesc într-o zonă unde și viața/ este cu plată”), continuând cu subtitlul *Metapoeme* și portretul fotografic al autorului, prefațat cu versul (programatic?!) „Numai defectul din mine/ mai este original”, Eugen Cioclea fixează în mortarul conceptelor alte și alte „cărămizi” întru împlinirea idealului de *carte ca obiect de artă*: un moto din „Poemul didactic” al lui Parmenide din Elea, trei planșe înfățișând lucrări de Simion Zamașa (realizate din/ pe deșeuri vechi), encefalograma autorului, autenticată

prin ștampila medicului, o listă bibliografică (impresionantă, e adevărat) „sugerând” suportul „științific” al discursului liric, scurte note bibliografice despre autor, inclusiv consemnarea „Scrieri neimportante”, cuprinzând cele două volume anterioare și „distincțiile” cu care au fost onorate. La această sofisticată regie se adaugă convertirea în figuri de stil a unor formule de algebră, termeni din genetică, o partitură (de Schönberg) etc. Nu se poate să nu remarcăm unitatea stilistică a titlurilor (din 50 de titluri, 45 sunt dintr-un singur cuvânt, celelalte cinci fiind titluri „poliglotte” din două sau mai multe cuvinte).

Strunind, acum, ludicul și ironia cu frâiele cerebralității, eliminând butada în favoarea apodicticului, temperând spontaneitatea temperamentală și inserția senzualistă ce dădeau acel farmec iconoclast și degajat cărților sale anterioare, Eugen Cioclea ajunge, în *Dați totul la o parte ca să văd*, printr-o imprevizibilă croazieră în jurul globului poezesc, la poemul grav, construit în două ritmuri, cu erudiție și sensibilitate. Deși inversează termenii ecuației lirice, poetul rămâne un nonconformist de substanță, zăpăcind uneori antenele receptării. Alex. Ștefănescu e una din victime (3) prin respingerea abruptă, fără discuții, a unei experimentale a volumului, unul dintre cele mai interesante în poezia românească a ultimilor ani. Or, se știe, experimentul literar nu poate da imediat satisfacție esteticului, ele se produc fie prin raportarea operei experimentale la contextul literar al momentului, fie prin acțiunea secretă pe care o va exercita asupra evoluției ulterioare a literaturii.

Note

1. Cf. E. Cioclea, *Numitorul comun* (prefață de Eugen Lungu: „Alternativa numitorului comun”), Chișinău, Editura Literatura Artistică, 1988.
2. „Firescul” pare a fi echivalentul basarabean pentru conceptele de *poezia prozaismului existențial* și *biografism*, teoretizate pe larg de poeții optzeciști din Țară.
3. Cf. Alex. Ștefănescu, *Dezinvoltură de om greoi*, în „Ziarul de duminică”, 5 oct. 2001, p. 2001.

Vitalie RĂILEANU

ANXIETATEA POEZIEI LUI EUGEN CIOCLEA

Există poeți care au o vârstă comună, dar și o experiență comună, adesea extrem de *fisurată* (exclud excepțiile, adică tinerii care au beneficiat de informări extrașcolare).

Poetul Eugen Cioclea face excepție, deoarece nu a ținut cu orice preț să inoveze falsificându-se, dăinuind în cadrele unei sensibilități pregnante, firești și memorabile, deși este un autor care *poartă în sine lirismul răvășit*, ce ar însemna expresivitate, vorbind la persoana a treia: „[...] el, care se mai învârte și astăzi/ prin aburul mămăligii dintr-un cămin/ de matematicieni,/ a descoperit șirul de cuvinte al limbii materne/ ca pe un imn convergent,/ transformarea în liră a semnelor integrale/ și izbitoarea noastră, a tuturor,/ comună asemănare/ cu *i*-ul acestui/ imaginar/ radical./ El vine hotărât să vă spună/ ceea ce n-a apucat să audă de la fiecare din voi,/ el vi se uită lacom în gură,/ ca la o podoabă de măr/ și chiar mușcă din măr/ și își marchează poemele:/ Made in URSS” (*La persoana a treia*, p. 8). Academicianul Mihai Cimpoi observa pe bună dreptate, în a sa *O istorie deschisă...*, că autodeclaratul *...cel mai trist poet din Europa* este: „Eruptiv, raționalist, dur, sentențios, teribilist, «goliaric», el recurge la confesiunea ardentă, sinceră, directă, profetic-ironică, îmbrăcată în haina expresionistă sau naturalistă. Sunt evidente (chiar și sub aspectul decalcurilor lingvistice) influențele poeziei ruse «de estradă». Preferând modul strident-hiperbolic de a intra în artă cu «capul sus și dezgolit, ca-n ștreang», poetul se erijează, spectaculos, în postura de copil” [...] *atroce*, am mai spune noi.

Sensibilitatea aparține și unui lirism exaltat, *anxios*: „Dar câmpul de cărți/ numai cartea aceasta va pricepe vreodată/ ce scrie/ în ea”, antrenând (eucioclean) cititorul în lecturi între ordine și dezordinea programată, extremele fiind ale unui singur proces: acela de redescoperire a poeziei: „Admit că veșnicia/ nu s-a născut la sat./ Contrariul ar fi frumos să fie!/ Eu știu că bunătatea de-acolo s-a luat/ și-această urmă-n noi/ de

omenie./ Eu știu că de acolo ni se trag/ luminile și umbrele pe față/ și-oricât îmi șterg pingelele de-un prag/ frunza de-acasă tot se mai agață./ De-acolo vin, dau buzna, ne surprind/ mieii și iarba însuflețind betonul./ [...] Eu știu că-n cerul gurii de-o să bat/ cu limba mea străpunsă de cârceie,/ tot voi găsi pe plai vreun predicat/ și o pădure – onomatopee./ Eu știu că încă nu-i deloc târziu/ să mor de sete, bleg, lângă izvoare,/ chiar dacă mă mai ține, fistichiu,/ orașul strâns de mâini/ și de picioare” (*Dilemă*, p. 11).

În volumul de versuri *Ofsaid* (Magna-Princeps, Chișinău, 2011) Eugen Cioclea vine cu o *înmănunchere* de discreții sentimentale, irizate de melancolie, deși versurile încă mai sunt *pândite* (și la această vârstă atinsă de poet!) de abstractizări, sunt (pre-) *lucrate*, iar metafora rareori depășește mecanismul *catacrezei* (dar mai întâi vezi: DEX-ul, ediția a II-a, București, 1998, pagina 148): „Eu îmi propun să scutur universul,/ eu am ceva de lucru-n univers./ Eu vreau să știu unde-a plecat păstorul,/ cifrul baladei să-l rezolv exact,/ ca pe-un ceva ce-atacă viitorul –/ naivul este autodidact!/ intru în cuvânt ca într-un habitacul./ Rampa-i intactă. Axul e superb./ Ce văd în jur e-un patrimoniu sacru./ Număr invers./ M-am și lansat./ Acerb./ Simt timpul greu/ în umere și-n ceafă,/ un infinit familiar în gât./ De sensul lui,/ de n-o să fac vreo gafă,/ vom mai vorbi./ Când mă întorc./ Atât” (*Rampa*, p. 15). Lectorul atent va întrevădea totuși *siguranța* venită la o anumită *vârstă*: „Vreau să distrug universul. // Să-l fac al naibii de mic. // Plictisul nu mă lovește. // Nietzsche îmi este amic. // Iluzie, lucruri aiurea,/ repaos în hulă, respiri? // Sublimul goluț își aplică/ pleoapele pe la opriri. // Ruptura strivește genunchii/ luminilor prin felinare/ din care s-alege corasla/ din timpul/ cutare...”. Topica e, de asemenea, specifică poeziei, deși poetul nu prea se *supune rigorilor versificației*, ritmul devine obsedant, copleșește, îi impune o nouă ordine și un nou regim de creație: „Nu mai caut/ vreun resort de sprijin./ Nimeni nu-mi mai poate oferi nimic./ Simulez căderea, sau chiar cad aiurea,/ primitiv, cum zice,/ marele pitic./ Cad printre belele./ Se scumpește gazul./ Violez dolarul să-l prefac în cenți./ Inerția crește, una-s cu golanul,/ umilînța-i berea/ revărsată-n cărți./ Patriotu-n mă-sa de la primărie/ să nu-l prindă puciul o-ntindea la

Prut./ Când i-am spus de mine s-a strâmbat licheaua;/ tu ce mare brânză-n/ viață ai făcut?” (*Anapoda*, p. 19).

Adesea, în cele mai reușite versuri, *acest lucru* (vorba lui E.C.) se face cu profit... pentru autor. Imaginile sunt surprinzătoare, proaspete, dar și derutante, turnurile versului – neașteptate: Eugen Cioclea ține cu orice preț să evite tiparul, locul comun: „Am moștenit călcâiul lui Ahile./ Sofiștii nici că m-au lăsat s-ajung/ măcar pe una/ din reptile./ Alerg, alergi, aleargă, alergăm/ În grup compact ori răzlețiți pe pistă./ Bate sudoarea ca o brumă-n noi/ și radiază nume/ de pe listă./ Se face seară iute. Chiuim,/ cine mai e, pe unde-i, să răspundă!/ Ne-ar trebui un numitor comun,/ de mai promite ceasul/ vreo secundă./ Și ne-ar mai trebui mai știu eu ce,/ (c-am fost soldat și-am stat în bivuac)/ poate găsesc și-o sârmă, oarecare,/ s-avem și-un paratrăsnet/ pe-un copac” (*Numitorul comun*, p. 21). Reușita se datorează nu strălucirii limbajului, ci talentului de a utiliza vocabula în *catalizarea* ideii. Firește, întâlnim și *nenumărate teribilisme, sintagme trunchiate, imagini goale, facile, siluiri inutile ale sintaxei versificației*, dar... toate deficiențele sunt inerente, am zice indispensabile ludicului *anxietat* de idei și cuvinte ce alcătuiește cuprinsul acestui volum de versuri.

Preferințele au mers totuși și spre o altă arhitectonică, poezia din cartea „Ofsaid”-urilor devine o construcție complicată, neobișnuită, articulată din elemente extrem de diverse, nuanțată de lumini *artificios-sublime*: „Patria țării – iată poezia./ O să lucrăm în miezul ei egali./ N-am încotro și-accept *d e m o c r a ț i a*/ cuvintelor. Aproape geniali/ toți în comun,/ când ne vedem de treabă,/ suntem un pic mai mult decât frumoși,/ eternității câte o silabă/ adăugându-i,/ generoși/ Vă spun pe șleau/ ce cred și ce mă doare” (*Matrice*, p. 46).

Cititorul avizat va distinge un poet cu o sensibilitate ieșită din comun.

**Prefață la volumul: Eugen Cioclea. „Ofsaid”,
Ed. Magna-Princeps, Ch., 2011, p. 3-4**

Vitalie RĂILEANU

EUGEN CIOCLEA: POETUL LUDICULUI LUCID

Eugen Lungu se refera în prefața volumului lui Eugen Cioclea „Căderea liberă” la o sensibilitate ce se manifestă „antrenând (eucioclian) cititorul în lecturi între ordine și dezordinea programată, extremele fiind ale unui singur proces: acela de redescoperire a poeziei”. Or, poezia euciocliană este una ludico-lucidă, un amestec de cerebralitate și joc.

La Eugen Cioclea găsim o cumva „cuminte” și intertextuală parodie a „Albatrosului” baudelairian: „Am cumpărat la bălci un pescăruș,/ Prins cu lasoul de-un poet pe mare,/ Și l-am dresat./ Acum se tot cufundă,/ Momit de-o stea ce-i scapă prin/ Izvoare.” („Orice pasăre e ca o cauză ce fâlfâie”, volumul „Alte dimensiuni”). Un exemplu elocvent de dialog cu literatura precedentă este și „Itinerarul meu literar începe”, în care poetul spune cu ironia-i și umoru-i bine cunoscute: „Itinerarul meu literar începe/ cu toate variantele/ cunoscute sau necunoscute/ ale Mioriței/ la care am lucrat în anonimat/ cu alți ortaci/ ai cuvântului.” („Itinerarul meu literar începe”, în volumul „Alte dimensiuni”). El transformă literatura și cultura de până la el într-un intertext direct. În poemul „De ziua ta” citim mai multe trimiteri textuale: „Septembrie să-ți cadă pe feastră/ cu-adolescenți îndrăgostiți și blegi,/ fă răcitură din Pasărea Măiastră/ și-mparte-i rânza, drept,/ printre colegi.”

Dar cumințenia sfârșește aici, doar dialogul cu predecesorii valoroși poate produce o astfel de „deceță” parodică. Atunci când se referă la trecutul cel mai apropiat al literaturii și al poetului, găsim o cu totul altă manieră de a parodia: „Poetul s-a îmbătat./ E praf. E clei/ Abia de se mai ține/ pe picioare,/ dar cât mai poate împărți/ «la trei»/ sprijinul său e clasa/ muncitoare!” („Realismul socialist” din volumul „Alte dimensiuni”). Parodia la Cioclea poate ajunge chiar în zona umorului negru: „Eu nici până astăzi nu am deprins/ Cum se face un nod la cravată,/ Căci arta aceasta mi-l amintește în ștreang/ Pe Esenin.” („Omul nu poate trăi singur”, în volumul „Alte dimensiuni”).

Eugen Lungu îl declara pe poet „proaspăt ca viziune și ca expresie” în prefața la volumul de debut. Nota ironică se remarcă în acest fragment prin faptul că eul liric își trădează adevărata intenție a discursului său – autoironia față de sine ca poet (el care zicea despre sine în alt poem „și-s fraier pe miriștea literaturii”) și față de generația sa literară, ba chiar și față de întreaga literatură din care face parte, după cum vedem și din fragmentul ce urmează: „Mă întorc în provincie/ mai sentimental decât toată literatura/ sovietică moldovenească,/ de parcă aș fi fost toată viața pantof,/ care, deși având limbă,/ abia acum s-a hotărât/ să vorbească.” Aceeași ironie față de trecutul sovietic o vedem în „Remember”: „Trăiam un timp,/ când nu doar între oameni,/ dar și-ntr-o cai lucră/ un tribunal/ sau abator socialist.”

Criticul Eugen Lungu, constată, în aceeași prefață, că „în poezia teribiliștilor autopersiflarea e ceva firesc, și Cioclea nu face o excepție – unde se dă cu atâta ironie în obrazul cuiva, câte ceva pică și în propria barbă”. Autoironia ține și de raportarea la propria biografie a poetului: „La lumina pâlpâită/ a unei sticle de țuică/ în care,/ ca să i se taie mirosul,/ aureola poetului e aruncată ca/ o coajă de lămâie,/ câțiva prieteni/ abia de-i mai reconstituie chipul/ și numai scrumbia/ proaspăt desfășată din foile cărții/ sale de versuri/ își mai păstrează calmul,/ sinceritatea și/ ironia.” („Biografia poetului”, în volumul „Alte dimensiuni”). Iată și un exemplu de ironie în *crescendo* din același volum ca și celelalte două fragmente de mai sus: „Astăzi când toți știi litere-a citi/ și chiar pot scrie/ vorbelor,/ cu hurta,/ doamne, mă rog,/ învață-i a iubi/ sau mută-le din poezie/ mutra.” („Monolog II”).

Eugen Lungu zicea că Eugen Cioclea „vine în literatură nu adus de ștampila diplomei de filolog, ci direct din ființa poeziei. Cioclea a făcut matematică la Moscova, și poezia lui, se pare, face trafic de influență, profitând de inducția dintr-o sferă a exactității categorice într-o sferă a emotivității aleatorii. Între matematică (o artă și ea) și între poezie (care e și o știință) e cel puțin un punct comun – armonia”. În acest sens, acest Eugen Cioclea poate fi considerat unul dintre cei mai lucizi autori ai generației sale (poate i se trage și de la studiile făcute la Facultatea de Ma-

tematică, Universitatea „Mihail Lomonosov” din Moscova, dar poate e în firea lui umană): „Dar totuși blegul de mine/ și-ar vrea fericirea/ răpusă de fente acide, altminteri i-aș scrie o țidulă,/ nepublicată aice,/ și mult mai lucid ca așeară/ acuma/ nemaischimbând-o,/ m-aș/ sinucide.” („Ei”, în volumul „Căderea liberă”).

Astfel, ludicul e, de multe ori, purtător în spate al unei lucidități ce s-ar desprinde din jocul liber al intelectului și al imaginației. Există la acest poet o detașare de propriul timp, o detașare ironică în poemul „Impertinența” din același volum: „Țăranii n-au când citi versurile tale,/ [...] După o zi de muncă, oh! iubesc/ barbar femeii bolovănoase,/ când impotenții poligloți scâncesc/ în patul orașencilor/ frumoase.”

Să recunoaștem că în opera lui Eugen Cioclea coexistă datele unui portret ceva mai complex, un autoportret cu scăpărări de luciditate și momente de autocenzură ironică: „Ca extratalent/ eu pot să atac cu lumina cuantică/ pe-o mulțime de genii.” („Vâj”, în volumul „Căderea liberă”).

Observăm la început jocul gratuit, apoi jocul ritual aplicat cuvintelor, ceea ce demonstrează încă o dată că e vorba de niște jocuri ale unei fantezii iscusite cu o mentalitate proprie. De aici și conștiința că refuzul vechilor „frumuseți” va duce la excluderea dintr-un canon academico-școlar: „Știu că nu voi ajunge/ niciodată în licee/ din vina cuvintelor cam necioplite/ și a lipsei bunului gust.” (Eugen Cioclea, „Aleea clasicilor”, în volumul „Alte dimensiuni”).

E poetul care așteaptă o pereche de blugi cam cârpiți,/ însă aduși din America („Soluțiile binevoitorilor”, în volumul „Alte dimensiuni”). Un vers ce poate fi chiar definitor pentru această generație optzecistă – numită și „generația în blugi” din perestroika lui Gorby, căci, ne anunță același poet în „Chitări electrice asmuță naiul”: *blugii devin costum național*. Poeții generației în blugi se vor exhibați și într-un joc al lor. Arheologia vremurilor de glorie literară are în opoziție niște tineri poeți deloc clasici și deloc aspiranți la aceasta: „Cu legitimația de membru/ al U.S. din U.R.S.S./ trec pe aleea clasicilor/ ca un accident al restructurării,/ scăpat de la neurochirurgie,/ un pic cam năuc,/ dar încă sigur de sine.” (Eugen Cioclea, „Aleea clasicilor”, în volumul „Alte dimensiuni”).

În „Regula jocului” (volumul „Alte dimensiuni”), Eugen Cioclea își anunță generația: „Nu mai suntem o generație de îngeri/ cu aripioarele la spate,/ abia zburătăciți,/ cu sângele în bernă, pășind peste înfrângeri,/ iconoclaști sau prozeliți.” În alt poem găsim un apel către propria generație: „Mă adresez generației mele,/ Cât și celor care nu au apucat deocamdată/ Să prindă la seu:/ Din clipa aceasta (nu mai puțin importantă/ Ca pasul lui Armstrong pe lună)/ Toți cu șanse egale de a hrăni cu colivă/ Clanul de vrăbii al istoriei literare.” („Apel”, în volumul „Alte dimensiuni”). În poemul „Mesaj” din volumul „Numitorul comun”, apărut încă cu semne chirilice în 1988, poetul se referă la aceeași generație: „Ce a fost a trecut. A rămas/ generația mea cam sucită,/ dar nicicând și nicicum de pripas/ sau cu fruntea de praguri zdrelită.”

E vorba de o istorie literară și general-umană în care vechile valori, poate cele adevărate sau cu adevărat verificate, dispar, în care: „Se moare proteste, se moare subit/ și adesea din abuz de rețete,/ se moare eretic, spășit și umil/ cu fața la cer, la perete./ Se moare aiurea, spectaculos,/ în filme, romane, în teze,/ în bârfă, în glumă și-n serios/ în brațe cantre/ paranteze.”

Un lucru e cert, literatura ca o taină, ca un surâs al Giocondei, nu mai este astăzi un imperativ, azi se scrie cu hohote de răs, căci ca într-un poem de Eugen Cioclea „mai inhalăm încă praful de pușcă și zgura/ de pe relicvele civilizației mondiale./ Zâmbește-n doi peri Mona Lisa,/ convertită și ea/ cu parale.” („Triumful materiei”, în volumul „Alte dimensiuni”).

Alexandru MUȘINA

**ATLANTIDA (POETICĂ)
DE DINCOLO DE PRUT**

[...] Eugen Cioclea e o revelație, un poet evident superior lui Mircea Dinescu. [...]

Revista *Vatra* nr. 3, 1996, Târgu-Mureș, p. 35

Alexandru CISTELECAN

ANTOLOGIA PE AȚĂ

Cum atât Alexandru Mușina, cât și Caius Dobrescu, în articolele de dinainte, au binevoit să ia în discuție problemele de principiu – ori doar de oarecare generalitate – suscitade de *Portretul...* optzecismului basarabean, privindu-l ca pe un fenomen, îmi rămâne șansa mai comodă a unei simple înșiruirii pe ață a poeziilor selectați de Eugen Lungu. Sper să fiu astfel, măcar în parte, scutit de a mai repeta cele spuse în *Cuvântul* și, în plus, să pot acorda o atenție – fie ea și minimă – și copacilor acolo unde mai toată lumea a privilegiat pădurea. Antologia lui Eugen Lungu (și a celor doi anonimi descoperiți acum) are, firește, notele ei concordante, fiind construită pe un criteriu unificator, chiar restrictiv în motivația sa demonstrativă, dar în spatele conceptului coagulant, maximalizant, se ascund, totuși, individualități și chiar discordanțe flagrante. Voind să probeze o paradigmă în acțiune, *Portret-ul de grup* a sacrificat, legic, atenția la unic, subordonând-o celei la comun și stilizând portretele individuale după exigențele coerenței de ansamblu. Dar fără aceste note centrifugale, puse într-o justă subsidiaritate din rațiuni ofensive, antologia nici n-ar fi avut vreun sens.

Capăt de serie și decan al generației ('80-ciste) e pus Eugen Cioclea. Într-o scriitură corosivă, aspră și tranșantă, Eugen Cioclea dă drumul unui nerv pamphletar, zvâcnind între scârbă și revoltă: „/.../ Eu trebuia să le zâmbesc./ Cât sunt de sus, cât sunt de mari!/ Cel ce m-a dus, era firesc,/ mă îndemna să pap homari./ Eu înghițeam ceva urât/ mirositor,/ ceva vomat./ Dădeam pahare tari pe gât,/ să scap de jeg, să fac curat./.../ Am stat și eu la masa lor,/ numai că n-am prea stat domol./ Ce vreți să fac, le-am zis, să mor?/ Duhneau a morgă, a/ formol” („Cina irodică”). Câteva note dinesciene, rătăcite din orgoliul candorii și din insolența ingenuității, colorează această poezie de boxer cu reacții prompte în care grația e întoarsă în deriziune iar sintaxa însăși e mobilizată în exasperarea morală. Poet al furorii, Eugen Cioclea iese decis din ritualitatea rostirii și din festivitarea imaginativă, inaugurând un limbaj abrupt, vitriolant și caustic. Dacă el dă tunul generației, e limpede că, în vocalizele mâniei, nu-l prea acompaniază nimeni.

Revista *Vatra*, 1996, nr. 3

Alexandru CISTELECAN

POEȚI, VĂ ORDON, TRECEȚI PRUTUL!

(Al doilea optzecism)

Respectând cronologia și în pofida irelevanței acesteia, antologia lui Eugen Lungu e, implicit (dar poate că și manifest), o demonstrație de autentificare a spiritului optzecist. Între Eugen Cioclea și Dumitru Crudu se cuprinde, nu fără pasaje recesive ori de pură retardare, evoluția sensibilității optzeciste de dincolo de Prut.

De la sfidare și ostentație, cu un Eugen Cioclea ce transformă dulceața moldovenească în smirghel, asupra și până la abrazivitate nu doar limbajul, ci și sensibilitatea, optzecismul basarabean trece, mai lin ori mai cu hopuri, la pactul de redundanță cu realul semnat de Dumitru Crudu. Exasperările lui Eugen Cioclea (care e departe de a se scălda în exuberanța imaginativă stănesciană ori în melancolia blandianină, cum se întâmplă cu poeți/ poete ce-l urmează în antologie) se mișcă, totuși, într-un proiect autovalorizant al eului, nutrit, măcar pe dedesubt, de o mitologie a inocenței trasă în bravură și epatare. De sub corozivitate răzbate încă o exaltare șaizecistă și o beatitudine a sinelui care își contabilizează orgolios candoarea: „Vin. Vâjâind./ Dar până-o să intru în sfera de influență/ a dumneavoastră/ mai am încă timp să fiu cine sunt/ tânăr, cu cerul în spate și-n oase/ cu Calea Lactee ca un colind,/ savurând o stare de grație,/ sau de ce nu ar fi să dezmint/ cum că-n vid/ toate corpurile ar cădea/ cu aceeași accelerație.” (din „Căderea liberă”). Fără intercesiunea iluziei și a imaginației, punând eul și poemul într-o relație de redundanță imediată cu realul, sunt, la capătul celălalt, poemele lui Dumitru Crudu.

Revista *Cuvântul*, nr. 1/46, p. 6.

Mitru CRUDU

VEȘNIC REVOLTAT – EUGEN CIOCLEA

Eugen Cioclea e capul generației, e liderul valului de literatură nouă din Basarabia. Generație care s-a afirmat după '87 încoace: N. Popa, E. G. Păun, B. Grigorescu, G. Chiperi, A. Corduneanu, L. Bordeianu. Generație care s-a constituit în jurul prezenței sale spirituale, prezență vie și revoluționară în spațiul nostru mioritic. Detestat sau simpatizat, E. Cioclea i-a atras și i-a tras după sine și pe ceilalți, mai ales, la începutul înfiripării acestei generații. Cu mulți ani înaintea debutului în volum, E. Cioclea devenise lider chiar printre poeții care aveau vreo câteva volume. Un ciclu de-al său de versuri publicat prin '86-87 în „Literatura și Arta” a trezit discuții aprinse, iar volumul său era căutat cu un an înaintea apariției.

De ce un alt poet „tânăr” creator de poezie modernă nu a devenit liderul acestei generații?

Da, sunt mulți și interesanți creatori de poezie modernă, care totuși nu s-au impus.

Un merit extraordinar al lui Eugen Cioclea e simțul realității. El a înțeles că a fi modern înseamnă a te raporta la tradiție acceptând-o sau detestând-o, iar în spațiul nostru e tradiția eminesciano-vieristă, pe care Cioclea a respins-o vehement. Eugen Cioclea a militat și a promovat un antiretorism, un antisentimentalism, un antidesceptivism. A promovat o lirică modernă. Spre deosebire de unii dintre colegii săi de generație, E. Cioclea e dublat și de un gânditor. De aceea poziția lui nici nu e dogmatică. Face impresia unei curgeri ezoterice și neprevăzute, mereu noi. El e cu mult mai curajos decât V. Ciornei, care s-a limitat la ironie. V. Ciornei e prudent, e poate chiar prea prudent.

Eugen Cioclea este un veșnic revoltat.

E o revoltă ostentativă în comparație, bunăoară, cu modestia, (tot ostentativă) a lui Gr. Vieru.

Eugen Cioclea e un revoltat curajos.

Mitru Crudu, *Veșnic revoltat – Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei*, 1991, 5 iulie

Nichita DANILOV

UN POET NEOBIȘNUIT: EUGEN CIOCLEA

Galeria de portrete din „Moartea și busola” a lui Borges, populat de tot felul de ființe himerice, nu cuprinde în paginile sale de consistența nisipului, o istorie mai bizară decât cea a poetului Eugen Cioclea, născut în anii de amurg ai stalinismului, undeva într-o localitate situată în inima Basarabiei. Istoria sa, cu adevărat fascinantă, ar putea umple paginile unui întreg roman sau ar putea fi condensată, dacă am adopta metoda autorului „Loteriei din Babilon”, în câteva pagini sclipitoare. O voi rezuma, pornind de la relatările unor prieteni în câteva propoziții. După un scurt și turbulent periplu prin liceele din Chișinău, Eugen Cioclea pleacă la Moscova, înscriindu-se la Facultatea de Matematică a Universității „Mihail Lomonosov”, devenind un student de elită. Într-o zi de toamnă, plimbându-se pe aleile parcului, o întâlnește pe fiica generalului X, pe care o agață într-un stil mai puțin obișnuit, scrijelind ecuația lui Newton pe o frunză ruginită de arțar și declarându-i dragoste eternă. La nici o săptămână după acest episod, îmbrăcat într-un costum alb, impecabil, înarmat cu un buchet de trandafiri roșii, tânărul Eugen se prezintă în fața generalului cerându-i binecuvântarea. A urmat proba focului: șampanie și votcă... Bând cot la cot cu aspirantul, generalul rămâne uimit de cerbicia acestuia. Noaptea, generalul și pretendentul se adâncesc în calcule. Răsăritul îi găsește în fața aceleiași mese, făcând, jucând ruleta rusească. Destinul e de partea poetului. După ce-și duce de trei ori pistolul la tâmpale, trăgaciul țacăne de fiecare dată în gol. În cele din urmă, generalul se declară învins. La scurt timp urmează nunta, la care participă jumătate din membrii biroului politic, în frunte cu secretarul general. Din această clipă, biografia sa cunoaște ascensiuni și căderi neașteptate. Beneficiind de protecția înaltă a generalului, i se deschide în față o dublă cariera, politică și științifică. Tânărul absolvent alege un alt drum, cel al boemei literare. Pornind pe urmele lui Esenin și Vâsoțki, Cioclea frecventează cu asiduitate cabareturile unei Moscove ce nu crede în nimic, sfidând orice convenție socială. Locuiește în această perioadă în același imobil cu primul secretar al PCUS,

jucând noaptea șah cu generalii și chiar cu însuși Leonid Ilici. Descinde într-o zi la Chișinău, cerând autorităților ca să fie asfaltat drumul ce leagă autostrada de satul său natal. Cu tot zelul organelor republicane, Cioclea e nevoit să piardă câteva zile și nopți la Chișinău, dar în sfârșit asfaltul e turnat și botezat și Cioclea se întoarce în satul său natal ca un erou civilizator. Circulă, referitor la acest eveniment, mai multe variante. Printre care și aceea că poetul ar fi năimit lăutari cu ruble lipite pe frunte și pe cizme, întorcându-se acasă într-o caleașcă trasă de șase cai de culoarea amurgului, împodobiți cu steme și steaguri multicolore. Alta că ar fi sosit într-o limuzină, însoțit de o gardă personală, alcătuită din ostași ce luptaseră în Afganistan, și care purtau pe față măști populare, astfel că suita sa părea desprinsă dintr-un carnaval. Au urmat câteva zile și nopți de pomină și iminentul divorț și căderea în dizgrație. Devine pentru un timp, cum zice Em. G. Paun, „un stâlp de nădejde al boemei moscovite”, pierzându-și rând pe rând batalionul de costume și cămăși la jocul de poker. După o încăierare crâncenă pe Arbat, boema se sfârșește pe patul de spital, când i se decupează un triunghi din calota craniană (ce păstrează la scară redusă dimensiunile piramidei lui Keops, de unde și revelația), astfel încât creierul său începe să palpitate liber, putând fi atins cu degetul. De atunci și până astăzi poetul trăiește cu sabia lui Damocles atârând deasupra neuronilor. Orice mică atingere i-ar putea fi fatală. În fine, după degingolada moscovită, revine la Chișinău, cu puțin timp înainte de destrămarea URSS-ului, păstrând ceva din aura-i de altădată. După câștigarea independenței, se dedică trup și suflet poeziei.

„Eruptiv, raționalist, dur, Eugen Cioclea, conform mărturiei lui Em. G. Păun, recurge la confesiunea ardentă, directă, profetică, ironică, îmbrăcată în haină expresionistă”. „Tot ce atinge poetul cuprins de febra creației se transformă în lingouri de frumusețe...” Unii îl compară cu Mircea Dinescu, alții îl situează în descendența autorului Uvedenrodilor...

Mi-l aduc aminte descinzând, prin anii nouăzeci, la scurt timp după prăbușirea Cortinei de Fier, alături de alți câțiva confrăți de breaslă, unul dintre ei purtând nume voievodal, pe străzile pline de placarde și

steaguri găurite ale iubitei noastre urbe; un bărbat înalt, uscățiv, cu o chică blondă și o țacălie pe care ar fi invidiat-o, desigur, mulți eroi cehoveni, dacă nu cumva chiar însuși prințul Mășkin, cu care, de altfel, zic unii, Eugen Cioclea ar avea multe puncte în comun; alții însă, pornind de la temperamentul lui năbădăios, tind să-l asemuie cu Rasputin...

Parcurgând în fuga ochiului aceste rânduri însăilate cu acul muiat în fiere și în miere, cititorul va răbufni plin de năduf în sinea sa: de ce-i place oare scriitorului să se ascundă după deget? Dacă are ceva de spus, să spună limpede! De ce atâtea ocolișuri, la ce bun atâtea trimiteri de la Borges, la Idiotul și la călugărul negru sosit la curtea țărilor din inima Siberiei? Nu cumva aceste întortocheli ascund lipsa de inspirație a autorului, care neavând nici un punct de reper clar în minte, încearcă să găsească un punct de sprijin în eter, pentru a-și dezvolta apoi în jurul lui aberantele sale idei despre viață și literatură?! E vizibil pentru orșicine că frazele sunt trase de păr. Dacă îl scoți din pălărie pe prințul Mășkin nu poți să-l transformi, pocnind din degete, într-un personaj malefic, a cărui sutană mai bântuie și azi pe coridoarele Palatului de Iarnă. Primul e un fel de Crist, coborât printre oameni. Al doilea, un adevărat demon. Lucrurile sunt cât se poate de simple, va spune autorul. Fiind clădit după logica oximoronului, Eugen Cioclea posedă trăsături și din unul, și din altul. În el sălășluiește atât Iisus, cât și procleatul... Mi-l aduc aminte stând într-un fotoliu într-o cameră situată la etajul 6 al Hotelului Moldova, înconjurat de cești de cafea și scrumiere. Discuțiile au fost cât se poate de aprinse. S-a vorbit și despre matematică, și despre poezie. Țin minte că a fost invocat numele lui Esenin și al Isadorei Duncan. După cum țin minte că s-a uzat, de asemeni, și de cuvântul *pizdeț*... Petrecerea s-a terminat în coadă de pește. Epuizându-se trotitul, aruncându-și fularul peste pijamale, Eugen Cioclea a coborât la recepție venind înapoi înarmat cu o întregă baterie de cadâne înspumate. A doua zi, cu capul încă tehui, a reușit să cucerească o jumătate din vânzătoarele de la Moldova...

Peste un timp i-am întors vizita. Primirea a fost extrem de călduroasă. Discuțiile la fel de aprinse. Țin minte și azi cum însoțit de Nicolae Popa, Em. Galaicu Păun și Esinencu navigam pe bulevard, împingând în față un

landou, plin de sticle de șampanie. Atunci, l-am auzit pe Eugen Cioclea exclamând: „Dați totul la o parte ca să văd!” „Ce?” l-am întrebat cu toți în cor. „Nimicul, a zis el!” Și ne-a arătat, desfăcându-și calota, o parte din emisfera sa cerebrală, ce semăna cu o tăbliță de lut ars acoperită cu tot felul de hieroglife.

Revista *Tiuk!*, 2013.

Mihai IOVĂNEL

POEZIA LUI EUGEN CIOCLEA

Considerat unul dintre cei mai buni poeți iviți în Basarabia ultimelor decenii, Eugen Cioclea face parte din spița boemilor trăind amplificat și parcă damnați sub combustia propriei poezii. A publicat puțin, dar parcimoniază găsesc o compensație în intensitatea poemelor. A fost comparat cu Mircea Dinescu: cei doi au în comun într-adevăr influența poeziei ruse, simplitatea ritmat-tensionată a versurilor nutrite dintr-un fond tropic și lexical de bază, precum și o calitate eminentă politică. Unele poezii ar putea fi atribuite cu ușurință lui Dinescu: „Cocoșii cântă, proști de bucurie,/ decapitați mereu de-aceiași soare,/ pruncul se naște după cumătrie,/ votat prin clinici de ordinatoare.// (...) Și cum scâncește lanul de lucernă,/ invidios pe șuncă și cârnați,/ fete bătrâne sar dintr-o lanternă/ să se mărite-aiurea cu/ soldați” („Perspectivă imediată”).

Aspectul politic al versurilor lui Eugen Cioclea acoperă mai multe paliere. O primă categorie ar fi aceea aplicată lumii literare. De pildă, într-un apel către generația sa, Cioclea ironizează traficul lucrativ făcut de poeții basarabeni cu poeme patriotice și materne: „Mă adresez generației mele,/ cât și celor ce n-au apucat deocamdată/ să prindă la seu:/ din clipa aceasta (nu mai puțin importantă/ ca pasul lui Armstrong pe lună),/ toți cu șanse egale de a hrăni cu colivă/ clanul de vrăbii al istoriei literare,/ departe de-a fi puritani,/ măcar pentru poemele despre mamă și patrie,/ vom refuza legăturica/ cu bani” („Apel”). De asemenea, un poem ia în derâdere clișeele artei socialiste: „Poetul s-a îmbătat./ E prof. E clei./ Abia de se mai ține/ pe picioare,/ dar, cât mai poate împărți/ «la trei»,/ sprijinul său e clasa/ muncitoare!” („Realismul socialist”). O altă categorie ar ține de demontarea viziunii birocratic-ingineresti aplicate realității în Estul comunist: „Dar bine măcar că realitatea/ nu poate fi demontată/ de-un maestru mecanic/ cu nimb/ iar viața nu-i bicicleta/ din copilărie,/ pe care, ori de câte ori o făceam,/ îmi rămâneau și niște piese/ de schimb” (***) . Câteodată poemul versifică în punctul de plecare clișee umanist-ideologice, scurtcircuitate însă printr-o extrapolare insolită:

„Ne pârpălim pe aceeași planetă./ Înfulcăm din același pământ sau nisip./ În curând vom planta bostănei/ și măslini și garoafe/ pe lună/ (mi s-a spus că-i posibil un metalimbaj/ mai frumos ca o limbă)./ Doamne al proștilor, zic, nu cumva/ ne vom și înmulți precum râmele/ pe un vârf de hârleț/ într-o groapă/ comună?” (***)

Imaginile folosite de Eugen Cioclea sunt recrutate din perimetrul aflat la îndemână al cotidianului casnic ori politic: „Luceafărul, seara pe deal,/ mi-i același, din suflet, bujie./ Fericit c-am fost aspru la păr,/ nu sunt trist c-o să mor cu chelie.// Toate bune. De la un timp/ am și martori dispuși să confirme./ Conștiința-i un bec de control –/ fără sârme” („Conștiința de sine”). Această recuzită imagistic-lexicală simplă este încordată însă într-o voce orgolioasă, cochetând cu megalomania nutrită din imperialismul cu pretenții universaliste al culturii sovietice (perfect similar de altfel cu acela al multor poeți americani): „Las pentru alți cercetători succesul/ de-a da prin străchini c-un picior de vers./ Eu îmi propun să scutur/ universul./ Eu am ceva de lucru-n univers” („Rampa”).

Apar și poeme pseudonarative, ironico-absurde, în stilul lui Vintilă Ivănceanu sau al lui Bob Dylan din „Motorpsycho Nightmare”: „Lucram la un poem, dar ca-nadins/ eșafodajul se prăbușea și toate/ cuvintele se năruiau./ Sisif/ îmi dădea lecții de/ absurditate.// Vecinul meu, un mare fotbalist,/ țintea să-nclieie mingea de-un perete./ La amândoi când ne era mai trist,/ jucam șeptică într-un cămin de fete.// Atunci sosiși în viața-mi, draga mea,/ cu ochelari și șorț de școlăriță./ Te-am întrebat: «Vrei să-mi ajuți ceva?»/ Ceasul bătea exact la linguriță.// și-am început cu buzele să-ți pun/ pe corp cuvinte ca pe-o armătură,/ în sus pe glezne, coapse, umeri,/ pân/ ai dispărut cu tot cu coafură” („Ucenicul lui Manole”). Ca model asociat lui Eugen Cioclea a fost invocat de altfel dublul sovietic al bardului american, Vladimir Vâsoțki. Poetul este cât se poate de familiar cu tipul de discursivitate tranzitivă, tăioasă și lirică, biciuitoare și subversivă, care își joacă la perfecțiune rolul de bufon îndrăzneț care aruncă adevăruri contondente cu arta de a nu-și pune capul în pericol: „În seara asta vă vorbesc deschis –/ scena-mi convine ca o ghilotină,/ unde pe cel ce-i biciuit de-un vis/ cu-adevărat doar moartea îl alină.// Mă voi menține pân' la capăt treaz,/ în defavoarea fabricii de votcă,/ de-

aș ști că-s lac de gheață pe obraz,/ iar gura mea nu-i gură,/ ci o copcă./
Sunt pregătit și mă voi bate crunt,/ lovind în spleen și-n vintre de minci-
ună/ pân' s-a preface luna-n boț de unt,/ ca să vă ungeți pâinea de la ci-
nă./ În seara asta, dintre oratori,/ eu unul singur vă voi trage clapa,/ să
nu v-ajungă poezia, uneori,/ cum, brusc, sub duș vi s-ar închide apa".
Dezgustul față de convențional și de „somități” provoacă arte poetice
radicale: „Ar trebui/ să se-ntâmples ceva./ Aștept rațiunea coioasă./ Ade-
vărul să fie trântit de podea –/ altfel este/ o farsă./ Mă-nădușă scârba de
somități./ Detergentul e unica artă./ Pentru-un trabuc pot să-ți torn și-o
idee/ cărnosă;/ trecutul ne pupă/ îndată” („Iaca”).

Există însă și o față mai puțin directă, mai enigmatică și mai erme-
tică a lui Eugen Cioclea, precum în „Arc”: „Aterizat însingurat aicea/ cu
trupul rupt de cerul inelar/ spuneam cuvinte vechi în parastase/ astfel
voind să fiu/ totalitar./ Dar crunt lovit de greutatea dură/ a timpului ce
săgeta atent/ bâr! la strânsura turmei săltărețe/ însemna lividul/ refe-
rent./ și-am dat urgent capacului nevoie/ să miște gândul gol când i-a
veni/ cumva pe plai și piramida-i/ gata./ Sunt faraonul. Te-oi/ ademeni”.

Eugen Cioclea (4.VIII.1948, Terebna, j. Edineț - 8.X.2013, Chișinău)
a frecventat, fără a le absolvi, Facultatea de Matematică din Chișinău
(1966–1967) și Facultatea de Matematică a Universității „M.V. Lomono-
sov” din Moscova (1968–1971). A lucrat vreme de un an la un ziar de lim-
bă română din Cernăuți, apoi a funcționat la Moscova ca ghid, ca inter-
pret, ca muncitor și ajustor de mașini-unelte cu programare automată. În
anii '90 este redactor-șef la „Tineretul Moldovei” (1992-1997) din Chiși-
nău, după care, șomer, va trăi dintr-o pensie de invaliditate. Debutază în
revista „Literatura și arta”, în 1986, cu poemul „Cina irodică”, prin care
provoacă scandal politic. Debutul în volum se produce cu „Numitorul
comun” (1988). Volumul „Alte dimensiuni” (1991) a primit Premiul Uni-
unii Scriitorilor din Moldova. A mai publicat în timpul vieții un singur
volum original, „Dați totul la o parte ca să văd. Metapoeme” (2001), urmat
de reluări: „Subversiunea poetului revoltat” (2002), „Vreau să distrug
UniVersul” (2007) și „Ofsaid” (2011). Postum, în 2014, a apărut culegerea
„Antologic”, îngrijită de Emilian Galaicu-Păun.

Daniel CRISTEA-ENACHE

POETUL ȘI RESPONSABILUL DE ȘTAMPILĂ

Remarcam, nu de mult, originalitatea discursivă și expresivitatea literaturii tinere ori încă-tinere basarabene; și, pornind de la exemplele oferite de Liliana Corobca (în proză) și debutantul Ion Buzu (în poezie), încercăm un profil al scriitorului profesionist, deopotrivă legat de o tradiție cu greutatea și simbolistica unei ancore – și conectat la lucruri noi, care o depășesc.

Situația lui Eugen Cioclea, poet dispărut dintre noi și aproape necunoscut publicului de dincoace de Prut, este sensibil diferită. Antologia intitulată chiar „Antologic”, printr-o speculare a suprapunerii sensului propriu peste cel figurat, și îngrijită de un poet el însuși original și greu clasificabil, Em. Galaicu-Păun, oferă imaginea unui liric mai degrabă în filiația lui Grigore Vieru decât în cea a lui Mircea Dinescu, cu care autorul a fost comparat. Un poet poate alege un model sau mai multe, indiferent de spațiul și de matricea lui, de limba sa maternă și de epoca pe care o traversează; iar Cioclea este un poet regresiv, în pofida gesticulației avangardiste și a teribilismului postadolescentin marca Dinescu. Oricâte bune sentimente am avea, este inexact, apoi, să apreciem că Eugen Cioclea ar fi „un poet evident superior lui Mircea Dinescu”, cum a făcut-o regretatul Al. Mușina (într-o propoziție pusă ca recomandare, în cuprinsul prezentării biobibliografice). Asemenea exagerări se întorc tocmai împotriva versurilor din carte, ridicându-le o ștachetă sub care ele cad.

Aproape toate poeziile din „Antologic” sunt cu rimă (fapt asupra căruia o să revin) și cu un ritm al vivacității reactive. La Vieru, versul e melancolic și tânguitor, într-un deplin acord între ceea ce se deplânge, felul în care se plânge și sonoritatea care te frânge. Melosul popular e captat de o individualitate poetică aptă să se pună între paranteze, să se eclipseze, să-și șteargă conturul propriu. Iată motivul principal pentru care Vieru a fost și va rămâne poetul național. În schimb, la Cioclea, imaginarul regresiv și sentimentul de apartenență ce îl susține sunt

modulate prin versuri spectaculos-agresive, uneori exhibiționiste, mai mereu polemice.

Poetul își apără tradițiile cu mijloace și instrumente de rebeliune avangardistă. E un iconoclast pe dos, care vrea icoanele înapoi, la locul lor. Orașul îl sperie: „Peștele congelat de la băcănie/ începe să miște din coadă,/ un student de la filologie/ întinge o bucată de pâine în soare/ și se apucă s-o roadă.// Mai molipsitoare ca o epidemie de gripă/ se anunță iubirea./ Responsabilul de ștampilă/ se deplasează urgent să legitimizeze/ iarba, toporașii, pădurea.// Milițienii, băieți buni, vigilenți,/ sparg sâmburi de dovleci și-mi citesc poezia,/ cu o conștiinciozitate de elevi eminenti/ din clasa întâia.// Iar în timp ce eu fluier pe străzi/ de mult ce mi-i bine,/ orașul crește și crește,/ ca un depozit de sate vârâte în lăzi,/ cu câmpii și țărani/ prin vitrine” („Primăvara în oraș”). Reținând ultima strofă ca absolut remarcabilă, să vedem și aspiraționala despărțire de spațiul urban, cu milițieni (suntem în era URSS), „responsabil de ștampilă” și ultimi țărani prin vitrine... E vorba despre o „Iluminare” în care protagonistul, smuls din lumea lui, o vrea reconstituită, pentru întoarcere. Cum reconstituirea nu mai e posibilă, îi rămâne regresivului Pădurea. Avangardismul de formă, nu de fond, al lui Eugen Cioclea se vede acum în toată splendoarea lui: „Ar cam fi cazul/ să fiu mai strângător./ Prea ard degeaba, de multe ori,/ benzina./ Aud bătăi suspecte la motor./ Adorm târziu și uit să sting lumina.// De mâine încep să fac economii./ Fir-ar să fie,/ o să-mi strâng cureaua!// În primul rând să scap de datorii –/ și să-mi întoarcă un vecin/ luleaua.// Prea am trăit o vreme cu umor./ Îmi umblă lela chiar și-acum surâsul.// În loc să bag ceva-n congelator,/ eu gheață macră fabricam într-însul.// Gata. De mâine/ o să mă dau la brazdă./ Ne vom vedea, iubito, tot mai rar,/ cât să-mi plătești chiria pentru gazdă,/ fiindcă plec la Rada/ pădurar.// Poate-am să cresc și-un taur de prăsilă,/ iertat să fie de-o verigă-n nări,/ și-am să-l scurtez de-un braț/ pe Păsărilă/ de-o fi să cate la privighetori.// Știu c-o să-mi plângă pe rever orașul./ Adio, tinerețe din tramvai!// N-am ochi să văd/ cum strânge cu fârașul/ iunie floarea zilelor de mai.// Fiindcă eu însumi sunt risipitorul/ ce se aburcă-n tot ce miroase a plop./ De mult ce vreau s-apropii viitorul,/ pun ban la ban să-mi cumpăr/ telescop”.

Eroului polemic-melancolic îi repugnă „limba infectă a străzii,/ mereu în delir/ și răstită” și visează să are „hectare de singurătate”. E un conflict latent, aici, între dorința poetului de a se face cunoscut, a se afirma, a vorbi pe limba contemporanilor și a-i convinge – și, în sens contrar, proiecția unui spațiu imaginar de refugiu și izolare, însingurare în visare. Poezia din „Antologic” e pentru un auditoriu de care vrea să scape și autorul vorbește, frecvent, în limba „infectă”, refuzând net și asumat misia poezilor naționali și sociali. E cel mai interesant lucru în cazul lui Eugen Cioclea și, probabil, cel mai frumos. Deși poetul avea toate datele pentru a obține, la modul facil, un succes aidoma și a se impune maselor prin accesibilitate, cantabilitate, versificare pe bandă rulantă și mesaj social ori național „conținut” în text, Cioclea refuză rețeta și își cultivă, cu obstinație, eul de profunzime. Iconoclastul pe dos intră în opoziție nu numai cu responsabilul de șampilă, simbol al birocrăției fără limite, ci și cu poetul-ca-protestatar-simbolic-împotriva birocratului-generic. Eugen Cioclea a refuzat rolul de opozant cu voie de la poliție (Miliție), încăpățânându-se să fie el însuși. *Rima* ca produs al simplei digitații îl trage spre rețeta celui de-al doilea Păunescu, într-o discursivitate reglată artificial și retoric, pe teme știute și vehiculate până la sașietate. Dar ceva mai profund și mai puternic decât dorința de succes la public prin poezie îl face pe Cioclea să renunțe la tot pentru poezie: pentru lirica sa, nu a altora, cu obsesii personale, nu naționale ori comunitare.

Poetul fuge, așadar, de un rol, oricare, și nu se lasă nicum șampilat. Forma de expresie ce va conveni tot mai mult acestei fugi de „răspundere” este epistola lirică. Mama, iubita ori un Stein Iacob Franțevici familiar poetului și numai lui devin destinatarii mesajelor intens-private. Expeditorul le încarcă și le trimite cu o dragoste manifestă, dar păstrând distanța, adică perspectiva. Poetul trebuie să sufere și să-și creeze, la nevoie, mobiluri și pretexte ale suferinței, pentru ca lirismul lui să capete o tensiune specifică. Între șampila societății date și pădurea fantasmatică, numai poezia proprie îl mai poate primi și apăra. Cu condiția să o scrie: „Cum o mai duci dumneata, mult stimată/ Stein Iacob Franțevici?!/ Ca să tragi la rindea,/ tot de pe la cincii te trezești?!/ Nu ți s-a terminat încă

scândura, nu?/ Își mai face lumea, încă-și mai face/ uși și ferești?// Pe ai mei peste drum îi mai vezi?/ Mama fusese bolnavă în primăvară./ Cu tata la ce concluzie ați ajuns, vreau să zic,/ care e situația internațională?// Ultimele poezii le-ați citit?/ Ce păreri despre ele în sat?/ Uite că public din nou,/ ceea ce cu o vreme în urmă/ era poate bun de-aruncat.// Eu îs același arici./ Pe Vîsoțki/ nu l-am prins./ Între timp a murit./ Spune-i lui Mareșalu' că nu mai am cui/ complimentele să le transmit.// De baston n-am uitat./ Ieri am fost/ pe urlați după floare de tei./ Pomii noștri cresc și aici,/ ca desprinși din David/ pe un stei.// Cum mă simt? Mulțumesc. Sănătos./ Gărgăuni mai puțini am, c-un dinte./ Uneori sunt aproape bărbatul frumos,/ mai ales când mă spăl cu cuvinte" („O scri-soare”). E una dintre poeziile care justifică titlul antologiei.

Revista *Observatorul cultural* nr. 732. – 25 iulie, 2014.

Anatol MORARU

EUGEN CIOCLEA – POETUL CARE ȘI-A CĂUTAT DE UNELTE

Eugen Cioclea, o voce inconfundabilă a generației optzeciste, ilustrează, în linia unei triste tradiții, destinul scriitorului român, despre a cărui adevărată valoare începe să se vorbească punctual abia după ce intră în postumitate. Spun asta, gândindu-mă și la isteriile publice provocate de plecarea în ceruri ale lui Grigore Vieru și Dumitru Matcovschi.

Firește, nu putem vorbi despre o „surditate hermeneutică” în receptarea de până acum a poeziei lui Eugen Cioclea, ca să utilizăm terminologia lui Andrei Pleșu, dar faptul că aportul său *la schimbarea la față* a poeziei din Basarabia nu a fost judecat pe potriva importanței, e un lucru cert. Dimpotrivă, nonconformismul său a fost taxat dur. Alex Ștefănescu, de exemplu, îi imputa că profesează o poezie chinuită, excentrică. Mai aproape de *adevăratul Cioclea* este Nicolae Leahu, care descoperă *unda experimentală* a poezicii auctoriale, lucru de mare însemnătate, or, până la apariția în ring a acestui *boem neortodox*, poezia basarabeană nu cunoscuse decât foarte puțin gustul experimentului, de altfel, exercițiu foarte necesar pentru deschiderea perspectivelor, strămutarea frontierei poetice.

Cel mai trist poet din Europa n-a fost nici trubadurul și nici opozantul declarat al regimurilor politice sub care a trebuit să viețuiască. Cioclea a fost poetul care și-a căutat ostentativ de unelte, urmărind schimbarea versanților. Deși nu a jinduit toiagul generației, a produs piese lirice ce întrunesc rigorile unui manifest literar.

Emblematică în această direcție este „Regula jocului”, text polemic care conține versuri programatice, autorul asumându-și, de această dată, ipostaza de portavoce a generației: „Nu mai suntem o generație de îngeri/ cu aripioarele la spate,/ abia zburătăciți,/ cu sângele în bernă, pășind peste înfrângeri”. „Regula jocului” conține replici la poezia înaintașilor, în chiar prima strofă fiind vizat limbajul excesiv de metaforic, sa-

cralizat, practicat de Nicolae Dabija în „Aripi sub cămașă”. Cum nu mai este „un cântec în surdină”, promoția optzecistă optează pentru implicarea unui alt limbaj poetic, care să excludă reziduurile poeziei declarative, angajate: „Nu mai strivim cuvinte seci în dinți”, dar și, simetric, aluviunile mioritice, supra liricizarea: „Nu mai suntem o limbă recidivă”. Generația postmodernistă nu acceptă înregimentarea: „nu mai suntem un nasture la uniformă-n plus” și mizează în exclusivitate pe propriile energii creatoare, combustii estetice, capabile să asigure ascensiunea: „ca din eres/ o forță reactivă/ pe verticală ne împinge-n sus”. Sunt poeți vaccinați de utopii: „Nu mai suntem entuziaști eclecticici” și porniți să *lupte cu inerțiile*: „Suntem exact așa cum se cuvine,/ un pic săriți,/ dar nicidecum popice!”

Conștienți de misiunea de reformatori ai poeticității, nu numai că își revendică *partea de zbor*, dar și cred, cu fanatism temperat, în finalitatea proiectului: „Pasărea noastră, care ne revine,/ Știu c-ar zbura/ Și umplută cu alicé”.

Ne-resemași, ne-sceptici, ei își anunță, barbian, apetența pentru „un joc secund mai pur”, pentru o poezie livrescă, de idei, amendând lirica patriotică ce grevează schimbarea de paradigmă: „dar deocamdată fiindcă chiar roua pe picioare/ ne amintește de lanțul de ieri,/ se joacă dur”. Este o replică dată versurilor lui Grigore Vieru din „Poem”: „Să treci desculț dimineața/ Prin iarba verde de-acasă/ Cu lanțul de rouă la glezne –/ Iată ce este Patria!” Producțiile poetice ale membrilor promoției optzeciste au confirmat și probează că le-a reușit să schimbe *regula jocului*.

Eugen Cioclea obișnuiește un limbaj lipsit de prețiozități, potrivit tendinței sale de *a spune pe șleau ce crede și ce îl doare*.

Astfel, poemul „Cina irodică” este, în fond, un manifest etic, redactat într-o partitură aparte. În poezia noastră postbelică, cu cele două perioade de destindere, s-a instituit o tradiție firavă a poeziilor cu tematica *mea culpa*. Perioada de liberalizare, care s-a produs după moartea lui Iosif Stalin și care a avut, într-un fel, susținere oficială prin raportul secret al Secretarului General al PCUS, Nikita Sergeevici Hrușciiov, la

Congresul al XX-lea al PCUS din 1956 despre cultul personalității lui Stalin, a rămas în istorie drept fenomenul „dezghețului”.

În această perioadă de destindere spirituală, încheiată practic după 1968, anul înăbușirii „primăverii pragheze”, și în RSS Moldovenească a fost posibilă manifestarea unor atitudini de venerație față de istoria și cultura națională și, îndeosebi, refuzul dogmei, deschiderea spre orizonturile creativității. În același timp, unii oameni de creație și-au asumat păcate civice, etice, estetice.

Andrei Lupan, scriitor foarte influent la acea oră, își cerea iertare în „Mea culpa” pentru tributul plătit regimului comunist: „Îs vinovat pentru tributul/ Ce l-am plătit la nătărăi/ C-o stihuire mai limbută/ Și c-un glosar ștampat de ei. [...] Când am bătut timid măsura/ În tactul strâmb al drâmbei lor,/ Când am stâlcit literatura/ Și l-am jignit pe cititor”. În consecință, vina de a fi „stâlcit literatura” i se pare poetului atât de gravă, încât găsește de cuviință să se autocondamne la „ani grei de frământări morale”: „Rușinea asta arzătoare/ La ce-aș ascunde-o în deșert?/ Chiar dacă toți mi-or da iertare,/ Eu unul nu pot să mi-o iert”.

Dumitru Matcovschi reeditează peste decenii, la începutul unei alte perioade de destindere dirijată – perestroika – un mesaj autoacuzator de factură similară, incriminându-și, în „Sunt vinovat”, neimplicarea, cedările care au provocat breșe/ mutații în moralul și mentalul conaționalilor.

Scriitorul sugerează că n-a putut contracara fărădelegile unui demnitar nociv precum Ivan Ivanovici Bodiș, primul secretar al Partidului Comunist din RSS Moldovenească, asemuit cu Despot vodă: „Sunt vinovat, Moldovă-mamă,/ sunt vinovat că ani de-a rândul,/ un parvenit, cel mai de seamă,/ ți-a pângărit barbar cuvântul/ și obiceiul, și credința,/ și sărbătoarea și căminul.[...] Sunt vinovat și rău îmi pare,/ Că versul prea mi-a fost de odă,/ De osana, de înălțare,/ Cum poruncise Despot vodă”. Poetul nu-și rezumă culpa la doar „imperfecțiuni literare”, mai gravă i se pare lipsa de curaj, acceptarea minciunii oficiale: „Sunt vinovat c-am spus minciuna,/ Temându-mă de „complicații”,/ Când mi s-a oferit tribuna/ Și mi s-au pregătit ovații”. Autoclastrarea este calificată și

ea drept o vină grea: „Sunt vinovat c-am plâns în sine/ și n-am avut curaj odată/ Să plâng de față cu vecinii,/ să mă audă, să mă creadă”. Dumitru Matcovschi repetă gestul lui Lupan, găsim necesar elaborarea acestui „rechizitoriu” întru vindecarea conștiinței: „Nu cer un pic de îndurare-/ pentru păcate se răspunde:/ mi-ar fi povara mult mai mare,/ de-aș încerca a o ascunde”.

Tradiția poeziei de acest format o va continua, cum spuneam, Eugen Cioclea în „Cina irodică”, poem conceput într-o cheie (auto)ironică, autorul recurgând la un limbaj incisiv. Eroul liric recunoaște *cu franchise* că a stat la masă cu „mai marii zilei”: „Am stat și eu la masa lor/ Cu o condiție./ Să tac./ Vorbeau pe rând,/ vorbeau în cor –/ eu trebuia să mă prefac”. Scribul era chemat să le glorifice „realizările și virtuțile”, vânzându-ți talentul pentru un blid de linte: „Eu trebuia să le zâmbesc./ Cât sunt de sus, Ori cât de mari! (...) Mă angajau/ să ling tacâmul lor de preț,/ talentul meu să facă hau, /să dau din coadă nătăfleş”. Încearcă să se sustragă de la acest spectacol greșos, fiind imediat admonestat: „Am vrut să plec./ O mână grea m-a pus pe loc./ Puteam să-i calc cuiva pe bec./ (Nu fi, bătrâne, dobitoc./ Depinzi de ei!”.

Ființă integră, poetul are puterea de a se răzvrăti, optând pentru anularea acestui spectacol penibil: „Dar, hi-hi-hi, ce știi mata, trișor naiv,/ le-am spus ce cred”. Culpă de a fi *stat și el la masă lor* nu-l compromite, întrucât nu s-a resemnat: „Numai că n-am prea stat domol”, fapt care fortifică sinceritatea freatică a confesiunii. De altfel, el nici nu-și asumă plenar vreo vină, or, de data aceasta, el a fost învingătorul.

„Regula jocului” și „Cina irodică” sunt poeme ce probează apreciabila forță de creație a lui Eugen Cioclea. Ar fi minunat, dacă, de acum înainte, poezia lui s-ar bucura de o largă audiență la public – ar fi, în primul rând, un act de recunoaștere, fie și tardivă.

Bogdan-Alexandru STĂNESCU

IMNURI PE RITMURI CONVERGENTE

O cronică serioasă a acestei cărți ar trebui să înceapă, bineînțeles, cu o contextualizare a creației și a existenței lui Eugen Cioclea. Dat fiind că, venind din partea mea, ar avea un pronunțat caracter amatoristic, îi las pe specialiști să facă treaba asta. Mă refer aici la scriitorii basarabeni, care știu mult mai bine decât mine cum să separe persoana de persona lui Eugen Cioclea. Ce încerc, însă, cucerit (cucerire sosită pe fondul unei inocențe frapante) de versurile poetului basarabean, este o lectură la prima vedere.

După ce citești tone de versuri românești contemporane în care e foarte importantă grija de a ascunde cât mai bine o idee firavă, în speranța că acest clarobscur va reuși să inducă cel puțin sentimentul că ai în față un geniu neînțeles, contactul cu poezia lui Eugen Cioclea e traumatizant. Mai ales când te ia din prima cu o ars poetica lipsită de indulgență: „Poezia lui EUGEN CIOCLEA/ este o poezie declarativă./ El vă face declarații de iubire din mers./ El crede că, dacă orice lucru și faptă/ poartă un nume,/ lor trebuie să li se spună pe nume,/ or, poezia / nu e o stare de leșin,/ nu e un stres”. Nu pot să nu asociez versurile de mai sus cu celebrul poem maiakovskian *Suntem scriitori*, păstrând proporțiile, unde proporțiile înseamnă să scoatem comunismul ca formator al noii poetici din direcția lui Cioclea. Poetul român face parte din tribul glorios și muribund (ar trebui să-i plătesc copyright lui Ardian Kuciuk pentru sintagma asta pe care o folosesc de atâția ani) al creatorilor-eroi: limbajul poetic este unul de cuceritor, de om pus pe răfuială cu lumea și cu sine însuși. De aceea poezia lui Cioclea nu poate fi discutată fără a invoca spiritele lui Maiakovski și Esenin.

Îmi vine în minte un text celebru de-al lui James Fenton, poetul-războinic, care deplângea transformarea poeziei într-un monstru al întimității, într-o plăcere intelectuală și senzuală, de budoar. Poezia și-a pierdut oralitatea, s-a îndepărtat de ceea ce a fost la origine: incantație,

cântec. Poeziei contemporane îi lipsește Vocea, încheia discipolul lui W.H. Auden, tocmai pentru că nici un poet nu mai tinde spre virtuozitatea tehnică, cu toții fiind prea ocupați să vadă idei.

Or, un poem precum *Cina irodică*, care a făcut carieră subversivă (sper să nu greșesc, dar i-a atras poetului și o bătaie cruntă), are ceva din ezoterismul purtat de decenii de *Hotel California*, *Solsbury Hill* sau de oricare dintre melodiile de pe *The White Album*. Mă abțin cu greu să nu citez întregul poem: „Am stat și eu la masa lor./ Cu o condiție. Sa tac./ Vorbeau pe rând, vorbeau în cor... // Eu trebuia să le zâmbesc./ Cât sunt de sus, cât sunt de mari!/ Cel ce m-a dus, era firesc,/ mă îndemna să pap homari.// Eu înghițeam ceva urât/ mirositor,/ ceva vomat./ dădeam pahare tari pe gât,/ să scap de jeg, să fac curat”. E într-adevăr aici o revoltă aruncată *in your face* (subversivitate ostentativă) care vine din alte vremuri, e foarte străină de precauțiile pe care ni le luăm într-o lume „liberă”. Salturile astea acrobatice făcute fără plasa de siguranță sunt de regăsit, bineînțeles, la Mircea Dinescu. Poetul.

Un spectacol expresionist.

O fi de vină recenta mea recitare a lui Venedikt Erofeev, dar parcurgerea antologiei de la Cartier (minunată), în paralel cu biografia poetului (aici am o obiecție – cred ca ar fi fost bună o introducere, o prefață, o biografie mai bogată decât cea schițată în pagina 2), m-a făcut să-mi regăsesc locul în trenul de Petușki, cu îngerii de-a stânga și de-a dreapta. E aceeași suavitate a ratării, a sinuciderii obligatorii, care trebuie să încheie ciclul poetic-ontic. Exasperarea lui Eugen Cioclea e atenuată doar de conștiința faptului că se află pe un traseu care se îndreaptă inevitabil spre un final eroic. Știu că e deja clișeu, dar a citi poeziile astea fără a uita ce s-a întâmplat cu autorul lor de curând, sau cum și-a trăit viața, ei bine, această lectură modifică din mers semnul poetic.

Nu se poate vorbi despre optimism, sub orice formă ar fi el, în poemele așezate de Emilian Galaicu-Păun în începutul antologiei, însă este evidentă deplasarea spre negru pe măsură ce înaintezi spre finalul ei, acolo unde deja stăpânește o angoasă teribilă, unde versul devine mai scurt, tăios, la fel de direct, însă sacadat, șuierat printre dinți: „Cu viața

mea/ ce pot să-mpart?/ Neprevăzutul doar/ mă bate./ Foștii prieteni s-au pișat/ în mine ca-n/ singurătate”. E de salutat, într-adevăr, implicația emoțională a antologatorului, care a ordonat materia poetică astfel încât să creeze un portret progresiv, unul care se desăvârșește/ săvârșește pe măsură ce înaintezi în carte.

Poezia lui Cioclea e un spectacol expresionist, poate fi absorbită doar dacă e urlată, cântată, recitată, se integrează perfect într-o *rock opera* care ar debuta gălăgios, *fauve*, strident și s-ar încheia pur și simplu prin recitarea blazată a ultimelor versuri, în care poetul își marchează lucid Declinul: „Nu mai sunt de mult cine-am fost./ Vremea mă doare-n copilărie./ Îngenuncherea cum am s-o fac/ pe grăunți/ cu frica tâmpită de/ artilerie?// Stau și mă uit la ochii tăi asfințiți/ ca la o capră în ceață./ Totul vine,/ totul se-ntâmplă acum –/ nesuferita schimbare/ la față”.

E ceva cu acești poeți damnați, răpuși de alcool, de propria manie, ceva ce face să pară că au lucrat toată viața la propria biografie, fiecare gest care a trecut neobservat la momentul lui se transformă în semn, iar poezia lor se cere recită în lumina impudică a morții. *Antologic* pare, astfel, o înșiruire de halte pe drumul spre Petușki, acolo unde totul se va transforma în lapte și miere, unde nu mai e durere, unde foștii prieteni nu se mai pișă-n tine ca-n singurătate. Ce diferență de tonalitate și de viziune față de Esenin, care în fața morții simțea cum îndrăgește oamenii alături de care petrece. Ultimele poeme ale poetului basarabean sunt departe de tipul acesta de căldură, par a fi scrâșnet de dinți, litanie întreruptă. Vorba lui Venicika Erofeev: „Mi-au înfipt sula chiar în gât... Nu știam că există pe lume atâta durere...”.

Revista Suplimentul de cultură, nr. 435, martie 2014

Maria PILCHIN

EUGEN CIOCLEA ȘI POSTMODERNITATEA TEIULUI

Eugen Cioclea este unul dintre poeții care au „venit” în literatura română din Republica Moldova „cumva” de la Moscova. Explicația o găsim în biografia poetului și în timpurile pe care le-a trăit acea generație de scriitori basarabeni. Întors din capitala Uniunii Sovietice la Chișinău, Eugen Cioclea „aduce” cu sine și spiritul schimbărilor care persistă în metropola imperiului, dar nu și la periferiile lui. Or, postmodernitatea literaturii făcute de Cioclea nu necesită vreo demonstrație aparte. Sincronizat cu literatura la zi de la Moscova, una care în anii '80 deja își anunța schimbarea de paradigmă, Eugen Cioclea a știut cum să „integreze” plaiul mioritic de acasă în noua estetică. S-a scris în repetate rânduri despre tonul declamativ al ironiei lui poetice, despre felul direct de a spune poezia, așa cum însuși poetul insista că el „vorbește” poezia.

Ne-a preocupat o altă dimensiune a scriiturii lui, la o nouă relectură a poemelor marca Cioclea, antologate mai nou de către scriitorul Emilian Galaicu-Păun într-un volum apărut la Editura Cartier după moartea poetului. Este vorba de un motiv poetic recurent, o obsesie poetică care transpare în poezia lui – teiul (post)eminescian și nu numai, deja un tei cioclian, unul care prinde alte contururi, căruia coroana și ramurile îi cresc și în alte direcții estetic-poetice.

În general, grădina este un cronotop al poemelor lui Eugen Cioclea. Un spațiu în care se întâmplă multe și într-o manieră multiplă: „El nu are când aștepta inspirația,/ fiindcă aceasta/ degrabă cărăbănindu-se/ ca să se dea în scrânciob/ în grădina din spatele unei clinici/ de psihiatrică” („La persoana a treia”). Personajele lirice ale lui Cioclea le poți întâlni pe potecile poematice în diferite ipostaze neordinare, spre exemplu, cum ar fi aceasta: „duhnind/ a cimbrîșor ca a/ marijuana” („Biografia poetului”). Vegetalul este într-adevăr un drog la acest autor, un drog care te amețește prin verdele său și prin trimiterea la rădăcini. În aceste

texte există un eu liric ce se proiectează în lanul de senzori ale lumii: „plagiindu-l pe Salinger/ la capătul unui lan de secară” („Maximă”), un lan în care ar putea fi prinși și salvați de cădere nu doar copiii, dar și adulții, care încă, printr-o minune, într-un secol anormal, au mai rămas copii. „Ca în copilărie/ ne prinde-un chef de-a alerga desculți/ din ministere prin câmpie” („Ard ruguri prin grădini”) – este acea permanentă încercare de a reveni la paradisul infantil, la punctul zero al existenței.

Citim: „Volumul plămânilor-/ (cerul de lângă casă/ + lumina + floarea grădinii)³⁹” („Fișa de recrut”), or, cubul celor trei variabile este cel care denotă stereometria poeziei tinereții de recrut în armata sovietică. Floralul însă nu este o prețiozitate estetică, este un fel de sensibilitate într-un ev mai puțin sensibil: „eu fluier tot ce-i rană lângă flori” („Ard ruguri prin grădini”). Rațiunea este complementarul dihotomic al floralului: „Creierul meu înseamnă nicovala/ pe care îndrept petalele/ de flori” („Creier”).

Vegetalul este cu siguranță o dimensiune în care se ajunge nu din sentimentalism pastelat, nu în maniera bardului de la Mircești, verdele crud este spațiul în care se retrage poetul din jungla de beton: „De-acolo vin, dau buzna, ne surprind/ mieii și iarba/ însuflețind betonul” („Dilema”). Nervurile poeziei corespund celor ale frunzei: „cred în valoarea neconvertibilă a frunzei” („Mai cred”), de aici și „Frunzele-n piept ca niște decorații” („Numitorul comun”) și „Voi magnetiza aceste frunze,/ să le prind de simțuri ca de ramuri” („Declarație”).

Dar acest verde organic nu este deja nici pe departe simbolul romantic al evadării în natură, este și el unul eretic, unul care merge în susul cotilirii existențiale: „Decât de bunăvoie să abjure/ în defavoarea mântuirii sale/ frunza din vârf,/ ca palma Ioanei d'Arc,/ arde în rugul celor/ de la poale” („Frunza eretică”).

În contextul acestei câmpii mai degrabă visate între blocurile marelui oraș, decât parcurse de pașii poetului, teiul este mai mult decât un motiv literar, mai mult decât un intertext eminescian, chiar dacă trimiterea directă la sursa este prezentă: „Cadă cortina într-un ultim act/ și bată toți înnebuniți din palme./ Eu știu că piesa nu s-a terminat/ și EMINES-

CU în groapa lui/ nu doarme” („Groapa de sufleur”), or, poetul teiului romantic trimite intertexte din groapa lui de sufleur al literaturii române posteminesciene și Cioclea le ia în considerație, ajungând să constate chiar: „Convertit de statistică/ număr cuvintele în opera lui Eminescu” („Ora de scris”). De aici și imaginea: „Luceafărul,/ ca pruncu-n embrion” („Plai”).

Teiul nu mai rămâne a fi doar spațiul amorului romantic, al dorului romanțat de iubită, teiul este localizat în zona rațiunii și lucidității majore: „Versant cu riduri, fruntea hașurată/ de-un polinom hieratic de idei,/ prefață ni-i la toate și erată/ în pirueta florilor de tei” („Regula jocului”). Fruntea plină de idei, nu de „gânduri” ca la Eminescu, este în preajma arborelui-totem un fel de matrice a cogito-ului, de parcă funcțiile inimii au fost preluate cumva de rațiune, de mintea deloc cuminte. Teiului îi sunt atribuite calități războinice, freamătul acestuia anunță revolta și rebeliunea frunții: „Să lupti până la capăt, suav ca un recrutar precum se zbate teiul sub platoșa de floare” („Tinerețea gladiatorului”).

Floarea de tei este și o refulare a minții în lumea neadevărului și a minciunii, în care totul ajunge a fi deformat în funcție de cine și ce vinde sau cumpără: „Păstrați-vă coloana vertebrală [...]/ Ea-i trunchi de tei, dar poate fi și ghioagă” („Coloana vertebrală”). Teiul-buzdugan, teiul-armă este deja o nouă marcă a metaforei acestui arbore. Totuși, sunt anunțate și valori intacte, la care nu se umblă, care nu sunt corupte, revizuite, interpretate după bunul-plac: „ca să nu-i pierzi originea pe scara/ timpului, cărui nu-i prea ajung fuscei, nu mai umbla chiar peste tot cu gheara/ lasă în pace pupăza din tei” („P.S. la Coloana vertebrală”). Intertextual crengian continuă obiceiul postmodernității intertextuale, dar anunță și un dialog cu literatura predecesorilor, o revizitare empatizantă a trecutului literar.

Florile de tei funcționează și în calitate de simboluri ale blândeții și împăciuirii sufleștești: „bucuros că în sfârșit/ îmi intră sub guler ca floarea de tei fulgii blânzi de zăpadă” („Substituire”). Simbol al feminității și grației în cultura europeană, florile de tei trimit aici și la elementul feminin, la căldura arborelui (cum este receptat acesta în creștinism).

Într-un poem-scrisoare trimis de la Moscova, de către poetul-student, mai bine zis, de către eul liric plecat la Moscova, aflăm bucuria regăsirii: „Ieri am fost/ pe urlați după floare de tei./ Pomii noștri cresc și aici,/ ca desprinși din David/ pe un stei” („O scrisoare”). Or, teiul și florile acestuia funcționează ca un arbore sacru la care se revine, de la care se iau energiile, un copac totemic care transmite energiile unui cod genetic, ale unei apartenențe culturale. Iar eul poematic nu este nimeni altul decât un Făt-Frumos din tei plecat la Moscova, fapt ce presupune toate obstacolele și inițierile unei astfel de călătorii de basm. Drumul acesta ca un parcurs existențial îl conține și pe Spân (unul mai degrabă ideologic) care stă alături ca în povestea cu Harap Alb la masa împăratului: „Eram sătul./ am vrut să plec./ O mână grea m-a pus la loc.” („Cina irodică”).

Desigur, există un dialog și ironic cu simbolul aproape sacralizat în literatura română: „cum strânge cu fărașul/ iunie floarea zilelor de mai” („Iluminare”). Relativizarea simbolisticii teiul este una firească și ar fi deranjat dacă nu ar fi, așa cum aceasta o cer vremurile estetice, sociale și de orice fel, căci nu este posibil să ieși din propriul timp și este absurdă simpla încercare de a o face. Detașarea de estetica romantică și clasică este firească și poate chiar necesară la anumite cicluri artistice. Altfel intervine suprasaturația, care alunecă în satiră și ironie caustică.

„Albinele cară fabrica de zahăr/ direct într-un buzunar slinos/ ocolind pădurea de tei ca pe o eczemă a romantismului” („Ce te mai poate încălzi”) – nu este însă un vers care anunță ruptura de literatura de până la, este mai degrabă constatarea artificialității care este prezentă în multe din cele pe care le trăim astăzi, a siropismului și a dulcegăriilor care se suprapun cleioase peste judecățile noastre de valoare. Revenirea la trecutul literar, la copilăria care și ea deja ține de trecut se identifică de asemenea cu teiul: „Decât așa, mai bine e s-ascult/ ce zice-un tei dezmoștenit de floare” („Decât așa...”). Dezmoștenirea aceasta anunță și faptul că mulți dintre acei care s-au declarat urmași ai lui Eminescu nici măcar epigoni nu i-au fost, ci au produs literatură din zahărul vremii, departe de adevăratele corole (și blagiene).

Copacul amorului eminescian este și simbol al existenței umane, al unui ciclu de viață care presupune anumite stări și căutări umane: „Să sufăr plin de seve ca un trunchi/ de tei, răpus de tânăr/ din picioare” („Hai să dormim iubito, pe podea”). Ramura copacului universal, a acestui *axis mundi* este în stare să salveze, să redreseze lucrurile: „Tineretea scoate strada centrală din maluri./ Luat de curenți,/ troleibuzul cu nr. 3/ pornește aiurea din stație/ dar/ dumirindu-se parcă și în disperare,/ se încheață cu brațele/ de o rămurică de tei” („Acasă”).

„Între două bătaii de pleoape alta erai și altul eram/ mereu alt recrut, chinuit cum să-și ducă/ iubita în suflet ca într-o cazarmă,/ când stau pe planton proiectoarele – teii/ iar floarea-i butonul suav de alarmă” („Numai cu tine nu vorbeam aproape deloc”) – un fel de refulare din lumea militarizării și cea a războiului rece, teii sunt aici un fel de salvare prin imagerii, un fel de proiectare în altă lume, una paralelă și aproape de spirit. Deși aparent, acest copac pare să fie firav, în sensul durabilității lui, acesta poate trăi și 300 de ani (teiul lui Eminescu având vreo 250 de ani), astfel, teiul este și un simbol al dăinuirii umane și poetice. Nu în zadar Andrei Rubliov și-a pictat unele icoane pe lemn de tei.

Viața și moartea din aceste poeme și ele încap, ca la Borges în motto-ul din „Aleph”, între cojile unei nuci: „Orice o să fac – / mă joc cum credeți cu versul – / voi crăpa/ pe masa de scris/ exact ca pe-o nucă/ tot/ universul” (din manuscrise, a se vedea Eugen Cioclea „Antologic”, Cartier, 2014). Astfel, viața poetică și moartea omului fizic și a poetului tot de vegetal ține, nuca fiind un simbol al unui microcosm ce conține în sine macrocosmul. Acest poem s-a adevărat a fi vizionar, chiar dacă nu ne prea place să mistificăm și mitologizăm operele și autorii, aici avem de-a face cu un caz mai special, ca să nu zicem adevărat de-a binelea. Or, într-o postmodernitate a teiului, Eugen Cioclea este unul dintre poeții cei mai adevărați ca să nu zicem cei mai mari ai literaturii din Mesopotamia dintre Nistru și Prut.

Mihail VAKULOVSKI

„VREAU SĂ DISTRUG UNIVERSUL”

Când ajung acasă îmi place să răsfoiesc cărțile din biblioteca tatălui, să răsfoiesc cărți pe care nu le am la Brașov, să recitesc din poezii basarabeni pe care i-am admirat în adolescență. Acum am găsit cea mai recentă carte a lui Eugen Cioclea, un poet deschizător de drumuri pentru literatura dintre Nistru și Prut, care are un stil propriu și care n-a scris niciodată ca alții. Un poet basarabean mult prea tare pentru ca lumea literară din România să și-l asume de bună voie, pentru că Eugen Cioclea i-ar eclipsa pe tare mulți poeți „nepereche”. De fapt, poezia lui Cioclea este Made in URSS, cum spune chiar în primul său poem, fapt biografic, dar și bibliografic. La Eugen Cioclea se simt influențele miakovskiene, ca ritm, și eseniniene, ca sensibilitate și ironie – blajină și duioasă. În URSS Eugen Cioclea se făcuse cunoscut prin versul „Sunt cel mai trist poet din Europa”, (I) pentru că în URSS nu prea puteai să ieși în Europa, URSS ținând loc universului și (II) pentru că în URSS nu aveai dreptul să fii trist. Dintre poezii români Eugen Cioclea poate fi comparat cu Mircea Dinescu, poezia lui având la fel de mult nerv, e la fel de declarativă și la fel de socială la prima vedere. „Vreau să distrug uniVersul” începe cu un „Drept motto...” de o pagină și jumătate, prin care poetul se prezintă: „nu o dată am profitat, cu prisosință, de dragostea femeilor moscovite. Mă prezentam (unde ești tu, Ostap Bender?!) scurt și bombastic: viitorul laureat al premiului Nobel! (...) Insuportabil ar fi să greșesc, dar uneori pot să jur că mai port, rășchirat peste zări, nășălăul lui Gogol”. Cititorul este pus în temă cu stilul lui Cioclea chiar din primul rând al primului poem al cărții, „La persoana a treia”, un fel de ars poetica a lui Eugen Cioclea: „Poezia lui Eugen Cioclea este o poezie declarativă./ El vă face declarații de iubire din mers. (...) El vine hotărât să vă spună/ ceea ce n-a apucat să audă de la fiecare din voi,/ el vi se uită lacom în gură/ ca la o podoabă de măr/ și chiar mușcă din măr/ și își marchează poemele:/ Made in URSS”. Nu există nici un poem scris de Eugen Cioclea din care n-ai vrea să citezi. Să vă împărtășesc

câteva exemple din colecția mea de citate. „Poate”: „Pledez pentru semnul: egalitate/ dintre firul de iarbă/ și turnul Eiffel”. „Regula jocului”: „Declinul nu, o, nu se mai declină/ decât din viitor înspre părinți” – „dar deocamdată, fiindcă chiar roua/ pe picioare/ ne amintește lanțul de ieri./ se joacă dur”. „Dilema”: „Vreau ca un ciung demult să vă cuprind,/ strivind pe piept, întins, acordeonul (...) eu știu că-n sat a mai rămas un cal,/ căruia i-i tare dor de mine”. „Rampa”: „Las pentru alți cercetători succesul/ de-a da prin străchini c-un picior de vers./ Eu îmi propun să scutur universul...” „Substituire”: „Ce aş putea să vă spun,/ dacă până și rudele/ îmi cercetează-ndelung pașaportul, înainte/ de a mă strânge la piept”. „Anapoda”: „Patriotu-n mă-sa de la primărie/ să nu-l prindă puciul o-ntindea la Prut./ Când i-am spus de mine s-a strâmbat licheaua:/ tu ce mare brânză-n/ viață ai făcut?” „Numitorul comun”: „Am moștenit călcâiul lui Ahile”. „Apel”: „Mă adresez generației mele,/ cât și celor ce n-au apucat deocamdată să prindă la seu;/ din clipa aceasta (nu mai puțin importantă/ ca pasul lui Armstrong pe lună)/ toți cu șanse egale de a hrăni cu colivă/ clanul de vrăbii al istoriei literare,/ departe de a fi puritani,/ măcar pentru poemele despre mamă și patrie/ vom refuza matrapazlâcul/ de bani”. „Autobuz spre provincie”: „Vin acasă. Cu sufletul scâlciat./ Cu toate visele zdruncinate, ca niște mere-n-tr-un sac (...) Vin acasă. Mă întorc în provincie./ Mai sentimental decât toată literatura sovietică moldovenească”. „Testament”: „Și mă plesnește-n bot realitatea”. „Matrice”: „Cu capul sus și dezgolit în artă/ să intri ca în ștreang”. Dacă Eugen Cioclea are-n plan distrugerea uniVersului, trebuie să înceapă cu câteva poeme de-ale sale, cum e „Bocet senin”, un existens extraordinar, ca și următorul poem din carte, de altfel, „Prinderea câinelui roșcat”, în care „femeia îmi trece prin pat ca pe schiuri”, ca și următorul, „Căderea liberă”, unde viața e ca timpul în care cazi când nu ți s-a deschis parașuta, iar după aceea „intru în sfera de influență a dumneavoastră”, ca și „Cina irodică” sau „Realism” sau „Love story” sau „Apel” sau „Dacă-i să mor”... Un poet basarabean tare bun pentru istoria literaturii române.

Dumitru CRUDU

LEO BORDEIANU FACE PUBLICĂ O POEZIE INEDITĂ DE EUGEN CIOCLEA

Cel care se numea pe sine cel mai trist poet din Europa, faimosul poet Eugen Cioclea, era și un mare rebel, poate cel mai mare rebel din toată literatura basarabeană din ultima jumătate de veac. Născut într-un sat din nordul Moldovei, la doi ani după groaznica foamete din 1947, acesta a pus nenumărate mine la temelia realismului socialist moldovenesc până când l-a aruncat în aer.

A fost un disident prin poezia sa, încă de pe vremea când a fost căsătorit cu fiica unui ministru sovietic care i-a făcut drept cadou de nuntă o șosea spre Terebna sa natală. Nu l-au lăsat să publice foarte mult timp poezie, deoarece se temeau de poezia sa ca de o bombă. A debutat foarte târziu, prin 1987, dar poezia sa circula din gură în gură cu mult înainte ca să apară într-un volum. Cel care a stat într-o cameră cu multiplul campion mondial la șah, Anatoli Carpov, a făcut din poezia sa o armă pentru a le reda demnitatea conașionalilor săi împrăștiați prin toate colțurile Uniunii Sovietice. Până să cadă Uniunea Sovietică, Eugen Cioclea a fost un tribun, încerca să-i adune pe moldoveni (românii basarabeni) în jurul său ca în jurul unui rug aprins noaptea. A protestat, a chemat la luptă, s-a indignat, a fost un veșnic nemulțumit, a denunțat lașitatea și trădarea, a fost unul dintre puținii poeți moldoveni care nu s-a temut să se solidarizeze cu banda de „derbedei” de la cenaclul „Mateevici”, așa cum erau înjurați tinerii care citeau poeziile pe scena acestui cenaclu în presa sovietică de limbă română, și și-a scandat poeziile în fața a mii de oameni. Oamenii care i-au ascultat poeziile l-au îndrăgit. Oamenii care i-au citit poeziile l-au divinizat. Eugen Cioclea a fost disident și prin boema sa. În timp ce colegii săi de generație își făceau cariere de succes, el protesta contra regimului printr-o boemă dusă la extrem. După 1992, nemulțumirea și revolta sa au fost dublate de o mare dezamăgire. O dezamăgire care s-a accentuat în poezia sa odată cu trecerea timpului. În

ultimele volume, aceasta căpătând și dimensiuni metafizice, dar și mistice. Pentru că în perioada sovietică nu avea dreptul de a publica, Eugen Cioclea așa și nu și-a publicat câteva manuscrise de proză. În plimbările pe care le făceam de multe ori prin oraș, Cioclea mi-a povestit despre proza sa, la care a lucrat câțiva ani buni. Părea a fi foarte interesantă. Oare ce s-a întâmplat cu ea și cine o păstrează? Oare s-a păstrat?

Pentru că era un poet interzis în perioada sovietică, Cioclea scria poezie și o dăruia prietenilor. O poezie de-a sa a dăruit-o și poetului Leo Bordeianu, care iată ce ne spune despre istoria ei: „Ne cunoșteam cu Eugen Cioclea de ceva vreme. La Moscova, el apărea ca o întruchipare a poeziei în sine, detașate de realitate, fără de compromisuri. Într-o seară din vara anului 1985, când îmi pregăteam bagajele pentru a pleca la Chișinău, m-a surprins asupra unei ocupații mai puțin obișnuite – coseam manuscrisul cărții de debut «De la zero la unu» (în 1989, a apărut cu titlul «Mai multă dragoste decât ură»). Atunci s-a așezat la mașina de dactilografiat «Erica», care permanent era în preajmă și a scris această poezie aparent ocazională, dar, de fapt o veritabilă ars poetica.”

Poezii inedite de Cioclea sunt sigur că le mai păstrează și alți prieteni de-ai săi și că într-o bună zi le vor scoate la lumină.

Deocamdată, să ne bucurăm de această poezie inedită a lui Eugen Cioclea păstrată de poetul Leo Bordeianu.

Ianuarie, 2015

Dumitru CRUDU

POEZIA CARE L-A SALVAT

Nepăsarea, indiferența și miserupismul unor colegi de-ai regretatului Eugen Cioclea, când l-au abandonat pe acesta pe podeaua barului Uniunii, grăbindu-se să plece cât mai repede acasă, ar fi trecut, cu siguranță, neobservată, dacă finalul ar fi fost cu totul și cu totul altul, așa cum s-a întâmplat de foarte multe alte ori cu alți oameni și în alte situații, dar și cu același Cioclea, pe care unii dintre colegii săi îl evitau pe stradă sau uitau să-l mai viziteze pe acasă. Așa însă, în urma celor întâmplate, insensibilitatea acestora te agață de ochi și de inimă. O să treacă și asta. O să-și revină el și singur. Se va descurca el cumva, așa cum a mai făcut-o și în alte situații, așa cum s-a mai descurcat și după alte petreceri cu mult mai monstruoase, își spuneau, probabil, aceștia. Dar iată că nu a fost să fie așa.

Ceea ce s-a întâmplat demonstrează încă o dată că omul trebuie ajutat în orice moment mai greu al vieții sale, pentru că nu se știe niciodată care ar putea fi consecințele, dacă acest ajutor nu i se acordă.

Acum, revenind la poetul Eugen Cioclea, poezia sa a fost un produs al caracterului său rebel, vulcanic, impulsiv, autoritar pe alocuri, nepotolit și nobil, în același timp. Dar și tămada prin care și-a dominat și și-a învins infirmitatea. Pentru că trebuie s-o spunem pe de-a dreptul, după bătaia pe care a încasat-o în 1990, când a fost transportat în comă la spital, unde s-a zbatut între viață și moarte luni în șir și unde i s-a montat în craniu o placă metalică, Eugen Cioclea a rămas pentru tot restul vieții sale un invalid.

Până la bătaia aia de pomină, a fost un alt Eugen Cioclea. Un Eugen Cioclea puternic, un Eugen Cioclea grandios, impetuos, un tribun, capabil să scoată lumea în stradă și s-o ducă după el, un om total, în fața căruia le tremurau genunchii până și nomenclaturiştilor.

După bătaia aia, Eugen Cioclea a supraviețuit ca prin minune, ridiculizând toate pronosticurile fataliste privind durata vieții sale. Dar a

devenit un schilod. Prin poezie însă și-a putut depăși invaliditatea, devenind unul dintre cei mai mari poeți basarabeni din toate timpurile.

Nu am putea spune că nu fusese conștient de infirmitatea sa. Fusesse și a luat-o în balon în foarte multe poezii de-ale sale, făcând din ea un obiect al scrisului său ludico-metafizic.

Infirmitatea sa fizică a proiectat-o în general asupra omului. În poezia lui Eugen Cioclea, omul, oricine ar fi acesta, academician sau mare mahăr, este, în fond, un infirm, supus declinului și expus morții.

Poezia lui Eugen Cioclea din cea de-a doua fază a creației sale, de după bătaia din 1990, este despre vulnerabilitatea ființei umane, care se schimbă și se transformă în orice clipă, în ciuda voinței omului: „**declin** nu mai sunt demult cine-am fost./ vremea mă doare-n copilărie./ îngenucherea cum am s-o fac pe grăunți cu frica tâmpită de artilerie./ stau și mă uit la ochii tăi asfințiți ca la o capră în ceață. totul vine, totul se-ntâmplă acum-n nesuferită schimbare la față.”

Eugen Cioclea a crezut până la fanatism în poezie și a trăit în numele și pentru poezie. Este unul dintre cei mai mari poeți români din Basarabia de după război încoace. Dacă nu chiar cel mai mare, în ciuda infirmității sale și a nepăsării unora dintre semenii și colegii lui.

Martie, 2015

Eugen LUNGU

O ALTĂ POEZIE

În fond, acest volum este (sau cel puțin se vrea) o carte de vizită a generației '80 basarabene. Am evitat însă titlul care ne stătea la îndemână, de-a gata („Antologia poeziei generației '80 basarabene”) din considerent că poeții antologați aici nu se înscriu ca vârstă în limitele categorice ale unei generații. Diferă esențial și anii debutului editorial – Arcadie Suceveanu, acum cu toate stelele Ursei-Mari pe epoleți, își vedea tipărită prima carte încă în 1979, pe când Dumitru Crudu, tuns recruțește, „dădea lovitura” cu un debut dublu (fantastică performanță!) abia anul trecut. Deci, acest „încheietor de pluton” ar fi un „nouăzecist” sadea, după cum s-au și grăbit să și-l revendice instantaneu încă ne-debutații săi colegi.

Problema înmatriculării ar fi falsă dacă ne-am fixa pe ea; există în subsidiar și alte oculte motive pe care nu pot să nu le deconspir aici – mulți dintre poeții intrați în antologie și consultați de mine în eventualitatea unei sugestii de titlu nu-l găseau tocmai potrivit pe cel mediatizat și întrucâtva „clasicizat” deja de Al. Mușina. Motivele? Le pot doar intui: în Basarabia titulatura de optzecist nu e nicidecum una de glorie – conotațiile care o însoțesc vin mai curând dinspre semnul minus al axei; unii poeți, deși împărtășesc teoretic ideologia optzecistă, se lasă parcă mai mult atrași de fulgurațiile aureolare emenate de precedenta generație, pusă acum bine în onor și slavă poetică. Pendulează dilematic și critica; câteva nume (A. Suceveanu, E. Cioclea ș. a.) sunt „colportate” când de o listă, când de alta. (Mă întreb aici, într-o discretă paranteză, dacă nu cumva această reticență e provocată și de unele accente sceptice venind chiar din partea unor capete teoretice ale optzecismului românesc – „optzecismul e un fenomen despre care acum nimeni nu are chef să vorbească”, Gh. Crăciun; „Sunt deja destule semne că ea (generația) își forțează și își precipită intrarea în disoluție”, Al. Cistelean). Mai curând însă e vorba de proverbiala idiosincra-sie poetică ce refuză orice încor-

porare în alte structuri, fie ele și cofraterne. Se face simțit, în pânzele freactice ale acestei promoții, și un rău conceput spirit de emulație care destramă. Nici publicațiile la care lucrează, cu diverse norduri pentru giruete, nu-i fac mai solidari. Oricare ar fi motivele – fenomenul a fost remarcat chiar din interiorul promoției – „optzeciștii din Basarabia nu afișează o mentalitate de generație” (N. Leahu).

Generația '80 nu și-a făcut intrarea în forță, în grup/grupuri compact(e) așa cum s-au anunțat, în fond, congenerii din Țară; în primul rând, fiindcă fenomenul literar basarabean, mai ales în ultimele decenii, este unul disjunctiv, afinitățile fiind pur tematice sau de clan, nu și de ideologie estetică – nici unul din poeții importanți de la noi nu a creat ceea ce se cheamă o „școală”, iar naturalii epigoni și-au căutat întotdeauna modelele în altă parte decât acasă; în al doilea rând, la noi s-a resimțit în toate timpurile absența unui spirit critic director, formativ și coagulant, ceea ce iarăși presupune disipare și singularizare; de la o vreme, nu au mai funcționat nici obișnuitele cenacluri care induc spiritul de echipă și formează conștiința de bloc generaționist. [...]

În această primă fază de afirmare a viitorilor postmoderni, se calcă prudent, se pipăie, cum am spus, verticalitatea marginilor, se tatonează tematic. În poezie se mai cântă, melancolia funciară fiind cărată în trăistuțe vărgate de la țară. Nu mai e lirismul pitoresc-butaforic pătat de nostalgii, ci e unul înfrigurat de întrebări și de conștiința unei iminente surpări. „Scriu (pentru cine?) buletine de boală./ Zorii n-au obiceiul de a tuna,/ Dar e atâta neliniște-n geamuri,/ mamă, mamă,/ măcar iedul cel mic de-ar scăpa” (N. Popa). În naiva „Lumină proprie” a lui Em. Galai-cu-Păun, mulată pe livresc, pe faptul de cultură, se anunță, doar „grosul substrat cultural pe care crește, în fuzee controlate, poemul” (Al. Cistelean despre „Cel bătut îl duce pe Cel nebătut”). „Lucrare de control” de Teo Chiriac, cu un titlu-premoniție, este un test, o punte de trecere spre noua paradigmă. Vin apoi ironicii, exhibiționiștii (E. Cioclea, Vs. Ciornei) cu un soi de lirism în răspăr, simulând doar gravități sentimentale pe care tot ei le demistifică. [...]

Despre „direcțiile și tendințele” optzecismului basarabean s-au scris la noi câteva studii semnate de Em. Galaicu-Păun, N. Popa, Mihai Cimpoi, Vasile Garneț, Nicolae Leahu (ordinea numelor e cea a apariției studiilor). Ultimul a propus și o compartimentare luând ca premisă „demersul liric”: 1. *Poezia prozaismului existențial, ironia și bufoneria iconoclastă* (E. Cioclea, Vs. Ciornei, C. Olteanu, D. Crudu); 2. *Poezia tragicului mesianic și apocaliptic, parabola mitico-biblică* (A. Țurcanu, Em. Galaicu-Păun, T. Chiriac, V. Matei, V. Neagoe, A. Christi, Gh. Postolache, A. Corduneanu); 3. *Sentimentalismul manierist, inițiativ și erotic* (N. Popa, L. Bălțeanu, I. Nechit, L. Bordeianu, A. Plopi); 4. *Poezia rafinamentului livresc și a fragmentarismului programatic* (Gr. Chiper, V. Gâmeț, C. Trifan); 5. *Fantezismul eclectic și esoteric* (Gh. Nicu, M. Ciobanu, B. Grigorescu, G. Chiciuc). E o „clasificare” în fond pertinentă, dar căreia oricând i se pot aduce amendamente. [...]

O asemenea optică îl obligă pe autor să contabilizeze mai mult ce nu au decât ce au nou-veniții. Mi se pare absolut improprie și formula emblematică propusă de critic pentru optzeciști – poeții „abia tangibilului”. Formula caracterizează în particular dispozițiile camerale ale lui Gr. Chiper, nu e însă una care i-ar reprezenta global. Eventual, în ea s-ar înscrie lirica (ce să-i fac, clișeu mă ia înainte!) feminină; prea puțin însă energicul și categoricul discurs al Lorinei Bălțeanu din „Cioburi” sau al Irinei Nechit de după „Arc”; nu intră sub marca ei, nici chiar poetul „rafinamentului livresc” – dacă acceptăm demarcațiile lui N. Leahu – V. Gâmeț; cu atât mai puțin impetuozițiile bufe și ades elucubrante ale lui Em. Galaicu-Păun; în nici un fel ironicii, ludicii, exhibiționistii (E. Cioclea, Vs. Ciornei, C. Olteanu, D. Crudu ș. a.). Sintagma emblematică a acestei „alte poezii” este, cred, cea care s-a autoimpus și s-a consacrat – *generația '80*. [...]

* * *

Evident, acest *Portret de grup* nu este o antologie-instrument care să cuprindă toate numele poezilor lansați în perioada antologată. Sumarul în acest caz ar fi fost mult mai amplu. Am încercat să „împăcăm” aici

două criterii de selectare – primul, cel valoric, și al doilea, cel al apartenenței la paradigma optzecistă. Evident, primul e și cel mai supus subiectivității, și pentru a o elimina pe cât e posibil am fost într-o permanență confruntare de opinii cu doi „optzeciști” convinși, cărora le și mulțumesc cu acest prilej. Oricum, eventualele nemulțumiri (care antologie e fără cusur?) tot în baza acestui prim principiu se vor articula. Aplicate ideal, cele două criterii enunțate mai sus ne-ar fi lăsat cu un sumar din 6-7, cel mult zece nume, „portretul” nefiind în acest caz nici pe departe reprezentativ. Până la urmă antologia a luat configurația pe care o vedeți.

Nu mă voi angaja în profeții hazardate privind destinele de mâine ale optzecismului basarabean. Am putea însă bănuși că viitorul literaturii noastre se leagă în bună parte de numele acestor poeți.

Lungu, Eugen. *O altă poezie // Portret de grup: O altă imagine a poeziei basarabene.* – Chișinău: Ed. Arc, 1995. 7-16 p.

**CAPITOLUL II.
OMAGII, CONFESIUNI,
SCHIȚE DE PORTRET...**

Arcadie SUCEVEANU

CÂNTEC DE TRECUT STYXUL

Lui Eugen Cioclea, in memoriam

Ieși Corbul din oglindă
Însoțit de-un Crai de ghindă.

– Ce vrei, Corbule, ce-ți pasă?
– Uite, ți-am adus mireasă.

– Ce ai, Corbule-n sertar?
– Un inel frumos cu zar.
– Ia-l, inelu-i pentru tine,
Să te-nsori cu Iacacine.

Era-n zori, era spre seară,
Lucrurile se surpară
Dinlăuntru în afară.

Iar mireasa jucăușă
Îmi schimbă cifrul la ușă.
Iar mireasa, neagră, tristă,
Își legă nod la batistă
Generația optzecistă.

Frunză verde-n pajiște,
Și-am ajuns la Margine,
Am ajuns la apa neagră
Unde-ajunge lumea-ntreagă,
Însoțit numai de iarbă.

Doamne sfinte, Demiurge,
Apa stă și malul curge,
Limita și Înzadarul
Îmi îmbracă inelarul.

Hai, bătrâne barcagiu,
Că-ți dau ortul pe-un rachiu,
Îți dau cartea, îți dau pixul,
Să mă treci cu bine Styxul.

15 octombrie 2013

Laura CIOCLEA

AMINTIRI CU TATA

Am încercat, la un moment dat, să adun toate amintirile mele legate de tata, oricât de mici sau puține ar fi ele. Mi-am dat seama că eram foarte aproape de a uita un eveniment foarte important din viața mea. Din viața oricărei fete.

Nu știu ce zi a săptămânii era, nici exact ce vârstă aveam, poate vreo 5 anișori, dar aveam o geacă roz. Știu că afară era frig, pentru că am mers cu troleibuzul iar geamurile erau aburite. Mai știu că am undeva o poza din acea zi. Tăticu' (pentru ca așa-i spuneam eu), purta cu el mai mereu aparatul de fotografiat. Nu știu dacă l-am văzut vreodată fără el.

În ziua aceea el m-a dus să-mi găurească urechile. Era timpul ca fata lui sa-și pună cercei.

Nu am fost niciodată sensibilă la durerea fizică, nici când eram mică, așa că am trecut bărbătește proba, în pofida acului gros și lung. Acul mi-a rămas în memorie până azi.

Prima mea bijuterie era să fie o pereche micuță de cercei din aur (sau poate doar poleiți cu aur) cu o pietricică roșie-bordo în mijloc. Cutiuța lor era de un galben ca lămâia, cu o pernuța roșie de catifea.

Eram tare mândră în ziua aceea, chiar dacă pe drum înapoi nu mai puteam sprijini capul de geamul troleibuzului.

Ca să-și ia doza zilnică de cafea și țigară, m-a dus mai târziu la cafeneaua din centrul Chișinăului, acolo unde mergea mereu. Sistemul meu intern de navigare tot încearcă acum să găsească acea intersecție de străzi, dar îi lipsește orientarea. Nu am fost în Chișinău foarte mulți ani. Țin minte exact cum arăta, cu draperiile albe, vechi, până în podea, cu terasă în față, cu mese unde se adunau tot soiul de oameni publici ai momentului. Toți împărțeau aceeași pasiune pentru cafea și țigară.

Eu eram unicul copil pe acolo. Nu am văzut altul vreodată. Beneficiam de exclusivitate. Si de plăcinte. Tăticu' era mare iubitor de plăcinte. Aici sunt sigură că l-am moștenit. Nu mă pot abține atunci când le am în

fața mea. Așa că mâncam plăcinte, atâta timp cât înțelepții de acolo îi bârfeau pe alți înțelepți. Povestea se lungea uneori până târziu. Îmi amintesc că mămica (pentru că așa-i spun eu) nu era întotdeauna de acord.

Din ziua aceea, tăticu' mi-a mai dăruit cercei. Într-un an, de ziua mea, când deja nu mai locuiam împreună, a insistat să-mi cumpere cercei. De data asta din argint, în formă de spirală.

La 26 de ani mi-a luat un medalion în forma unui berbec, zodia mea. Sunt aproape sigură că și la 27 mi-ar fi luat ceva din argint. Îi plăcea argintul.

Noiembrie 2014

Dumitru CRUDU

A DISPĂRUT POETUL EUGEN CIOCLEA

Ultimii care l-au văzut au fost chelnerițele din barul „Orpheus” și portăreasa de la Uniunea Scriitorilor și asta se întâmpla vineri, când a bân-tuit pe holurile Casei Scriitorilor încolo și înapoi, de parcă ar fi avut cărbuni înșiși în pantofi. De atunci nu l-a mai văzut nimeni și nimeni nu mai știe unde e. La telefonul său de acasă, trecut în agenda Uniunii Scriitorilor, răspunde altcineva. La telefonul mobil e deconectat. Și nimeni nu știe unde e și cum poate fi găsit. Cineva a fost și a sunat la ușa sa și nu i-a deschis.

Ultima care l-a văzut a fost portăreasa Uniunii Scriitorilor. Zicea că se ruga de toată lumea să-l ducă acasă. Sau să-i dea ceva să mănânce.

Joi seara însă l-am văzut și eu, la banchetul de după alegerile de la Uniunea Scriitorilor. Nu vorbea cu nimeni, deși stătea la o masă plină de colegi de-ai săi scriitori. Stătea și bea în prostie votcă. L-am rugat de câteva ori să renunțe să mai bea atâta, dar nu m-a ascultat. Apoi m-am luat cu altele și am uitat de Cioclea.

Am dat iar de Cioclea când plecam. Unul câte unul, plecam din bar, când ne-a ajuns din urmă un chelner de la Uniunea Scriitorilor care ne-a atenționat că sub masă s-au prăbușit doi scriitori.

Câțiva colegi de-ai săi s-au întors: era Cioclea și un poet șazecist. Stăteau prăbușiți sub o masă. Împreună cu un chelner, i-am scos afară. În stradă, Ana Rapcea m-a ajutat să prind un taxi, în care cu chiu, cu vai am reușit să-i bag înăuntru.

Poetul șazecist nu-și amintea prea bine unde stă și am luat-o când în sus, când în jos. Deodată, ne-a arătat cu mâna spre un bloc cu 10 etaje și a exclamat: iată, aici stau.

După ce l-am lăsat în brațele soției sale, am mers să-l duc și pe Cioclea acasă. Știam că stă la Botanica, dar nu știam exact unde. Important era să ajungem la Botanica. Pe drum Cioclea a prins să rupă mânerul ușii, făcându-l pe șofer să frâneze și să turbeze de furie. L-am calmat cu greu și cu greu l-am convins să pornească mai departe.

Ajunși la Botanica, l-am rugat pe Cioclea să-mi spună unde stă, dar el nu-și putea aminti adresa. Toate blocurile erau identice. Ar fi putut hălădui oriunde. Dar unde anume?

Cioclea nu-și amintea. Iar de la un punct încolo, își înghiți și limba, probabil din cauza alcoolului.

Singura soluție era să-l duc la salvare. În curtea spitalului, Cioclea nu se putea ține pe picioare și șoferul l-a apucat de mâini, iar eu de picioare și l-am cărat pe sus în camera de gardă, unde l-a preluat un șofer brunet care vorbea stâlcit româna.

A acceptat să-l interneze pe Cioclea doar când i-am spus că fiul acestuia e un mare maior de miliție în Moscova. De față cu noi, i-a trecut în revistă lucrurile. În rucsac avea mobilul și un aparat de fotografiat. Apoi am plecat.

A doua zi, Cioclea a reapărut la Uniunea Scriitorilor, fără rucsac, fără mobil și fără aparatul de fotografiat și-i ruga pe toți pe care-i întâlnea să-l ducă acasă. A reapărut și a treia zi, după care a dispărut. Iar ultima care l-a văzut a fost portăreasa Uniunii Scriitorilor. A dispărut, precum a dispărut americanul în romanul meu „Un american la Chișinău”. Unde oare putea să dispară?

A dispărut poetul Eugen Cioclea. A dispărut un mare poet. Oare a fost anunțată poliția?

11 octombrie, *moldova.org*.

Dumitru CRUDU

CUM A MURIT ȘI CÂND A MURIT POETUL EUGEN CIOCLEA?

După adunarea scriitorilor de acum două săptămâni, Eugen Cioclea se prăbușise sub masă, în mijlocul barului și toată lumea pășea peste el ca peste o mobilă și-și vedea de ceaiurile lor. De parcă nici nu ar fi fost. Un chelner încerca să-i oprească pe scriitori, să le spună, luați-l și pe colegul vostru cu voi, dar aceștia păraseau unul câte unul sediul Casei Scriitorilor, fără să-și întoarcă capul înapoi. Unul dintre chelneri îl opri pe unul dintre colegii lui Cioclea, nu numai de scris, dar și de pahar, și-i zise:

– Nu vă supărați, dar haideți să-l ducem acasă!

Iar colegul respective i-a răspuns:

– Azi au avut loc alegeri. Fiecare a ales câte ceva. Unii au ales președintele, iar ații au ales să doarmă sub masă, a zis asta și a plecat, a plecat impasibil.

Un alt coleg de-al lui Cioclea se răstia la cei care-l scoteau din sediul Uniunii Scriitorilor.

– Ce, vreți să demonstrați cât sunteți de buni, de aia îl ajutați?

– Și de ce nu te bagi și tu să-l ajuți pe Cioclea?

– Pentru că eu nu sunt un fariseu ca voi, a exclamat acesta blocându-le drumul celor care voiau să-l scoată pe Cioclea din sediul Uniunii, după ce ajunsese în comă.

În noaptea aceea Cioclea a fost dus la un spital de la Botanica, fiindcă nu mai era capabil să vorbească și să-i spună șoferului unde locuiește.

A doua zi însă, a doua zi dimineață, a revenit la Uniunea Scriitorilor. Nu acasă, dar la Uniunea Scriitorilor. Se vede că pentru el adevărata sa casă era anume Uniunea Scriitorilor.

Interesant e ceea ce s-a întâmplat a doua zi.

Din mărturisirile portăresei și a unei chelnerițe, el a băntuit toată ziua coridoarele Uniunii, dar nu cum mergea de obicei, ci îndoit, de par-

că tot timpul se afla în căutarea unui perete de care să-și sprijine mâinile. Adică mergea cu mâinile înainte. Și mergea în salturi. Ba foarte repede, ba foarte încet. Nereușind să-și păstreze echilibrul. Mai căzând din când în când cu capul de asfaltul coridoarelor.

La un moment dat, l-a întâlnit pe un regizor de la Radio Național și i-a cerut de mâncare. I-a apelat și pe niște ziaristi de la Timpul și le-a cerut același lucru. Tuturor le cerea de mâncare și să-l ducă acasă. Oare ce s-a întâmplat în vinerea și sâmbăta de după adunare? Oare a mai continuat să bea? Iar dacă a băut, cine oare l-a dus acasă? Și când oare a murit?

Președintele Uniunii Scriitorilor, scriitorul Arcadie Suceveanu a detectat că poetul Eugen Cioclea se află într-o stare critică încă acum o lună și a mijlocit internarea lui la spitalul de boli nervoase de pe strada Korolenko. Dar înainte să se interneze, poetul s-a îmbătat atât de tare, și iar a căzut și și-a spart capul, și-a spart așa de rău capul că a fost internat la Urgență, unde i-au cusut capul, după care poetul iar a prins să bea. Să bea în loc să accepte să fie internat.

Poate, dacă ar fi fost internat atunci, ar mai fi fost și acum în viață. Cioclea nu avea voie să bea. Îi era interzis categoric acest lucru. Bând, el mergea cu brațele desfăcute în părți spre acest sfârșit implacabil. A fost un mare poet. Un poet uriaș, care a trăit la temperaturi maxime poezia sa. Eugen, fără tine Chișinăul nu mai e Chișinău.

Omul Eugen Cioclea i-a făcut loc poetului. Un poet pe care va trebui să-l redescoperim. Pentru că e un mare poet.

12 octombrie, *moldova.org*.

Dumitru CRUDU

ACTUL CULTURAL: DE LA DOUĂZECI DE BANI LA 111 DOLARI S.U.A.

Marea surpriză a acestui an editorial a fost cartea de poezii a lui Eugen Cioclea. Poetul boem și trubadur ne-a uimit din nou pe toți. „Dați totul la o parte ca să văd”, căci așa se cheamă cartea apărută la editura *Cartier*, are calități literare evidente. Dar marea surpriză a venit din altă parte. În niște vremuri când literatura a ajuns o cenușăreasă, poetul a hotărât să vândă fiecare dintre cele 333 de exemplare, publicate de Editura *Cartier*, cu 111 dolari. Din acest moment, „Dați totul la o parte ca să văd” este cea mai scumpă carte de beletristică apărută vreodată în Republica Moldova. Gestul lui este temerar și a stârnit destulă rumoare și stupefacție în breasla scriitorilor. Până acum cel puțin, autorii erau fericiți dacă își puteau vinde cărțile cu 5 sau 10 lei, cu toate că și în acele cazuri acest lucru era o aventură, ei preferând mai degrabă să-și dăruiască plachetele de poezii pe la zile de naștere decât să le comercializeze.

Sunt o grămadă de cărți în librăriile din Chișinău care costă 20 sau 50 de bani și nu sunt cumpărate de nimeni, deși multe dintre ele sunt capodopere ale literaturii universale. Cu atât mai sfidător este gestul provocator al lui Eugen Cioclea care, în ochii celor mai mulți, friza nesăbuiința. Într-o perioadă când cartea de limbă română nu se mai cumpără deloc, poetul fixează pentru cartea sa un preț astronomic: 111 dolari. Oare chiar să fie poetul nostru un aventurier? Gestul său să fie oare chiar nesăbuit?

În opinia noastră, lucrurile nu stau chiar așa. Gestul său are mai degrabă conotații simbolice decât comerciale. Și aceste semnificații simbolice sunt relevante și se evidențiază mai ales în contextul acestor vremuri vitrege. Fixând acest preț astronomic, poetul i-a conferit acțiunii sale niște semnificații protestatere. Eugen Cioclea vrea să ne atragă atenția că o carte de poezie nu este un act inutil și gratuit. El a încercat să ne amintească de faptul că actul cultural are și el un preț.

Poezia costă scump, la propriu chiar. Iar cititorul ar trebui să fie conștient că funcția poeziei este foarte importantă în această lume. Poezia nu este un act gratuit cu care îți poți distra prietenii și amicii pe la chefuri. Iar cartea nu este un obiect pe care îl poți dărui la zile de naștere. Ca să intri în posesia unei cărți, trebuie să plătești o sumă de bani. Adică nu o poți căpăta chiar pe degeaba.

Dar nu numai aceasta a vrut să ne spună Eugen Cioclea, ci și faptul că, de multe ori, lumea are o atitudine depreciativă față de actul cultural și, în particular, față de cel poetic. Neavând o valoare comercială, actul cultural și-o pierde și pe cea simbolică. Intenția lui Eugen Cioclea a fost să ne atenționeze că atitudinea pe care o avem față de literatură ar trebui să se schimbe radical. Căci, altfel, în timpul cel mai apropiat vom putea asista la o revoltă a autorilor împotriva cititorilor. Și această răzmeriță a inițiat-o poetul Eugen Cioclea.

Să încercăm să vedem dacă gestul lui Eugen Cioclea are și o acoperire estetică. Această carte este încadrată de encefalograma poetului și de o listă a cărților pe care acesta le-a citit. Pentru Eugen Cioclea, literatura este un spațiu al conștiinței. Stratul fenomenologic este cel pe care se construiește poezia lui Eugen Cioclea. Tensiunea poetică o descoperim în zona unui conflict acut între conștiință și existență, între idee și mijloacele de expresie. Dar, dincolo de toate acestea, literatura, pentru Eugen Cioclea, este un război declarat împotriva literaturii.

4 mai, 2001, EUROPA LIBERĂ

Alexe RĂU

LUXUL ȘI MIZERIA POETULUI

Eugen Cioclea își tămăduia sufletul închihuindu-se un laureat al Premiului Nobel

În amintirea și în viziunea mea, ființa și ființarea lui Eugen Cioclea se asemănau, în unitatea lor, cu firea unui pendul a cărui amplitudine era cuprinsă între două extreme: luxul și mizeria. Dar, atenție: când scriu „lux”, am în vedere unitatea aceea de măsură a iluminării, lumenul pe metru pătrat, care la Eugen era unul personal și nelimitat. Despre această amplitudine a sa, despre „luxul” său am vorbit, cu o ironie amară, bineînțeles, în timpul uneia dintre șederile noastre împreună, la Biblioteca Națională.

Ne-a făcut cunoștință Eminescu

L-am cunoscut în ajunul căderii URSS-ului prin intermediul regi-zorului Iurie Pâslaru. Acesta, împreună cu câțiva actori, montase un mic spectacol de poezie, evoluând cu el și pe scena Uniunii Scriitorilor, de ziua lui Eminescu. Atunci și acolo am auzit pentru prima dată poemul lui Cioclea consacrat poetului nostru național („Mai stai și-acum în groapa de sufleur/ Pe bani mărunți faci muncă voluntară...”). Nu mai scrisese nimeni până atunci și nu a scris nici după aceea un poem atât de copleșitor despre Eminescu. Apoi începură să fie publicate la Chișinău și alte poeme ale lui și eram captivați cu toții de poezia-i proaspătă, virilă, năvalnică și cuceritoare. O poezie memorabilă, agățătoare. Dacă o auzai, o țineai minte mereu.

Discuții cu tăceri și priviri fixe

Ne-a împrietenit filosofia. Versurile „Versant cu riduri, fruntea hașurată/ De-un polinom hieratic de idei...” din poemul „Regula jocului” se referă la fruntea lui. Avea o conștiință de sine, o conștiință a valorii sale urcată până în vârful muntelui valoric imaginar de care era învăluit, în chip noician, ca de un arheu. Discuțiile noastre despre știință și filoso-

fie erau ca niște dialoguri cvasiperipatetice, deși nu era un om verbos, din contră, uneori, după ce schița, de o manieră *à la magister dixit*, o idee, o temă, o noutate, păstram tăcere și medităm. Din când în când despica silențiul privindu-mă drept în ochi și clătînând din cap a încuviințare sau a mirare, ca și cum îmi urmărea și îmi citea gândurile.

„Un aristocrat al lecturii”

Când depista pe la diferiți prieteni și cunoscuți cărți filosofice pe care nu le aflase în colecțiile Bibliotecii Naționale, mă ruga să-i fac o copie xeroxată, fără plată, căci mereu nu avea bani. Eu făceam câte două exemplare de pe fiecare, unul pentru el și altul pentru colecțiile Bibliotecii. Prima carte xeroxată a fost „Conceptul de anxietate” de Søren Kierkegaard. Ultima, care l-a marcat mult și despre care vorbea ori de câte ori avea ocazia, a fost volumul „Obiectivitate, relativism și adevăr” de Richard Rorty. Volumul „Dați totul la o parte ca să văd” e o mărturie a înălțimilor spiritului la care ajunsese poetul, iar bibliografia inserată acolo – a intereselor de lectură elevate, elitiste. Interese ale unui aristocrat al lecturii, ale unui Dan Barbilian al Basarabiei.

Revista „Poligon”, un fiasco

Ideea fondării revistei „Poligon” a făcut și ea obiectul convorbirilor noastre. Era în acele zile și luni plin de avânt și de speranțe (de creație și existențiale), avea atunci în firea lui ceva din natura misionarismului. Totodată, se simțea la el un fel de tensiune interioară, expresie a dilemei hamletiene care își făcea cuib în conștiința lui. *A fi sau a nu fi*, aceasta era întrebarea ascunsă. L-am ajutat să găsească în colecțiile BNRM materialele de care avea nevoie și apoi să vândă tirajul primelor două numere. Dacă întreprinderea îi reușea, ea ar fi fortificat poziția cucerită de poet prin „Dați totul la o parte ca să văd” și atunci el ar fi cunoscut gustul prosperității, poate chiar al unui modest lux fără ghilimele. Din păcate însă, proiectul nu a supraviețuit. Pentru că nu a fost susținut și înțeles. Din acel moment, Eugen s-a frânt parcă și se arăta lumii tot mai trist. Și aici trec la cealaltă extremă a ființării lui – mizeria și sărăcia. Era un sârman Dionis al zilelor noastre. Ceea ce predomina în ochii lui după ulti-

mul fiasco al său era umilința. Însă niciodată nu l-am auzit tânguindu-se. Din contră, bărbatul din el îl obliga să se țină cu demnitate chiar și atunci când era chinuit de foame. Se agăța din toate puterile de cea mai insignifiantă iluzie existențială și se străduia să întrețină un fel de joc al aparențelor.

O carte de o sută unsprezece dolari

Spre deosebire de alți poeți care își pansau tristețile inventând genealogii și jucând melancolia nobleței, Eugen își tămăduia sufletul imaginându-și un fel de țarm al făgăduinței și închipuindu-se un laureat al Premiului Nobel. Îmi amintesc cum în momentul când i-a apărut cartea „Dați totul la o parte ca să văd”, a stabilit un preț de o sută unsprezece dolari pe ea. Era, cred, o autoprovocare. Eu am acceptat prețul fixat și am procurat trei exemplare pentru BNRM. Reacția lui trăda un sentiment dublu, de mândrie și mirare.

Ziua ce nu mai poate fi întoarsă înapoi

În ultimele luni, tristețea lui Eugen era, după părerea mea, semnificativul unei inaniții cronice. În ochii lui era scris acest lucru. Într-o zi, privindu-ne unul pe altul, am înțeles, am scos bancnotele pe care le aveam asupra-mi și i le-am dat. A încercat să spună că le ia pe datorie. I-am zis că i le dau de sufletul părinților mei. Gestul a fost repetat. Într-o zi, cu câteva săptămâni înainte de moarte, a trecut pe la Bibliotecă și eu eram plecat. Colegele care l-au văzut mi-au spus că arăta ca un om supărat pe lume și pe viață. Întrebat dacă ele îl pot ajuta cu ceva, Eugen a zis că nu, dorea să vorbească numai cu mine. Ah, de aș putea să întorc ziua aceea înapoi...

Ziarul național, 19 octombrie 2013

Ghenadie POSTOLACHI

VIJELIOS TOTAL

Asceza, ne-am obișnuit, e domeniul predilect al cuvioșilor. Și e o taină, oricât ne-am zbate, încrezuți, a dezlega această corelație dintre înfrânare și smerenie; ori viceversa. Pe Cioclea rar cine l-ar fi catalogat – ar fi sunat ca o studiată exagerare, nu?! - drept fire smerită.

Poeziile sale, citite chiar în singurătate, adjudecă imensitatea și amploarea Coliseului populat de cei setoși de-un verb deschis și franc, de sincope năprasnice și meșteșugite, de rostire virilă, noncomplezentă. E-adevărat însă și altceva. Eugen Cioclea și-a asumat vocația cu tot alaiul ei antitetic de beneficii și necazuri. Iar în ultimii ani, mai ales în ultimii ani, atunci când ne sunam și-l întrebam cum o mai duce, răspundea simplu că n-a mâncat de două zile, dar iată, a găsit o coajă de pâine prin dula-puri și-o ronțăie. Asta fără ieftine dramatizări. Și fără a dispune structural de organul care captează avid compasiunea.

Derapa și el bahic, vijelios, total. După o lovitură suferită la Moscova auzea prost, se exprima și mai... Fapt pe care îl găsesc nu în ultimul rând, vinovat pentru plecarea lui fulgerătoare. Avea de spus multe, perspicace, inteligent, naiv în parte, o spuneau mai ades ochii, buzele întârziind sinucigaș. Odată, când, se pare, i se profilase un soi de burtică – se mai pricopsise cu niște bani și mânca voinicește – rosti îngrețosat că „atăta a fost”, că revine la o singură masă pe zi. Ras la sânge. Pricopându-se bine și la haine și la pantofi. Moștenitor pe căi ereditare secrete al unei virile nobleți și inamicul suprem al loviturilor de teatru deliberate.

Se spune că bețivii, curvarii și lașii nu moștenesc Împărăția Cerurilor. Faptul *cum* a plecat ar converge în accepția celor „știutori” într-o damnare fără drept de apel. Dar iată că nimeni din cei care l-au cunoscut, l-au văzut, l-au agreeat (ori ba), n-ar îndrăzni nici în linia unui inflammat coșmar al lor să și-l imagineze operând contra celor treizeci de arginți.

A fost un domn.

Și aici îmi vine în gând năucitoarea pildă din Pateric, unde o călugăriță se tăvălea beată funie în văzul celorlalte maici. Iar până la urmă se dovedi a fi cea mai smerită și luminată la cuget. Nouă ne șade bine să ne vedem de „bârnela” din ochii noștri.

Pentru că balanța ultimă, cred, ține partea luminii, mai cu seamă atunci când bărbăția netrucată, „fără frică și reproș”, fără spoieli histrionarde și convulsii reverențioase atinge sonor talerul nepărtinirii și al mizericordiei.

Ianuarie 2015

Alexandru VAKULOVSKI

SUPA LUI IISUS

Acum câțiva ani Octav Esinencu a găsit pe un drum de țară un crucifix vechi de lemn cu Iisus. De atunci Octav a început să-l poarte pe Iisus în spate peste tot pe unde umbla. Există și un film despre asta: IX EX.

Unul dintre locurile pe care le frecventa pe atunci Octav era terasa de la Uniunea Scriitorilor. Se așeza la o masă și le zicea chelnerițelor: două supe, una pentru mine și una pentru prietenul meu. Prietenul lui Octav era Iisus Hristos, așezat pe scaunul din fața lui Octav.

Octav își mânca supa, apoi, de obicei, de undeva apărea Eugen Cioclea. Eugen mânca supa lui Iisus. Era o normalitate chișinăuiană de care nimeni nu se mira: Octav hălăduind pe străzile Chișinăului cu un Iisus vechi de lemn, în spate, peste tot, comandând două supe, apoi apărând și Eugen Cioclea la supa lui Hristos.

Au trecut câțiva ani de atunci. Octav a părăsit între timp Chișinăul, Eugen – lumea asta. Iisus de lemn e undeva într-un apartament din Chișinău. La un moment dat am avut impresia că-l văd la Ghenadie Popescu în atelier. Era cu capul prins în două cuie ruginite. Ghenadie îl privea zile la rând, neștiind cum să-l restaureze. Era El, dar era altul.

Când n-a mai fost Octav cu Iisus la Uniune, de multe ori lui Eugen i-a lipsit supa. A trecut pe acolo și înainte de-a fi găsit rece în apartament. Nu era nici Iisus la Uniune, nici supa.

Azi e îngropat Eugen Cioclea. Ciudat, în satul lui, nu în Cimitirul Armenesc [Central – n.a.], unde sunt îngropați de obicei scriitorii, cu onoruri. Chișinăul nu va mai fi la fel și nu rămâne nici măcar în cimitir aici. Nu am auzit să se vorbească despre un bust pe Aleea Clasicilor, deși devenise deja aproape un obicei ca atunci când moare un scriitor cineva să sară cu vorba, cel puțin, pentru un loc pe Alee. Nu, Eugen Coclea n-ar fi vrut printre clasici. Poate cu Iisus la masă, cu o supă...

Ceva îmi spune că Eugen Cioclea e așteptat cu o supă acum. O supă pe care mulți dintre noi n-o vom primi.

Drum bun, Eugen, Dumnezeu te așteaptă cu o supă caldă.

Noiembrie 2014

Nicolae POPA

TUNETUL EUGEN CIOCLEA

Ceea ce s-a întâmplat joia trecută în spațiul Librăriei din Centru a Editurii Cartier a fost ceva rar pentru lumea iubitoare de poezie din Chișinău.

Sigur, lansări de carte cu multă lume bună și discursuri captivante au mai avut loc în această librărie, devenită un fel de mult râvnită Agora pentru orice autor care se respectă, precum și în alte localuri. Mulți alți poeți au reușit să-și prezinte magistral volumul proaspăt apărut. Mulți alți vorbitori au izbutit să prezinte argumente convingătoare pentru consolidarea unei glorii în ascensiune. Și totuși, cu ocazia lansării volumului „Antologic” de Eugen Cioclea, după fiecare ieșire la microfon a unui invitat devenea tot mai clar că de data asta se întâmplă ceva atipic. Vorba e că fiecare poezie citită de către invitați, conform unei înțelegeri prealabile bine venite, reușea să pună cumva în umbră discursul, oricât de laborios gândit și convingător ar fi fost.

Chiar și cei care se pot lăuda că îi cunosc întreaga creație constată un adevăr simplu, dar fundamental pentru un poet: din creația lui chiar ai ce citi. Poezia lui Eugen Cioclea comunică! Mai mult, acum, după dispariția sa fizică, poezia lui Cioclea pare mai dezlănțuită ca niciodată. Se adevărește cu asupra de măsură versul recitat, în stil cioclian de altfel, de către actorul Andrei Sochircă: „Eu nu scriu versuri, eu așa vorbesc”. El n-a dispărut, el așa trăiește.

„Eu nu scriu versuri, eu așa vorbesc”

Moderatorul lansării (o trestie gânditoare în jurul căreia se învâрте universul cărților cu tot cu evenimentele Librăriei din Centru), poetul Emilian Galaicu-Păun, știe ce spune când afirmă că „postumitatea nu se forțează cu o întregă armată de laudători arvuniți & mașinile de zgomot ale unei „glorii aranjate” de *bon vivant*”. Postumitatea, am adăuga noi, acea postumitate care contează cu adevărat, este cea care îi ia prin surprindere pe cei rămași să o descopere și să se convingă că, da, există, și că poate face dintr-un autor important un autor clasic.

Martori ai acestei glorii postume ce pășește cu dreptul, vorba aceleiași trestii gânditoare, au fost toți cei care au contribuit direct la punerea ei în evidență cu ocazia lansării volumului „Antologie” și care merită a fi scriși aici, nume lângă nume: Gheorghe Erizanu, Laura Cioclea, fiica poetului, Emilian Galaicu-Păun, actorul Mihai Fusu, doamna Monica Babuc, ministru al Culturii al R. Moldova, poetul Arcadie Suceveanu, președinte al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova, poeta Maria Șleahțișchi, actorii Andrei Sochircă, Alexandru Pleșca, Ana Tcacenco, pictorul Andrei Mudrea, prozatorul Vladimir Beșleagă, poetul Nichita Danilov, criticul Mircea V. Ciobanu.

Postumitatea vie a lui Eugen Cioclea

Tot ce a știut să facă mai bine într-o viață de om Eugen Cioclea a fost să-l mențină mereu treaz pe poetul Eugen Cioclea. Să-l mențină în viață pe acesta din urmă. Și uite că Cioclea-poetul îi supraviețuiește omului Cioclea. Acum urmează să vină și exegeții cu exigențele lor mult mai sporite decât ale noastre, ca simpli cititori. Dar cred că și unii, și alții, suntem fascinați de traiectoria spectaculoasă a creației acestui mare poet. Mai întâi am văzut un fulger, o scăpărare în ploaie, apoi s-a făcut liniște, am auzit picurând streșinile, ca mai apoi să urmeze tunetul, un tunet ce poartă numele Eugen Cioclea. Și să nu uităm că în alte cazuri fulgerele și scăpărările pe bolta literaturii sunt, vai, aproape orbitoare, dar după ele nu urmează decât un huruit leșinat. Tunetul Coclea bubuie năvalnic făcându-se auzit și prin titlul volumului anterior, „Dați totul la o parte ca să văd!”.

Noiembrie 2014

Eugen LUNGU

CIOCLEA

Al. Vlad scrie frumos despre Ion Mureșan, poet care îmi amintește prin ceva de tânărul și dezabuzatul Cioclea. Ca om, Cioclea era o pacoste. Beat criță când l-am văzut prima dată, cu barba roșie, vulgar și antipatic, aducea mai degrabă cu un satir obraznic. Ai fi așteptat să-i vezi coada și copitele. Poetul venise în „turneu” prin Moldova și se întorcea în Moscova sa, devenită aproape natală. De câteva zile se zbătea să ajungă la gară, gara însă părea să fugă de el ca și moara fermecată de morarul din urătură. Beă orice și oricât, evident Cioclea, nu morarul. Părea coborât direct din *Москва кабацкая*, căci emana poezie. Iar alcoolul nu era decât combustibilul rafinat ce puneă în funcțiune mașina de poezie Cioclea.

Spontan, cinic, impetuos, poetul degaja poezie, recitând cumva spasmodic din clasici și din propriile versuri, pe care nu se jena să le declare geniale. Și te convertea ușor, te făcea imediat fanul său. Tot ce fuse se până la el se perima brusc, se acoperea de ridurile unei bătrâneți premature, se fana. El deschidea vraște, cu piciorul, alte uși, după care urma să se instaleze epoca Eugen Cioclea. Acel satir, transformat într-un Pan al hățșurilor urbane, artist prin vocație genetică, nu extras cu forcepsul din uterul însângerat al poeziei, mă furase și pe mine. În scurt timp, scriam o prefață entuziasmată la *Numitorul comun*, cartea sa de debut și de sfârșit. Căci printr-un accident, boemul, cel mai frumos boem pe care mi-a fost dat să-l văd vreodată, devenea una din multele vic-time ale delincvenței și genialei *Москва кабацкая*.

Cumințit și clasicizat, Cioclea a pălit ca arama coclită. Boema mai înghițise un talent pur și ingenuu pe care îngerul poeziei părea că nu-l va părăsi niciodată.

9 Mai 2013

Emilian GALAICU-PĂUN

ANUL CIOCLEA

(Pe 8 octombrie se împlinește un an de la dispariția fulgerătoare a lui Eugen Cioclea; totodată anul editorial 2014 începea chiar cu volumul „Antologic”, scos la Editura Cartier, pe care am avut onoarea să i-l îngrijesc. În cele ce urmează, vă propun un fragment dintr-un studiu mai vast consacrat poeziei celui care se autointitula, cu amară ironie, „cel mai trist poet din Europa”).

Cu ce-aș putea să-i compar poezia? Cu un pahar de 250 ml de votcă, băut pe nemâncate, dintr-o răsuflare – ascultându-l la bucătărie (într-o bună tradiție sovietică, toate discuțiile „за жизнь” aveau loc anume acolo, de regulă până târziu), țin minte cum mi se tăiase respirația –, și care, în loc să te amețească de cap, îți limpezește mintea, încălzindu-te totodată la inimă. Ca și cum, de unde dădeai pe gât tăria („Dădeam pahare tari pe gât/ să scap de jeg, să fac curat”, vezi „Cina irodică”), tocmai ți se făcea o transfuzie de sânge (proaspăt!!!) – oricine a vibrat la versurile lui Cioclea, trebuie să se fi simțit „de-un sânge” cu Poetul (doar Vladimir Vâsoțki – suntem încă în URSS! – dădea senzația de a fi unul „de-al nostru”; nu sunt primul și nici ultimul care-i pune alături pe acești doi mari artiști, iar fatalitatea face ca la 42 de ani primul să plece în lumea celor dreپți, iar cel de-al doilea să sufere o traumă cerebrală după care nu și-a mai revenit pe deplin). Viguroasă, de-o vitalitate nedeșmințită/de neegalat (în primele două volume), poezia lui conține mai multă hemoglobină decât toată (leșinata!) poezie sovietică moldovenească luată la un loc, dar și sămânța unei noi literaturi (postmoderne, ziceți-i cum vă vine pe limbă) pe care a salutat-o cu o generozitate de care doar marii creatori sunt în stare. Căci asta e – cu Cioclea fie erai „per tu”, fie nicicum! (*Aurea mediocritas* pur și simplu nu exista pentru el – cunosc o doamnă care, adresându-i-se o dată cu „dumneata”, a primit pe loc acest răspuns punctual: „Decât să-mi spui așa, mai bine zi-mi... tanti!”).

Nu mi-ar ajunge o viață de om să-l mărturisesc pe cel care, vestind zorii unei noi poezii din (pe atunci) RSS Moldovenească, și-a pus capul

la bătaie (literalmente: „Cu capul sus și dezgolit, în artă/ să intri ca în ștreang./ Ai încăput?/ Noroc”; între paranteze fie spus, și lovitura în moalele capului, cu o sticlă de șampanie, din iarna lui 1990, care era să-l coste viața, a pornit și ea de la o discuție literară) – tot ce am putut face pentru poet, a fost să-i îngrijesc un volum antologic (din pasa pictorului Vitalie Coroban, l-am intitulat chiar așa, „Antologic”, Cartier, 2014), punând cap la cap poemele lui Cioclea după o logică mai degrabă „matematică”, de *numitor comun* (ca să citez un titlu paradigmatic pentru creația sa), decât cronologică. Astfel după semnătura-i olograf care-l scoate în față pe *Eu*, cartea se deschide cu poemul „La persoana a treia”, chit că-i scrisă de-un poet *de persoana întâi*: „Poezia lui Eugen Cioclea/ este o poezie declarativă”. Autor a doar trei volume de versuri – „Numitorul comun”, 1988, „Alte dimensiuni”, 1991, și „Dați totul la o parte ca să văd”, 2001 –, trilogia-i antumă seamănă, din p. d. v. al versificației silabo-tonice, cu un dactil (picior de vers de trei silabe, cu accentul căzând pe prima silabă), silaba, pardon, cartea sa „de bătaie” fiind cea de debut. Majoritatea poemelor sale de forță sunt de găsit în paginile acesteia; nu-i mai puțin adevărat însă că cel de-al doilea volum, „Alte dimensiuni”, nu redimensionează de fapt poezia lui Cioclea, bună parte a textelor acesteia fiind scrise în aceeași perioadă & în același registru (unele trecând dintr-un volum în altul, ca pentru a marca unitatea stilistică). Este vorba de una și aceeași carte, „Made in URSS” (ca să-l cităm pe autorul nostru), care ar fi trebuit să conțină cele circa 100 de poeme – majoritatea antologice! – scrise de-a lungul „anilor de ucenicie” & cvasi-anonimat, și doar rigorile procesului editorial din acele vremuri – ambele volume i-au apărut încă în URSS! – au făcut ca bibliografia poetului să fie mai bogată cu un titlu.

De fapt, „ruptura” se produce între poezia sa „*made in URSS*” din anii ’70-’80 și textele scrise în ultimul deceniu al sec. XX (tot el, primul de statalitate a Republicii Moldova) care vor alcătui volumul „Dați totul la o parte ca să văd”. Așa că „dactilul” lui Cioclea este, în ultimă instanță, un „troheu” – se schimbă numărul de silabe, de la trei la două, nu și cea accentuală, mereu prima! Pornind de la această premisă, am „amestecat”

– imbricându-le într-o ordine ce pune în față poemele-manifest (gen: „Rampa”, „Cina irodică”, „Dilema” ș.a.) și se încheie cu versurile de dragoste & moarte (pe post de stâlp de hotar fiind poemul „Remember”) – textele primelor două cărți, în total 82 de titluri, la care se adaugă alte 12 texte din cel de-al treilea volum, urmate de 7 inedite. În total, 101 poeme (cum avea să-mi mărturisească apoi poetul Liviu Antonesei, n-a găsit, printre acestea, nici unul „de umplutură”), așa cum și-ar fi dorit însuși Eugen Cioclea (dovadă – antologia „Ofsaid” scoasă în 2011, la Magna-Princeps). Cele câteva versuri manuscris, în facsimil, risipite pe ici-acolo, se inserează firesc într-un volum de 166 de pagini (+ altele două, albe), ca și cum poetul tocmai le-a așternut (cine nu și-ar dori să tragă cu ochiul într-un atelier de mare artist?!), iar acum a ieșit la o țigară, urmând să revină dintr-o clipă în alta... Totodată, ele conțin promisiunea unei viitoare ediții critice, dat fiind că moștenirea literară a lui Cioclea este incompletă fără aceste versuri de o cu totul altă factură – de parcă după ce a tot spart, în anii ’70-’80, blocuri de marmură cu barosul, în ultimii ani artistul a cioplit așchii, dacă nu cumva idei în stare pură. Concise ca niște formule matematice, expresii sfârtecate ale unei dureri de nespus (ca urmare a loviturii primite în 1990, i-a fost afectat centrul vorbirii), adevărate *silogisme ale amărăciunii* (iată una ce i-ar fi plăcut și lui Cioran: „Pe lângă scârba/ că m-am născut/ eu n-am greșit/ niciodată”), fulgurații sau mai degrabă scurtcircuitări ale neantului („Vidul este conștiința în-săși”, sau „Fericirea mea/ eclipsează extazul –/ viața e ireală, moartea la fel”, sau „Victimă/ a propriei/ probabilități/ haosul/ se repară/ prin noi”), ultimele sale versuri (de fapt, bruioane) sunt tot atâtea abjurări ale ființei („Urletul/ m-a-mbălsămat/ de-a dreptu-n/ nimicul/ isteric”, sau „Nimicul a emigrat din lucruri în mine/ Pot să zdohnesc fericit”) & ale limbajului („Ca să faci/ o carte/ despre ceva/ ești obligat/ să aiurezi”, sau „Din câmpul/ de cărți/ numai cartea aceasta/ nu va pricepe/ vreodată/ ce scrie/ în ea”, sau, și mai radical: „Vreau să fac o carte/ pe care o adresez nimănui/ nici mie cu prisosință”).

De fapt, această schimbare de registru – dintr-unul major, pe-alocuri emfatic, *à la* Vâsoțki, într-unul nu pur și simplu minor, ci mini-

malist – fusese anunțată deja în „Dați totul la o parte ca să văd”, cât se poate de tranșant: „Odată cu soarta/ ar trebuie să-mi distrug poezia/ dacă mai sunt disident”. Or, condiția poetului – în special, a tipului artistic reprezentat de Cioclea – nu poate fi decât disidența, față de orice autoritate. Astfel că, atunci când se vede pe punctul de a deveni el însuși un autor „canonic” – cap de serie al antologiei optzeciste „Portret de grup”; cenaclul care-i poartă numele, *de son vivant*; spectacolul poetic al lui Andrei Sochircă de la Teatrul Național „Mihai Eminescu” etc., etc. –, Cioclea se întoarce împotriva propriei sale opere, denunțându-și poetica de altădată: „Detergentul îi unica artă”. Consecvent până la capăt (citește: sfârșit!), face *tabula rasa* – asta vrea să spună, în ultimă instanță, titlul „Dați totul la o parte ca să văd”. Ceea ce i se arată *dincolo* de „totul” nu mai ține de văz (& aparențe), ci chiar de viziune: „Taina ființei/ îmbelșugate/ o ducem/ niciunde/ cu noi” (versuri numai bune de inscripție funerară). Zarurile au fost aruncate („Plec. Important. Nicăieri”); și chiar dacă mai are nostalgia paradisului („Dar raiul răsare/ răsare și-apune/ lângă picioarele/ mamei”), lucrul acesta nu-l împiedică – din contră! – să forțeze ieșirea din scenă, nu înainte de a trânti ușa (ființei/lumii): „Mă răzbun pe nașterea mea”. Cerc închis. Cercul poezilor dispăruți. *Antologic*.

Noiembrie 2014

Dinu MIHAIL

CINE N-ARE CIOCLEA, SĂ-ȘI CUMPERE IMEDIAT

Duios Glosatorul printre cărți trecea

Istoria se face din evenimente.

Nu prin conjugarea verbului *a fi* la modul pasiv-somnolent, așa cum ne învață, de pe vârful de Păltiniș, Constantin Noica.

Noica a cultivat gogonele încă și mai gogonate: cică, rușii, sârbii, polonezii, cehii nu prea au istorie. Da' dincotro și unde, stimabile coane Dinu? Păi, stați așa, căci tot domnia sa ne explică: prea mult se zbat „să facă”, „să acționeze”... Dau din coate, bălângănesc din picioare nemioriticii nenorociți. Uite noi, românii „enigmatici și cumiți”, catastrofic de enigmatici și cumiți, nu ne zbatem să facem, dar fiindcă moțăm rumegând de veacuri verbul „a fi” avem istorie, și încă una majusculată, aflată pe raftul de sus al prețuirii europene și americane!

La celălalt pol al dulceagului pășunism noician, Emil Cioran îl citează pe Dostoievski: „Popoarele cumiți nu vor ajunge departe, vor sfârși negreșit în mediocritate”, pentru că ele „nu au energia, nu au marea încredere în sine, nu au sub ele cele trei balene mișcătoare pe care stau toate popoarele mari”. Popoarele mari, cu vocație istorică (de exemplu, rușii și anglo-americanii) se afirmă. Ele sunt polemice (*polemos* în limba greacă înseamnă *război*) chiar și atunci când dau un elementar „Bună ziua!” Popoarele mici ca performanță materială și cultural-spirituală (*alias* șacalii junglelor umane) se descurcă, în principal din cauză că nu au gândire globală, adică imperială.

În *Caiete, III*, Cioran creionează, fără a-l numi, un portret polemic al lui Constantin Noica: „Șase ani de pușcărie nu l-au transformat lăuntric. S-ar spune că trecând de la o închisoare la alta a făcut turism fără voie. Cum poate fi explicat acest fenomen? Să fie vorba de insensibilitate? De o *psyche* debilă, sau pur și simplu de acea pasivitate – urmare a

unei robii seculare? Cred că mai degrabă trebuie incriminat frivolul scepticism național, care refuză să aprofundeze, să interiorizeze situația. *Simți*, și pe urmă nu te mai gândești la ce ai simțit. Asta a dat un popor de descurcăreți, refractari la metafizică și la mistică, incapabili de atașament și de resentiment. Cutare, ieșit din închisoare, strânge mâna fostului său temnicer, când se ivește prilejul”.

Dar să coborâm, în sfârșit, de pe țuguiul Pălănișului și să poposim pe gurguiul Chișinăului, măcar și din simplul motiv că e mai aproape și mai dulce. Și ce aflăm noi – poporul mult, harnic și *vesel* – aici și acum? Păi, aflatăram că Eugen Cioclea, colegul nostru de trafic prin această viață *toujours* parșiv de frumoasă, a comis, în anul 2014, o carte. Adică un eveniment. Acesta este criteriul de selecție al istoriei.

Ei bine, ultima faptă literară a lui Eugen se numește „Antologic”, ediție îngrijită exemplar de către moșierul de metafore și inițiative Emilian Galaicu-Păun. Deși din punct de vedere tematic volumul poartă, ca orice antologie, un caracter compozit, steaua de boltă, liantul cărții îl constituie **cuvântul**, purtătorul de mesaj sculptat în marmora hârtiei cu luciditate și conștiința responsabilității scrisului („Nu mai suntem o generație de îngeri/ cu aripioarele la spate, abia zburătăciți,/ cu sângele în bernă, pășind peste înfrângeri,/ iconoclaști sau prozeliți. Nu mai suntem un cântec în surdină./ Nu mai strivim cuvinte seci în dinți./ (...) Versant cu riduri, fruntea hașurată/ de-un polinom hieratic de idei –/ prefață ni-i la toate și erată/ În pirueta florilor de tei./ Nu resemnați, nu sceptici!/ O funcție-n vigoare/va desemna continuu un joc secund mai pur,/ dar deocamdată, fiindcă chiar roua/ pe picioare/ ne amintește lanțul de ieri/ se joacă/dur.”)

Eugen Cioclea, care coboară din două culturi, română și rusă, gândește textul poetic ca pe o vânătoare regală a intelectului și ca pe un eveniment al limbajului. Ce laudă a scrisului! De la tremurul de „miel împorporat pe vale” al virgulei până la explozia aproape senzitivă și declanșatoare de fecunde asociații a punctului: „Admit că veșnicia/ nu s-a născut la sat./ Contrariul ar fi frumos să fie!/ Eu știu că bunătatea de-acolo s-a luat/ și-această urmă-n noi/ de omenie./ (...) Anapoda, scân-

cind sentimental/ și preschimbând mânia în rușine,/ eu știu că-n sat a mai rămas un cal,/ căruia i-i tare-tare dor de mine./ (...) Eu știu că-n cerul gurii de-o să bat/ cu limba mea străpunsă de cărceie,/ tot voi găsi pe plai vreun predicat/ și o pădure – onomatopee./ Eu știu că încă nu-i deloc târziu/ să mor de sete, bleg, lângă izvoare,/ chiar dacă mă mai ține, fistichiu,/ orașul strâns de mâini/ și de picioare.”

Declarativism „abia tangibil”? Mă rog, se poate aplica, aici, și această etichetă-tinichea, însă autorul, cinstit cu sine și cu cititorii săi, ne-a prevenit din start: „Poezia lui Eugen Cioclea/ este o poezie declarativă./ El vă face declarații de iubire din mers./ El crede că dacă orișice lucru și faptă poartă un nume,/ lor trebuie să li se spună pe nume,/ or poezia/ nu e o stare de leșin/ nu e un stres.” Cu limba sa *străpunsă de cărceie* el parcă vrea să ne spună: **Cine nu găsește iubirea, caută aur...** Și caute sănătos, nu-i scoatem ochii pentru asta. Fiecare cu fetișul și biseriçuța lui. Unul din suporturile filosofice ale banului ar fi libertatea omului. A face un ban pe căi cinstite este o capacitate, o virtute chiar. Numai banul nemuncit nu este acceptat în contabilitatea Cerului. A nu avea niște biștari în evazații tăi ițari e degradant, tot așa cum degradantă este și exclusivitatea banului în viața omului. Apropo, fiindcă a venit vorba, o întrebare de perspicacitate: – Ce-i mai mic și mai mic decât de furnic? Bravo, ați ghicit: – Salariul moldovenilor!

Aceste deplasări spre interiorizare, spre neliniști și semne de interogație îi conferă discursului poetic mai multă autenticitate, limpezire (pentru a scrie simplu trebuie să ai snagă, forță și o exemplară disponibilitate afectivă) și chiar un statut de modernitate, care vine din tendința de a valorifica și releva lucruri plasate dincolo de realitatea vizibilă.

Translație în timp sau Scurt moment de respiro. *Prin 1980, pe lângă ziarul „Tinerimea Moldovei” funcționa cenaclul literar „Luceafărul”. Se punea în discuție proză, poezie, eseistică și critică literară; se lansau nume noi în literatură și muzică (Iurie Sadovnic, Anatol Dumitraș, Silvia Grigore ș. a. aici au debutat). Se instituiseră tradiții: după ce ne strepezeam dinții cu poezie jună, în finalul fiecărei ședințe încropeam câte un recital din poezia exemplară de pe toate meridianele lumii (Poe, Bau-*

delaire, Blaga, Dimitrova, Evtușenko, Paul Valéry, Kavafis etc.), ca să ne mai clătim gura de vorbe în răspăr. Țin minte și acum: Pavel Pelin citea constant din Proprietarul de poduri Mircea Dinescu (Sunt tânăr, doamnă, bună seara!), iar subsemnatul uneori sonoriza versuri de Eugen Cioclea, pe care îl cunoscuse prin ianuarie 1970 la o conferință generală a scriitorilor, unde a fost prezentat, entuziasat și elogios, de către Grigore Vieru. Poeziile lui Cioclea erau aduse de la Moscova de către cercetătorul și criticul literar Andrei Țurcanu (pe atunci Andrei, îmbrăcat în Cămașa lui Nessos, își făcea doctoratul la eminescologul rus Iurii Kojevnikov). Și, ca să vezi minune, niciodată nu ne-a umflat kaghebeul ca să ne ducă în „Siberii de gheață”... Doar știți cum e pe la noi: dai în unele patologii ambulante cu revolverul, iar ele a doua zi țipă ca din gură de șarpe că ai tras nemilos cu tunul.

Carte frumoasă, cinste cui te-a scris și celui ce răspunde la numele de Gheorghe Erizeanu, care te-a suport financiarizat! Ca și în volumul anterior din 2011, „Ofsaid”, poziție de penalizare în sport și nu numai, în Eugen Cioclea cel **Antologic** te simți reconfortant ca într-un jilț ergonomic de piele fină sau, în funcție de om și de stare sufletească, ca la un interogatoriu desfășurat în scaunul dentistului. Doamne, ocrotește-i pe români, popor pașnic și nerăvnitor de pământuri străine (inclusiv basarabene), de asemenea cazne!

Din câte am priceput noi, pentru Eugen Cioclea scrisul este un mod de a exista; este o răfuială cu propria sa conștiință (vezi poezia „(Avan)teză”). Visătorii ne epuizează: toată viața luptă ca să scape de teamă. Dacă biblicul Iacob se verifică pe sine prin lupta cu Îngerul, un *alter ego sui generis*, Cioclea se confruntă constant cu „derbedeul” din sine: „Urlam. Pretutindeni. Eram fulminant”. Îl dă, pe acest derbedeu, cu capul de toți pereții existenței sale chinuite: poate-poate va ajunge, prin autocunoaștere, la împlânzirea scorpiei din el. Pilduitoare intenția, dure-roasă cazna, pentru că adevăratul infern este să te cunoști pe tine însuși. Dar fără asta nu se poate, nu poți să evoluezi. Numai morții și idiții nu evoluează: stau încremeniți în timp și se uită holbați la tine.

Acord final: în tot ce făcea, Eugen, eternul cerșetor de cafea (în general, Cioclea a avut o imensă zonă erogenă: banii!), era atât de convingător, încât putea sodomiza, prin cuvânt, până și o gaură de șarpe. Putea face să latre chiar și un câțel de usturoi? Indiscutabil!

Zice Eugen în poemul „Mai cred”: „Viața-i cum o vezi și o vrei”. De bună seamă, noi suntem gândurile noastre. Cum gândim, așa trăim. Dacă, de exemplu, zici că te tragi din maimuță, ești orangutan, animal; dacă crezi că provii de la Dumnezeu, ești om! El întotdeauna a pendulat între iubire și scârbă-revoltă; mereu a fost un pacient al stării de neliniște, veșnic a avut *ceva de lucru* până și-n *Univers* („Rampa”) – și chiar acolo, sus de tot, s-a dus acum un an, pe 8 octombrie 2013.

Post-scriptum cu „î” din „i”: Un cuvânt aparte, de grațitudine și aleasă prețuire, pentru eclatantul actor Andrei Sochircă, care pe 8 octombrie 2014 a susținut, pe scena Uniunii teatrale, spectacolul „Numitorul comun” – un pilduitor omagiu alcătuit din cuvinte, muzică și mișcări plastice adus celui care a fost, este și va fi Eugen Cioclea. Andrei, dragă Andrei, ești cel mai bun și mai devotat dintre noi toți. Din păcate. Din păcate pentru noi, care nu știm să te prețuim la adevărata ta valoare de prestidigitator al cuvântului inspirat, dinamitar.

Noiembrie 2014

Dinu MIHAIL

DIN FUGA CONDEIULUI ZUGRAV

(Câteva amintiri necenzurate despre Eugen Cioclea)

Ce citea Eugen?

Citea în permanență. De la biblioteca Uniunii Scriitorilor împrumuta sistematic revista „România literară”, iar de la „Onisifor Ghibu”, „Secolul XX”. Îi plăcea revista „Semn”, de la Bălți. Zicea: „Nu e bine că tot faptul, evenimentul literar și cultural e concentrat într-un singur loc, numai la Chișinău”. Nu știu ce împrumuta de la alții, însă atunci când venea în casa mea își alegea de pe rafturi numai cărți de filosofie și eseistică. Câteva titluri: „Totalitate și Infinit” de Emmanuel Levinas, „Paradoxul român” (Sorin Alexandrescu), „Iubirea și Occidentul”, „Partea diavolului” (Denis de Rougemont), „Dincolo de bine și de rău” (Friedrich Nietzsche), „O istorie culturală a penisului” (David M. Friedman), „Filosofia lui Dostoevski” (Nikolai Berdiaev), „Rusia amenință Occidentul?” (Jean-Sylvestre Mongrenier), „Cuvânt despre moarte” (Ignatie Briancianinov), „Studii despre iubire” (José Ortega y Gasset), „Singurătate și destin” (Emil Cioran), „Viața intimă a lui Dostoevski” (T. Enko) etc. Returna cărțile conștiincios, la acest capitol fiind un bun parolist. Totuși, o dată mi-a pierdut o carte, semnată de gânditorul rus Vasili Rozanov. Mi-a dat, în schimb, un volum substanțial de amintiri despre Nichita Stănescu, pe care, la rândul-mi, în 2009 l-am donat Bibliotecii „Onisifor Ghibu” din Chișinău. Lectura era, pentru el, și un mod de a-și împlini singurătatea. Suporta greu singurătatea. Știu că prin 2008 Gheorghe Urschi făcea, la un post TV, elogiul singurătății. Și Eugen comenta asta zile în șir: „Măi tu, măi tu, Urschi ista e un zăpăcit, e un idiot, auzi tu: cum poți să lauzi așa ceva, când singurătatea excesivă e boală?!”. Deseori se gândea la moarte. Îl speria perspectiva de a muri singur, neîngropat.

Ce mânca Eugen?

Aristotel spune că în lume sunt trei mari deschizători de drumuri: Inteligența, Banul și Întâmplarea. Moment concret istoric: în ultima zi a

anului 2011 stăteam stingher și oarecum derutat în stația de troleibuz de lângă Cinematograful „Patria”. Derutat, fiindcă eram singur cuc și nu știam unde, cum și cu cine „să fac” Revelionul-2012. Așa ceva nu mi se mai întâmplase niciodată. Știu că asemenea sărbători sunt o pură convenționalitate, ca denumirea fals pretins *științifică* a limbii române, dar Revelionul parcă se cere, totuși, stropit cu ceva șampanie în prezența unor oameni dacă nu dragi tare, atunci măcar cunoscuți. Ei, biseaua măsii, ideal ar fi să stai cu *mândra-n brață până mâine dimineață*, însă de unde nu-i nici chiar Dumnezeu nu cere, darmită Dinu Mihail... Și cum stăteam eu așa abătut, împușcat într-o aripă în stație, simt că mă tipărește cineva pe umăr: era Eugen Cioclea, pe care l-o fi adus acolo întâmplarea. Îi împărtășesc *necazul* și el zice să-l urmez până la Botanica, fiindcă în noaptea asta ne este hărăzit să facem revelionul împreună. Coborâm aproape de cuibul lui (într-adevăr cuib: avea o garsonieră, în care la nevoie se intra și pe oberliht atunci când Eugen rătăcea cheile de la ușă) și intrăm la magazinul „Sofia”. Îmi spune – expeditiv, autoritar, cu voce tare – să cumpăr două pâini și cighiri, cât mai mulți cighiri (un fel de pârhoale din măruntaie de porc; din turc. *ceger* „măruntaie”). De ce numai cighiri, și încă atât de mulți? întreb nedumerit. Fiindcă asta-i mâncarea mea preferată! face Eugen un gest iluminist cu mine.

Acasă avea o șampanie și vreun sfert de sticloanță de coniac. „Toată băutura e la discreția ta, mă anunță ritos Eugen, fiindcă nu pun pe limbă nici un strop de tărie”. „Și de mult te-ai lăsat de băut?” „O-ho, demult, tare demult, poimăine se împlinesc tocmai trei zile”, mă anunță răsând stăpânul apartamentului. Într-adevăr, avea perioade lungi în care defel nu consuma alcool. Iar coniacul îl ținea în casă pentru tabiet: în cafeaua de dimineață îi plăcea să picure câțiva stropi de *soare potabil*, pentru gust și aromă.

Iarna, în apartamentul său era un ger de nu nimereai dinte pe dinți când vorbeai. Din cauza eternei lipse de bani, Eugen achita numai facturile pentru energie electrică și apă rece. Care agent termic? Agentul său termic dărdăia de frig prin calorifere.

În sfârșit, Eugen s-a asasinat cu cighiri. După ce am terminat și eu să-mi clătesc gura de vorbe rele cu șampanie și cognac, am cotit-o încet-încet spre pat. Cioclea avea un divan lat, ospitalier, pe care noaptea așternea o saltea electrică, ca să nu înghețe cu totul de frig. Punem salteaua în priză, întindem sacii cu oase pe divan și ne învelim cu două iorgane și cu vreo trei pături. Ne-a fost cald la spinare și coaste, numai că... Numai că atunci când ne-am trezit am constatat cu uimire că ambii aveam, sub năsucuri, niște mustăți albe, de brumă, de mai mare dragul să le admirăm. Eugen era obișnuit cu așa ceva, el de ani de zile producea în apartament brumă autentică sută la sută.

Eugen și fetele

Se întâmpla, uneori, să luăm masa împreună la bufetul Uniunii Scriitorilor. După un prânz cât de cât copios, odată am urcat în lift, ca să ajungem mai ușor până la etajul patru al Casei scriitorilor, unde se afla redacția săptămânalului „Literatura și arta”.

Eu: – Of, că tare aș mai trage acum un pui de somn...

Cioclea: – Of, că tare aș mai acum un pui... de fată...

Eugen și telefonul mobil

Mă prăbușisem într-un somn adânc. La un moment dat, mă smulge din aluatul somnului zbârnâitul telefonului fix. Deschid ochii și mă uit la ceas: e ora 4 și 20 de minute, înspre dimineață. Oare s-o fi întâmplat ceva la țară, cu părinții mei, care au o vârstă înaintată? Ridic receptorul și aud vocea lui Cioclea:

– Știi, măi tu, mi-am pierdut telefonul mobil...

– Și pentru asta m-ai trezit tu cu noaptea-n cap?! Crezi cumva că eu știu pe unde e rahatul tău de telefon?

– Apoi nu, dar am sunat așa, că mă chinuie gândul și nu pot dormi...

Dau să trântesc, enervat, receptorul în furcă. Totuși, e Eugen, nu pot să-mi las prietenul singur în mijlocul unei tragedii, și întreb:

– Fixul, telefonul fix îți merge?

– Da, dar de ce întrebi de fix, când eu, măi tâmpitul, am pierdut, parcă ți-am spus, mobilul?

– Formează, de la fix, numărul telefonului mobil. Dacă acesta e ră-tăcit prin casă, o să-ți dea de știre. Ai înțeles, *bida* soacră-tii?

– Dar știi că e o idee...

Închid telefonul și mă culc. Parcă ațipisem. Iarăși zbârnâie fixul. Involuntar, mă uit la ceas: ora 4 și 40 de minute. Chiar să nu existe în țara asta o decentă, niște limite?! Ridic receptorul. Din nou e Cioclea, care mă anunță bucuros că a găsit mobilul.

– Și pentru asta tu mă trezești pentru a doua oară? Să te pupe mama cancerului drept în bot!

Eugen și taifasul

Mă telefona, uneori, seara: „Auzi, ai ceva de mâncare?” „Am de-ajuns și de rămas”. „Atunci cad bob sositor, în jumătate de oră, la tine” – și venea de la Botanica la Ciocana, cu autobuzul liniei 23. Alteori îi spuneam că nu am nici anafură în casă, însă el insista totuși să vină:

– Dar ce să faci?

– *А п.....ь можно?*

– Desigur, *мы же п.....я нация!*

Și stăteam la taclale până pe la patru dimineața. Am avut, tot timpul, dictafon performant, încă de prin 1987. Azi îmi pare rău că, atunci, nu l-am făcut martor tăcut, discret al discuțiilor noastre. S-ar fi putut selecta câte ceva demn de memoria hârtiei. Aceleași regrete mă încolțesc întotdeauna când mă gândesc la întâlnirile interminabile pe care le-am avut cu marii oameni de cultură Valeriu Gajiu și Victor Teleucă. Cu Gajiu chiar jurasem să realizăm, odată și odată, un interviu-fluviu, un fel de excursie domoală prin toată literatura și cinematografia moldovenească, de ieri și de azi. Of, că tare lungi mai sunt prin părțile noastre drumurile de la intenție până la realizare... Iată, acum, poeta Ana Rapcea îmi propune să-mi depăn, în fața aceluiași dictafon, amintirile de constructor al comunismului și, mai nou, al capitalismului multilateral dezvoltat. Mulțumindu-i pentru intenție, i-am spus că încă e devreme,

eu fiind dispus să trăiesc, ca și bunica mea Artina, 95 de ani. Și o voi face, n-aveți grijă!

Eugen, Rodica și Tamara

După ce a doua lui soție, Rodica (prima a fost rusoaică, de la Moscova, cu care are și un fiu, Alexandru), a plecat prin 1995, împreună cu copiii lor Laura și Gabriel, în Germania, Cioclea se văicărea deseori că, iată, acum nu-și vede odraslele cu anii. Îi ziceam de fiecare dată: „Să nu te aud, închide leoarba, căci în felul acesta Rodica ți-a salvat copiii. Ce le-ai fi oferit tu aici, în mizeria morală și materială în care te zbați?” În primul rând, în Germania copiii lui au urmat școli bune, Laura terminând cu mențiune o facultate de economie.

Prin 2000 mi-a făcut cunoștință, la terasa „Guguță”, cu o prietenă de-a sa, Tamara (îmi pare rău că i-am uitat numele de familie). Avea studii economice și era angajată la BCR-filiala Chișinău. Din câte îmi povestea el, era o femeie așezată, gospodină, curată, bună la suflet. Deseori ospăta și înnopta în apartamentul Tamarei. L-am întrebat de câteva ori de ce nu se căsătorește cu prietena sa:

– Știi, poate că ar fi o soluție, mai ales că ea ține la mine, așa zăpăcit cum sunt. Dar țin și eu la dânsa. Și tocmai de aceea că o stimez, nu vreau să-i pun în cârcă, să-i aduc pe cap problemele, h.....e și necazurile mele. Doar știi cum sunt *nenorociții ăștia pătați de cerneală*, adică scriitorii: noaptea te mai trezești, mai scrii niște h.....e sau poate mai citești, pur și simplu, sau te scarpini în fund sorbind o cafea cu privirea aruncată tâmp pe fereastră... Pe când femeia, geniu al naturii, vrea să stai permanent lângă ea, *cu laba ta păroasă pe bucuța ei... mintioasă*.

Eugen și „Poligon”-ul

Prin anul 2004 Eugen a convins niște oameni de afaceri să-l sprijine în editarea unei reviste literare, ***Poligon*** (denumirea îmi place; a ales-o în stilul său bătaios, polemic, de a fi). A încropit el un colectiv redacțional cam șui, după părerea mea strict personală, cu care a scos patru numere de revistă. În fond, era o „debara” impersonală, un „depozit” de articole și eseuri luate/preluate de prin cărți și alte reviste, fără priză la

realitatea literară imediată. Ceva eclectic și prea savantlâcos, fie-mi iertată nepriceperea. Mai țin minte că într-o revistă a presei am scris următoarele: „Dezamăgire, numele tău este Poligon!”. Mi-a mărturisit mai târziu că fraza asta l-a durut, atunci. Mărturisesc că și pe mine mă doare, acum. Încă mai am capacitatea de a-mi recunoaște greșelile. Înseamnă că încă nu sunt mort. Căci sunt, n-aveți teamă, și morți vii.

Cu „Poligon”-ul a dat-o în bară și sub alt aspect: primul număr, de probă, a avut un tiraj de *patru mii* de exemplare! Cine mai face așa ceva? Au fost mari cheltuieli în plus, care i-au speriat pe sponsori.

Eugen și Alexandru

Aflându-se la Moscova, s-a căsătorit cu Elena, fiica ministrului adjunct al Aviației civile din Uniunea Sovietică. Practic, i se deschideau largi perspective de trai decent, ba chiar îndestulat până peste cap. Nu-l judec, ci *relatez* (vorba lui Nicolae Esinencu): Eugen a compromis, prin comportamentul său stropit copios cu alcool, această perspectivă de basm. Cu Elena are un fiu, Alexandru. L-am văzut, în Chișinău, de vreo două ori: flăcău înalt, bine făcut, cu studii de drept, mulți ani Sașa făcând parte din Serviciul Pază al Kremlinului. E o chestie: acolo sunt angajați cei mai buni dintre cei mai buni. Actualmente, are o mică afacere prosperă în capitala Federației Ruse.

Au avut relații normale tot timpul, Alexandru ajutându-l material în repetate rânduri. I-a dat, printre altele, cu titlu de cadou, un notbook și un aparat foto performant, de vreo două mii de dolari. Fiind copil, Sașa a fost de mai multe ori la Terebna, la bunicii săi din Moldova. Într-o vreme, o rupea destul de bine pe românește. Sașa are relații bune și cu Laura și Gabriel, copiii săi din a doua căsătorie, cu Rodica.

5 noiembrie 2014

Capitolul III. Un singur interviu...

Alexandru BANTOȘ în dialog cu Eugen Cioclea

„LITERATURA ESTE O RĂFUIALĂ CU PROPRIA CONȘTIINȚĂ”

– Ce mai face poetul, publicistul, polemistul Eugen Cioclea? De ce se vorbește despre el mai rar ca altădată?

– Mai multe și totodată nimic. Pornind de la Kant, și Eminescu, prin *nimicurile* sale, se simțea la o răscruce a nelumilor. Dacă *nimicul* ca *ens rationis* este un concept vid fără obiect care suprimă totul, atunci acesta până la urmă tinde să ajungă nenumele tău. Ce-i de făcut? Cum să ieșim din gravitația belicoasă a lui? Eugen Cioclea continuă să rămână și astăzi „recidivist” încăpățânat, săvârșind o sumedenie sau, mai bine zis, o groază de infrațiuiri morale. Astfel, în poemul „Subliminal” adeveream alte principii: „Tânjesc prin doina singurătății. Îs. Nicăieri./ Mă-mpiedic de sufletul cărnii, –/ m-am săturat să-l recit/ Scap dintr-un fel de corvoadă/ numai și numai/ c-un poate-s/ cuantic/ corcit”. Vasăzică, jigodia asta prominentă ne-a cucerit genetic, informația fiind trimisă prin ADN oriunde până ajunge la conștiința răposaiților și a oamenilor contemporani nouă. Adică tot ce este cuantic este *ceva* ce, începând de la celulă, se transformă în quark (greu de găsit geometric!), dar solid, are o masă ca *terțul tainic inclus*, un concept filozofic al lui Ștefan Lupașcu. Thibaudet spunea că omul inteligent este omul nuanțelor, deci omul acela ce reconstituie adevărul din nuanțele lui.

Publicistul și polemistul? Își savurează leșul în scândurile revistei „Poligon”.

Vreau să vă spun că odată cu trecerea timpului pe mine aproape că nu mă interesează dacă se mai vorbește sau nu despre mine. Ajungi să pricepi că și timpul în scurgerea sa îți devine... infidel! Scriitorii importanți au înțeles chestia asta mai de demult revenind cu opera lor la copilărie, când tufa de urzică mirosea inefabil-adevărat. În „Noli me tangere” scriam: „inefabilu-i fără soroc/ pe cărja lui *nevermore*”. Cam târziu au ajuns fizicienii să se întoarcă la prima clipă a universului, când irățiunea

big-bangului – fără prelegerile lui S. W. Hawking – e rațiunea timpului covășit.

– **Interpreți cu renume ai literaturii noastre (drept exemplu: Alexandru Mușina) vă consideră „un poet mai bun” ca Mircea Dinescu. Cum înțelegeți acest calificativ? Din punctul Dumneavoastră de vedere, ce trăsături trebuie să întrunească un poet (creația lui) ca acesta să fie mai bun ca alții? Stănescu credea, de exemplu, că un poet e comparabil doar cu sine...**

– În revista „Le Monde diplomatique” poetul francez Jacques Roubaud investighează neajunsurile liricii contemporane. Fatalist și lucid, pe lângă faptul că încearcă să depisteze inovații direcți ai acestui gen literar, ajunge *ad-hoc* la bucătăria „făcătorilor” de matrapazlăcuri și la culinăria făcută de moderniști. El spune: „Nu e nicio surpriză că, pentru mulți, faptul de a fi declarat poet, în zilele noastre, te acoperă cumva de ridicol și de penibil. Chestia jenantă vine fulgerător de la societate. Librăriile nu se omoară pentru cărțile acestor tipi «depravați», televiziunile nici atât. Când se produc seamănă leit cu niște evenimente literare de înmormântare. Salonul Cărții de la Paris se desfășoară fără poeți. Nobelul nu surâde degrabă nici pentru Le Clezio sau Yves Bonnefoy. Atunci mă întreb cam retoric: A qui la faute?”

Pentru poezia „modernă” contează acum mondializarea. Se tinde spre tipul de poezie *internațional liberă*. Festivalurile fac reclamă unor *poeți* cărora le place să se tăvălească pe jos, să rupă foaie cu foaie cartea de telefon și să producă, direct prin computer, multe secvențe sonore, admirabile și nemaiauzite, fără a pronunța un singur cuvânt sau măcar un minitext memorabil.

Academicianul Kjell Espmark declară că poezia va continua să fie scrisă în limbile naționale, însă cei care vor prospera vor fi tocmai intermediarii – traducătorii în cele câteva limbi de mare circulație. Deci poetul va deveni sufleurul, în vreme ce traducătorul va fi marea vedetă.

La cartea de poeme *Vreau să distrug uniVersul* am însăilat un *drept moto* în care am încercat să emit niște viziuni. Poemele sunt scrise la Universitatea „M. Lomonosov” din Moscova. Pe atunci, decanul facul-

tății de matematică, Pimenov, avusese niște cursuri la Universitatea Sorbona din Franța. Acolo s-a molipsit de puțină democrație și ne-a permis nouă, studenților, dreptul de a merge la lecții cam pe sărite, dacă între timp te-ai înscris la o materie specială din programul matematic. Am ales prelegerile de la colocviul *mecanica diferențială*. Idei cu duiumul! Cu alți colegi am pus la cale o manifestare importantă. La adunarea generală a comsomoliștilor am ieșit pe scenă cu niște lozinci fulminante, prin care anunțam că vrem altă organizație în locul celei bătrâne și decăzute. Balamucul ne-a reușit de minune! Băieții de la alte facultăți au fost excluși irevocabil de la studii, dar pe mine (ce tragedie...), printr-o comisie specială, m-au dat afară din comsomol. Decanul m-a sfătuit să-mi iau un an de concediu academic. Bun. Atunci am ajuns prin grija lui Pavel Pelin la Cernăuți pe mâna ziarului „Zorile Bucovinei”, unde, chipurile, am și lucrat, nepublicând niciun articol. Mâncam pateuri cu mazăre de trei copeici, locuiam la hotelul Bucovina și beam vin. Cu puținii mei gologani, care-mi foșneau (ca un rest de reflecție) prin buzunare, cum-păram cărți românești. Vă spun toate acestea doar din dorința de a intra în tema discuției.

Publicul cititor mi-a uitat existența. Din „opera” mea *sacrosanctă* au rămas niște zdrențe pe sârma istoriei naționale. Când îi apare prima carte, oricine se consideră geniu. De asta probabil intram în patul femeilor moscovite cu fraza derbedeului debordant: ai ocazia să flecărești cu viitorul laureat al Premiului Nobel. Pentru Alexandru Mușina am fost un pacient. Nu am citit nici o filă din dosarul care, probabil, se mai păstrează la KGB, cel puțin cel de la începutul anilor '88, când urlam versuri incendiare la cina lui Anatol Șalaru. Mușina se gândea că-s un poet de o revelație deosebită, evident superior poeziei lui Mircea Dinescu și că păstrez excelent marca personală a noului Midas „Made in U.R.S.S.”. Dar până s-apară *salvarea* teoreticianului, care făcea pe agentul unei anonime instituții de binefacere, îmi dădea postumul răgaz de a mă foi de pe-o rână pe alta-n sicriu. Imposibil ar fi să greșesc, dar uneori pot să jur că mai port rășchirat peste zări năsălăul lui Gogol.

Nu este vorba de scriitorii mai răsăriți, mai și mai și...! Nu poți să fii mai bun, mai mare ca altul, dacă prin scriere nu ți-ai trădat secretul tău personal. Dar cred că Stănescu are dreptate. Îți duci sinceritatea la ultima răsufare, ori chiar vorbești precum Pavlov pe patul de moarte. Nu degeaba cineva spunea: conștiința morții are legătură cu scrisul. În contradictoriu, avem o sumedenie de exemple. Ar fi foarte bine să te consideri drept mărginaș (pe ultima bancă), trecând peste orgoliu, când totul se duce pe iureș în bâlbâielile unei clase politice. Faptul (numiți-l cum vreți) ne zăpăcește, ne răzvrătește continuu.

– Eugen Cioclea a editat cărți și cu un tiraj de 10 mii de exemplare. Care e câștigul poetului din această „afacere”: pecuniar, social, spiritual?

– Placheta de versuri „Alte dimensiuni” a fost scoasă într-un tiraj de 10000 exemplare. Onorarul a fost de 12642 ruble. Veneam de la Moscova să fituiesc banii la restaurantul „Moldova”. Dădeam bani la cunoscuți și aiurea, beam coniac bulgăresc, fetele erau foarte ieftine-n timpul sovietic (nu ca acuma), euforia mă făcea mai important ca poet și capul... vuia. Nostalgia nu mă duce-ndărăt. După șase luni de viață „aleasă” eu purtam pe-o sprânceană lauri de lefter. Asta-i afacerea! Alt om, mai acătării, ar fi gândit altfel, mai social, mai spiritual. Un coleg de școală își copia toate temele de la mine. După terminarea liceului a absolvit un colegiu de agricultură. Prin '89 îl întâlnesc lângă *casa presei*. După una-alta aflu, din spusele lui, că de-o groază de ani e președintele unui colhoz-milionar. M-a invitat să-mi dea un porc de Crăciun.

– Până la '89 / '90 scriitorul era supus unor teribile presiuni, restricții ideologice și, prin urmare, nu avea libertatea de a se manifesta sincer și deplin în plan creator. Iată că blocajele de tot felul au dispărut odată cu prăbușirea regimului sovietic, performanțele literare se lasă însă îndelung așteptate. De ce? Or, cele două decenii de libertate (relativă libertate) nu au însemnat o reanimare/ reînnoire a vieții literare dintre Prut și Nistru?

– Făgașul literaturii e instabil. Antologia istoriei ne-o dovedește! Consider că o seamă de scriitori s-au simțit binișor în Uniunea Sovietică.

Lăsați-o baltă cu aspirațiile unora, că-mi vine să-njur. Din povestirile lor reiese că pe lângă faptul că regimul îți dădea frâul libertății de mușchetari speciali, plăcerea de-a sta tolănit pe o rână și uneori să făurești scrieri „substanțiale”, adăugându-ți (obligator) domiciliu, plus niște metri pătrați (cabinet), plus foile la casa de creație, plătite de sindicat, plus, plus, plus, și eu ar trebui să răspund, cam timid, la fostele *teribile presiuni* și la *restricțiile ideologice*. Involuntar se zărește de la o poștă substanța (pusă desigur pe grindă) a șiretlicurilor de atuncea ce mai persistă și astăzi. Scriitorul șiret sare oricum peste hândichiul democrației, chiar dacă tușim toți, cu hurta, înfrigurați. La o revizie fugară a parastasului *sui-generis*, te cuprinde o crâncenă alergie parașutată din scârbă. Deși economic nimic nu se poate schimba. Degeaba mai stăm proțâpiți cu scăfârlia smucită spre spate.

Admitem că prin anii șaptezeci, când am și scris „Autobuz spre provincie”, eu trimiteam la redacție opusul următor: „Vin acasă/ Mă întorc în provincie/ Mai sentimental decât toată literatura/ sovietică moldovenească,/ de parcă aș fi fost toată viața pantof,/ care, deși având limbă,/ abia acum s-a hotărât/ să vorbească”. Ar fi bine să uit de „Cina irodică”, de „La persoana a treia” compuse cam toate în perioada aceea. Nu știu în care interviu răspundeam că scriitorul e scriitor numai atuncea când se descurcă cu *secțiunea de aur* și *calculul diferențial*. Logica subversivă mă face să cred în șansa imposibilității, fără să bănuiesc că vine și vine, și vine (chiar horcăind) epoca restructurării.

Basarab Nicolescu este un teoretician de renume printre fizicienii din Franța. Acolo și locuiește. Am citit mai multe recenzii la cartea sa „Teoremele poetice”. Aflu că cele 13 capitole pot fi citite ca diverse poeme îngemănate cu hurta în esofagul estetic. Pentru Nicolescu *theoremă* presupune un *spectacol*. Spectacolul are nevoie de spectatori. Dacă spectacolul este adevărat (pe marginea relativității), el poate fi prezentat prin teoremele matematice. Este o marfă! Numai că-n marfa aceasta-s băgate prea multe bacterii nocive. Le număr și nu cheltuiesc toate falangele de la o mână; spiritul, știința, inteligența și fantezia oamenilor pricepuți. Pe mine m-au răscolit aforismele din „Poetica cuantică”. El vorbește despre

cunoașterea poetică conjugată cu cunoașterea cuantică. Definește noțiunile de spațiu, timp, poetic, imaginar și cuvânt prin mecanica cuantică strictă și viceversa. Întrebându-se ce este *imaginarul*, tot el răspunde din punctul de vedere al transdisciplinărității: *imaginarul poetic nu-i nimic altceva decât imaginarul cuantic sau cuvintele sunt cuante, ori poezia este suprema aproximare cuantică a lumii*. Dintre formulele simandicoase iat-o pe una mai primitivă: *știința + iubirea = poezia*.

Prin '69 prevedeam decalajul forțat dintre știință și literatură. O spuneam în glumă, însă invenția (genială) n-am patentat-o! Înșiram poemul $E = hv$, apoi „Subliminal”, unde vorbeam, cu-n iz psihologic, despre implementarea mecanicii cuantice în mecanismul cunoașterii.

Oare câți oameni sunt membri ai Uniunii Scriitorilor din Moldova? De la căderea cenzurii, mereu își fac meseria doar 20-30 autori, restul așteptând trepidant *temele cărților moldovenești* (unde-s specialiști) ale regimului comunist. Peste Prut, unde românii de-acolo îs mai limbuți ca țigani, se uită urgent cine-au fost. Turuie oral și în scris pretutindeni. Trăiesc cu sentimentul că din saturația asta de cacealma o să rămână ceva...

– **Biografia Dumneavoastră de până la 1989, consideră unii colegi de breaslă, e mai mult decât spectaculoasă: Moscova, acces în sferele înalte ale protipendadei sovietice, șanse și vise mari, spulberate de o realitate, se pare, potrivnică poetului și boemului Eugen Cioclea. Cât adevăr și câtă fantezie e în această aventură spirituală a dumitale? E o experiență de viață și de creație pe care v-o asumați cu regret, cu nostalgie sau...?**

– Nu am făcut nici un mare secret. Biografia curge pe-o gărlă ca apa copilăriei. Când întreprinzi un *fapt important*, noțiunea de „spectacol” dispare. Asta-i. E un fapt izvorât din mendrele tale. Te ridică puțin, ori te aruncă în aut, pe miriștea neputinței. Primăvara (până la Șalaru) eu, împreună cu Alexandr Brodschi, am organizat în spatele cinematografului Patria un recital. Poșta lucra excelent. Ne-au vegheat securiștii, oamenii care mai treceau pe acolo și niște bravi colegi, scriitorii „revoluționari” (viitori deputați), care-n momentele acelea se ascundeau prin tufișuri. La

Șalaru s-a petrecut la fel. Consistența liricii, cea mai „sublimă”, a apărut peste vreo lună. Nu degeaba-mi spuneau la sindicatul Uniunii Scriitorilor de la Moscova că-s derbedeu dacă plec definitiv la revoluția moldovenească. Naivul din mine credea, cu strășnicie, că se schimbă macazul.

Căsătorit de două ori. Divorțat. Nichita Danilov mă numea pe la Iași prințul Mâșkin. Tatăl primei soții, Mihail Redkin, era vice-ministru al aviației unionale. Lumea vorbea că nunta se va petrece chiar la Terebna. Nu știam cine era prim-secretar al raionului, dar în răstimpul acela au făcut un drum de asfalt, cu trotuare cu tot, de la pădurea din Edineț până în sat. Or, nu putea un ditamai ministrul să vină la nunta lu' fiică-sa pe harababura aceea, gravidă de gropi. Țsta a fost, se pare, unicul aport social pentru oamenii gospodari de la baștina mea. Am trei copii. Doi feciori și o fiică. Nostalgia nu-i pentru mine. Sentimentul se alterează în timp și numai regretul, regretul rămâne, persistă în ceafă. Sentimentele le folosesc și uit tot atunci cum le cheamă. Imperturbabil. Cuvintele-mi par niște ființe absconse. Prăbușirea turnului Babel le-a sustras și le-a șters urmele biografice. Ne fac fel de fel de probleme majore, ca îngerii lui Dumnezeu. Scriam în „Spaima de cuvinte”: „Sufăr de-o spaimă cronică. Tratat/ tot de cuvinte. Cură după cură./ Degeaba! Fi-voi, poate, vindecat/ numai cusut cu iarbă pe la gură”.

Eu am fost cine sunt și acum. Neînțeleș. La universitatea din Moscova aveam un prieten, Volodea Popov. Sorbeam cafea sau beam altceva și după câteva vorbe ne scufundam în tăcere. Fiecare își rumega indiscreta afacere cu gândirea. Singurătatea matematicianului mi s-a transmis ca un cod. Cred că de asta am divorțat. Am compus niște pagini dintr-un jurnal *Persona Non Grata*. Acolo intimitatea mea personală se desfășoară ca un eșec cu talentul tras pe-o sprânceană. Mă văd autoscopic, dar (supra)clar, din exilul ființei.

– Integrarea literaturii scrise pe cele două maluri ale Prutului e problema pentru care, zice-se, s-a militat pe parcursul ultimelor decenii. Ce s-a realizat concret, palpabil în acest sens? Cum poate fi eficientizată sincronizarea/ unificarea procesului literar din cele două state românești?

– Sincronizarea s-a și produs. Scriam în poemul „Cu alte cuvinte”: „Cu alte cuvinte aceleași cuvinte le scriu și le zic./ O reluare a iubirii – poezia./ Dar marfa asta dacă vrei s-o vinzi,/ sacrifică-ți întâi/ copilăria”. Din anii șaptezeci cunoșteam că literatura-i o *marfă* care se vinde, se vinde la gustul neavizat al clientului. Astăzi, când cititorii îs mai puțini, datorită prețului exagerat pentru o singură carte, îți vine să ai un pistol pregătit. Asta ca să-i provoci pe maestrul esești la o discuție (cu degetul pe trăgaci), deoarece scriu și rescriu o mistuire de parastase pentru restul literaturii. Vrăjitoria de pe cele două maluri ale Prutului mă lasă perplex. Nimeni nu le citește opera, dar autorii se laudă singuri pe sine. Europe-nește! Într-un metapoem din „disertația” mea „Dați totul la o parte ca să văd” uneori o cam luam razna: ...*el n-are nevoie (organic) de cititori*, deși logica vrând-nevrând mă conducea spre versul acesta: „Literatura este o răfuială cu propria conștiință/ Ea nu vorbește despre-adevăr./ Cel ce o face este, altminteri,/ omul de nicăieri”. Exilul ființei (în special pentru mine) ar fi *boschetarul ființei*. Neluminata taină a lumii ne înfioară. Nu știu cum se face, dar conștiințele luminate, înainte de a ajunge să ne dezvăluie un *ce* simplu, esențial, ceva se petrece cu dâșii. Ori înnebunesc, ori îs împușcați.

– **Am vrea să aflăm ceva despre Eugen Cioclea cititorul: care sunt cărțile pe care le-ați parcurs cu plăcere în ultimul timp?**

– Acum mă salvează doar internetul. Citesc numai cărți de știință și filozofie. Pe vremuri eram mai prost și înghițeam de-a valma toate cărțile de la librăria „Drujba” din Moscova. Îmi vine să spun un banc care fără-ndoială cade și în ograda noastră. Am vizionat un film. Niște englezi se rătăcesc într-o junglă și în cele din urmă nimeresc în mâinile unui trib de papuași. Englezii înțeleg cumva că au nimerit la un spectacol al tribului. Cel mai zvelt dintre englezi urcându-se pe un trunchi pornește să recite niște versuri din Shakespeare. Papuașii au tăcut mâlc, dar pricepând despre ce este vorba (prin traducător), un *poet* al tribului a rostit o frază sau două în graiul său. Ceialți au pornit să chiuie, să dâșiască și să-l arunce în sus pe marele *poet*. Național.

- 111 dolari. Acesta este prețul plachetei de versuri *Dați totul la o parte ca să văd*. Tirajul celei mai scumpe cărți din Republica Moldova, afirmă unii, e de 350 de exemplare. Câți cititori v-au cumpărat cartea? Ce concluzii ați tras din această experiență de scriitor și vânzător/ distribuitor de carte?

- Tirajul a fost de 333 de exemplare. Cubul pe alb are trei bile. $333/3 = 111$. Eu compun o carte o dată la zece ani. Desigur, e vorba și de revoltă. Când un autor își stoarce creierul pentru o carte. Onorariile se plătesc doar simbolic sau chiar defel. Am vândut cam 200 de bucăți. Asta în zece ani. Astfel banii curg răpănoși din buzunarele mele și eu nu prea știu nicidecum unde să-i mitroșesc. M-am zăpăcit!

Zăpăcit, zăpăcit, dar optimist! Așa cum adolescentul din Cioclea a vrut să fie în poezie mai răsărit ca Ion Barbu (profesorul de matematică Dan Barbilian) la care am fost *ucenic*. Știam pe dinafară mesajul „Jocului secund” și-am înțeles pe atuncea că limbajul lui I. Barbu se află la granița dintre limbajul științific și limbajul poetic. Releva gândirea greacă, ce se exprimă nu doar în mituri, ci și în teoreme. Geometria greacă cuprinde un spațiu mai larg, esențial. În acest sens pentru iubitorii de poezie dau un fragment din „Poemul didactic” a lui Parmenide din Eleea:

„Unică mai rămâne însă rostirea căii
 (pe care ni se arată) cum stau lucrurile când e vorba
 de «a fi»; pe această (cale) multe sunt cele ce o arată
 cum ființa fără naștere și fără de moarte
 pe deplin de sine stătătoare stă aici
 precum și în sine pe deplin nemișcată și nici trebuind
 cândva să se desăvârșească;
 și nici nu a fost cândva și nici nu va fi cândva,
 căci ca prezent ea este pentru totdeauna, unic unind unit
 adunându-se în sine din sine (ținându-se strâns
 laolaltă în deplină prezentitate)”.

Capitolul IV.
FIINȚAREA POETULUI
ÎN SPAȚIUL ARHIVELOR...

ЗАЯВЛЕНИЕ

ПРОШУ ПРИНЯТЬ МЕНЯ В ЧЛЕНЫ СОЮЗА ПИСАТЕЛЕЙ СССР

1. Фамилия Чокля имя Юрий отчество Сергеевич
2. Литературный псевдоним Еудисен Чокля
3. Начало литературной работы 1969 год
4. Литературный жанр стихи
5. На каком языке пишет на молдавском
6. Домашний адрес и телефон _____

ПРИЛОЖЕНИЕ: а) Личный листок по учету кадров.

б) Автобиография.

в) Справки об опубликованных произведениях.

г) Фотокарточка 6×9 см.

д) Две фотокарточки 3×4 см.

27. января 1988 г.

Подпись

Е. Чокля

Заказ 496-84 г. т. «ЛП»

12. ТРУДОВАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Место и год	Должность с указанием учреждения, предприятия, организации	Исполнительная группа	
исполнял	работал		
1966	1967	студент Кишиневского Государственного университета, молдавского отделения факультета в румынском Союзе писателей в румынском Союзе писателей	г. Кишинев
1967	1968	студент Московского Государственного университета им. М.В. Ломоносова	г. Москва
1968	1971	студент Московского Государственного университета им. М.В. Ломоносова	г. Москва
1971	1980	Работал переводчиком (на добровольной) в сфере охраны здоровья (Сверхкабинет СССР, "Патруль", "Спутник", "СЭБ и другие)	г. Москва
1980	1982	Физкультурно-спортивная организация "Искра"	г. Москва
1982	1988	Напарник отелей с числом "Земля" агроэкономическим управлением МСЗ	г. Москва

СПРАВКА О ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ПИСАТЕЛЯ

№ п/п	Наименование произведения	Жанр	Год издания	Издательство, город, адрес, в котором было опубликовано произведение, количество экземпляров
1	"Музыкальные картины" ("Обычные дела") - стихи	стихи	1982	Издательство "Искра" г. Кишинев
2	"Земля спит" в журнале "Искра" за 1972 и 1973 г. и за 1977 и 1978 г.			
3	"Стихи в журнале "Молдова", № 6, 1982			
4	"Земля спит" в журнале "Искра" за 1982 г., 20 июля 1982			

АВТОБИОГРАФИЯ

1.

Чокля Юрий Сергеевич

Я родился 4 августа 1948 года в селе Друца Рижского р-на МССР. Отец — преподаватель молдавского языка и математики, мать — учительница начальных классов. Начал ходить относительно рано, но как все нормальные дети, пошел учиться в дошкольное время. Восемилетнюю школу закончил в селе Теребна Ершицкого р-на МССР, куда к тому времени мои родители переехали на постоянное жительство, временно — в соседнем селе Забрыгани.

Будучи увлечен математикой, продолжал поступать в МГУ, где и провалялся с большим успехом, но денег мне не было — и пришел по конкурсу в КГУ. Здесь, проучившись до летней сессии и проехав однажды мимо рижского комитета, решил зайти просто так, из любопытства, во двор. Оказалось, что в армии можно идти добровольно, не обязательно ждать когда тебя призовут. Осенью я уже учился в артиллерийской сержантской школе тем и дух стрелковой ракеты, но вскоре оказалось, что я не годен для армии. Комиссовали. Писемно я испытывал убеждение врачей, что никакая операция у меня нет — не поверили.

Пошел опять в МГУ. На этот раз создав заноса прошел без конкурса, его

2.
приняли как-бы с распростертыми объятиями. Мой так-называемый туберкулез давал мне право три месяца в году жить в египетской бухе в пригласительной и писаться беспрестанно.

В эту пору, живя в одиночестве в мою "камеру", я и начал писать стихи. Трех-четыре занятия или камере окончательно решили мою судьбу. Ушел в академический отпуск, больше на факультет не вернулся.

Мои стихи многим нравились, но компетентные люди находили их слишком абстрактными для тех столь реалистических лет. Требовались совсем другого рода произведения.

Работал шрифто-переводчиком, продолжал писать свои "герметичные стихи", женился. От первого брака родился сын Александр. Несколько раньше, в 1973 году, Либби Даман написала в "Тинерия Молодежь" мое стихотворение "Визит" ("Нагало"), которое и считало мамин дебют. Не легко пришлося и моему поколению, которое примерно теперь называют поколением Н. Вабичи, но вот тогда, когда "ногу за ногу" им удалось все-таки увидеть свои первые книжки, я уже уже поверять веру в себя.

Работал фрезеровщиком на заводе. Писал редко и как-бы заочно. В семье тоже было плохо. Развелся. По-прежнему не писали, но теперь уже по другой причине. Мои стихи казались экспертам слишком "реалистичными". Убавь перца, — говорили

3.
 мне в редакциях, а дома отец призывал
 снимать пластинку, если кому чего-то отбить.
 Но я, по-видимому, не имел этого желания.

Время перестройки застало в распах
 на другом заводе, наладником станков с ЧПУ.
 Выполнял же мне одновременно несколько
 редакций и даже издали большим цикла-
 ми. Издательство "Литература артистка"
 издаст мою первую книгу "Нушторул
 колуми" ("Обычай знаменатели")

В 1986 году, набравшись смелости, же-
 нился во второй раз. Появилась дочь
 Лаура. Думают, хватило пороха и
 мысли еще на несколько книг.

27.01. '88z
 Еу. Цокле

ТВОРЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА

Чокля Юрий (Еужен) Сергеевич, поэт

Первые стихотворения Е.Чокля появились в молдавской печати еще в начале 70-х годов. Он сразу обратил на себя внимание как самобытный оригинальный художник, разрывающий сложившиеся в молдавской литературе штампы. Можно было ожидать еще большего, но по чей-то вине Е.Чокля замолчал на долгие годы. Тем неожиданнее было появление в 1986 г. большого цикла стихов в еженедельнике "Литература ши арта", что повлекло за собой, кроме восторгов и споров, новые многочисленные его публикации в периодических изданиях республики. Чокля именно "ворвался", как отмечает Н.Есиненку, в наш довольно сонный литературный пейзаж, поражая читателей своеобразным видением мира и остротой поднятых вопросов. Для него неприемлемы компромисы. Как выяснилось, многие годы его стихи лежали в архивах редакций, так как никто не решался печатать столь резкие нападки на сложившуюся вокруг нас "реальность".

Его стих современен, язык богат, многообразен и парадоксален одновременно. Большинство писателей сходятся во мнении, что на небосклоне молдавской поэзии появилась новая яркая звезда. Уровень исполнения свидетельствует о высокой культуре поэта, о его знакомстве с классической и современной советской и зарубежной поэзией, а также до недавних пор с образцов.

Его книга "Нумиторул комун" ("Общий знаменатель"), издательство "Литература артистикэ", 88 г. подтверждает незаурядность таланта этого поэта. Е.Чокля - поэт перестройки "до перестройки", как правильно отметил А.Вродский на пленуме Союза писателей Молдавии. Его имя также упомянуто в докладе на пленуме Союза писателей СССР В.Карповым как имя одного из представителей нового поколения наших поэтов, вливающих свежие силы в организм литературы.

Все мы вправе ожидать новых литературных произведений этого выходящего за рамки обыденности поэта.

Секретарь правления СП МССР

М.ЧИМПОЙ

Р е к о м е н д а ц и я

Я, Бродский Александр Маркович, член Союза писателей СССР с 1977 года, настоящим рекомендую поэта Эуджена Чоклю для вступления в Союз писателей СССР.

Уже несколько лет я внимательно слежу за подборками стихов этого чрезвычайно своеобразного поэта, появляющимися в нашей печати. Буквально с первых своих стихотворений он заявил о себе как яркий самобытный талант, и это явление нового имени в молдавской литературе было замечено всеми.

Эуджен Чокля – поэт перестройки "до перестройки". Его стихи, проникнутые лирикой и сарказмом, неизменно искренни, неизменно обращены к острым болевым точкам современности. С одной стороны, Чокля проявляет себя как поэт четкого технологического расчета, с другой – он чрезвычайно темпераментен, и /помня, разумеется, о разнице в масштабах, я бы все-таки сказал, что и его стих – "Железный", "облитый горечью и злостью". Произведения Э.Чокли созданы, по моему мнению, рукой подлинного патриота и поэта высокого дарования.

Не сомневаюсь, что правление Союза писателей Молдавии будет единодушно, принимая решение о вступлении Э.Чокли в СП.

А. Бродский

РЕКОМЕНДАЦИЯ

Эуджен Чокля вошел в молдавскую поэзию как стихотворец особого, неповторимого облика. Его стих современен, язык богат, многообразен и парадоксален, слова в их столкновениях высекают искры поэзии и наполняют каждую строку тем магическим "электричеством", которое придает поэтическому слова мощь, напряженность, тайну.

Многочисленные стихотворные подборки Э.Чокли, опубликованные в молдавской периодике /журналы "Нистру", "Молдова", "Оризонтул", газеты "Литература ши арта", "Тинеримя Молдовой" и др./, а также его книга "Общий знаменатель" /редактором которой я являюсь/ отличаются глубокой оригинальностью, возвышенной и одновременно иронической манерой, обращением к самым острым проблемам конца XX века, бурного и трагического. Стихи Э.Чокли, уровень их исполнения свидетельствуют о высокой культуре поэта, о его знакомстве с классической и современной советской и зарубежной поэзией, вплоть до самых авангардных ее образцов.

На молдавском литературном небосклоне появление стихов Э.Чокли было воспринято как яркая и стремительная вспышка новой звезды.

Его уверенный поэтический голос и на глазах крепнущая стилистика вселяют во всех нас большие надежды.

Эуджен Чокля безусловно заслуживает принятия в Союз советских писателей.

 (Cuvineanu G. B.)

РЕКОМЕНДАЦИЯ

Я, Есиненку Николай Гаврилович, хочу рекомендовать к приему в Союз писателей СССР поэта Эуджена Чоклю. Я знаю его давно, более десяти лет, как человека и как поэта, знакомился с первыми его литературными попытками, с первыми рукописями и публикациями.

Эуджен Чокля сразу проявил себя как самобытный оригинальный художник и, что важно отметить, я не помню случая, когда он соглашался бы на какие бы то ни было компромиссы. Возможно, это и есть причина столь позднего "издательского" рождения поэта и соответственно столь запоздалого его приема в Союз писателей.

Мне стихи Э.Чокли очень нравятся, нравится их темпераментность и острота, нравится прорывающаяся сквозь "кованый" стих любовь к людям, к родному краю. Мне нравится парадоксальность его поэтических текстов и художественных приемов, нравится определенность и категоричность каждого слова.

То, как Э.Чокля со своими стихотворными подборками "ворвался" в наш довольно сонный литературный пейзаж, – случай достаточно редкий и очень характерный именно для этого поэта. Независимо от его членства в Союзе писателей, я давно считаю Э.Чоклю одним из лучших наших поэтов и горжусь возможностью рекомендовать его в СП СССР.

 (Н. Есиненку)

ВЫПИСКА ИЗ ПРОТОКОЛА

заседания правления Союза писателей Молдавской ССР
от 17 февраля 1988 г.

СЛУШАЛИ: о приеме литератора Чокля Юрия Сергеевича в члены
Союза писателей СССР.

ВЫСКАЗАЛИСЬ:

Есиненку Н.Г.; Бродский А.М.: которые единодушно отметили, что
Юрий Чокля поэт перестройки "до перестройки". Его стихи
проникнуты лирикой и сарказмом, неизменно искренни, неизменно
оорачены к острым болевым точкам современности. Перечисленные
позволяет рекомендовать Юрия Чокля в члены Союза писателей.

ПОСТАНОВИЛИ: на основании единогласного открытого голосования
членов правления - включить литератора Чокля Юрия Сергеевича в
список для тайного голосования.

Роздаются бюллетени для тайного голосования.

Согласно протоколу № 2 счетной комиссии правления СП МССР по
тайному голосованию приема литераторов в члены Союза писателей СССР
"за" прием тов. Чокля Юрия Сергеевича в члены Союза писателей СССР
дано 19 против 2.

Таким образом тов. Чокля Юрий Сергеевич 17 февраля 1988 г. принят
в члены Союза писателей СССР.

ПОСТАНОВИЛИ: Утвердить протокол № 2 счетной комиссии тайного го-
лосования по приему в члены СП СССР согласно которому тов. Чокля
Юрий Сергеевич 17 февраля 1988г. принят в члены Союза писателей
СССР.

Выписка верна:

Секретарь Союза писателей МССР

Т.Г.ШТИРБУ

✓ Inedole
TOP

✓ - 1

Plec. Important. Nicăieri.
Matricea-i balonată. Cred că mîncase fașole.
Gîndese insistent la ceva
(vreau să-mi fac
vreo surpriză!),
dar mă strămută bezna
ieșită din termeni
cu izuri
filo-
zofale.

ieșită-u sandale
din termeni
cu izuri
filo-
zofale.

TOP

V-U

Mă duc.

Important.

Nicăieri.

Matricarii balotată.

Cred că mâncase fasole.

Fîndese insistent la ceva,

dară mă-mbată besina

iesită din termeni

cu izuri

filo.-

zofale.

Mai scriu
 și-acum. Apucată.
 Este la țanc prin dorsala cuantilor.
 Se-am cucerit.

Dați-mi
 vreo logică.
 Seta.

Acațel mare degeaba
 ființa pre-
 mergătoare,
 ca și curiulul acesta, săpsit în toian,
 care cimează-a
 singurătate
 dogmatic
 numai cu
 sine.

(inedit)

Neînțelegerea nu se discută

Dar intră în portul ăsta
și n-am ce să vă spun

Intrând în portul ăsta
nu am ce să vă spun

Ieșind din portul ăsta
uitat-am ce vam spus.

Mi-i frică. N-am unde
să mă ascund

Mi-i frică de mine n-am unde
să mă ascund

Mi-i frică de mine. N-am unde
să mă ascund

Ce frică m-apucă

Mi-i frică. De mine. Unde
să mă ascund?

Mi-i frică strașnic de mine

BOMJ (medie)

Capacul de pe gaura canalizației
este aura mea

Capacul
de pe gaura canalizației
este aura mea.

~~sînd tot să vînez fete subtile~~
In ea se prăvăd ca-n aghesună
femeile subtile
care-au uitat tabla-umultirii
și cîntă
arii indigene virgine doar
la trombon

1. adevărul necunoașterii (neștiinței)

vreau să fie ceva. Cum de au eșuat
îndivizatele la posibilul eveniment
câ va da un rezultat pozitiv
pentru starea de lucruri.

m-au condamnat la libertatea cam
absolută

+ Ori creierul nostru cam mare
este un lucru de mari proporții
între-un cosmos
prea mic.

+ Mi-i frică de creierul meu (sfârșit)

+ Ar trebui
să cam fugim
de anecdotică
chiar virtuală
a vieții.

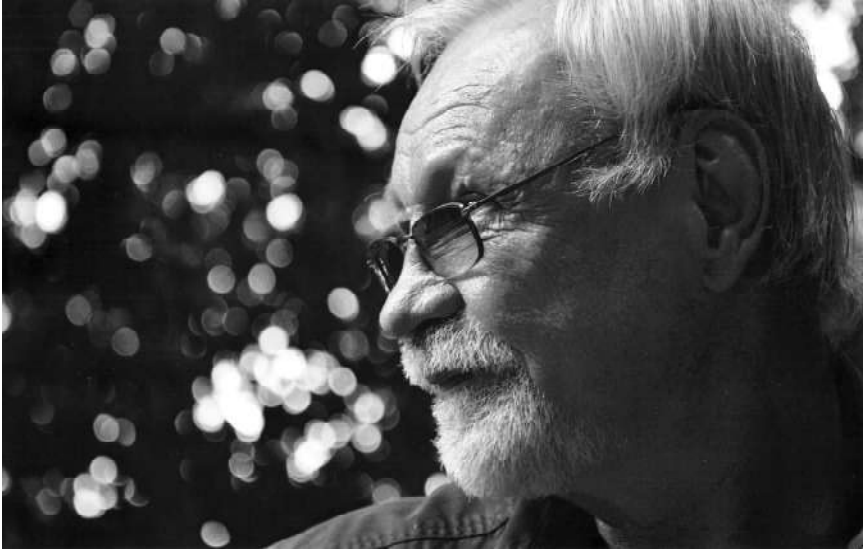
+ N-am unde fugi de anecdotică vieții.
Treaba aceasta m-asteaptă și-a viații
mă ... de a nu lăsa de anecdotică

Urletul

m-a-imbalsamat
de-a dreptu-n
-nimicul
isteris

Sonorul se misca
sau altfel.
Proape ca-i antiestetic
altfel, altfel, altfel dorca
Sentur bulboase. Antiestetic
Propriul lui altfel
nu-i năveri

**CAPITOLUL V.
CRÂMPEIE FOTOGRAFICE
DIN COLECȚIA MAESTRULUI FOTOGRAF
NICOLAE RĂILEANU**

...mereu cu gândul la Poezie...

Într-o discuție cu scriitorii Vasile Vasilache
și Dumitru Matcovschi

În laboratorul de creație al maestrului fotograf Nicolae Răileanu împreună cu Nicolae Leahu, Eugen Lungu, Mircea V. Ciobanu și cu tânărul scriitor Alexandru Buruiană

De vorbă, în plină taină, cu poetul Grigore Vieru

Dezghiocând o cronică literară, semnată de criticul literar Mircea V. Ciobanu, în stânga flancat de ziaristul Pavel Păduraru

Vreau să distrug UniVersul

Ghidat de scriitorii Nicolae Popa,
Aureliu Busuioc și Arcadie Suceveanu

În miez de vară într-o *aprinsă* discuție cu prozatorul Vasile Vasilache și
poetul român Nichita Danilov

În față – Răutul curat, în spate – grotle Orheiului Vechi

Doi poeți postmoderniști – Dumitru Crudu, Eugen Cioclea – priviți atent de scriitoarea Irina Nechit.

La un popas, împreună cu poetul din Țara Fagilor Arcadie Suceveanu, în drum spre munte

Poeta, prozatoarea și eseista Aura Cristi ascultându-i confesiunile...

Academicianul Mihai Cimpoi
atent la blițul aparatului de fotografiat *cioclian*

Eugen Cioclea înainte de premiera spectacolului
„Dați totul la o parte ca să văd” împreună cu traducătorul
Gicu Chiriță, poetul și publicistul Gheorghe Doni,
însoțiți de academicianul Mihai Cimpoi

Caldă și amicală discuție cu scriitorul Gheorghe Vodă

La un ceai cu struguri dulci aduși de scriitorul Nicolae Popa

Ieromonahul scriitor Savatie Baștovoi vorbindu-i
despre *tot ce este corect*

În dialog cu prozatorul și dramaturgul Val Butnaru, iar din „culise”
scanat de maestrul Ion Ungureanu

Eugen Cioclea spunea: „Vi-l prezint, pritenul meu Dinu Mihail!”

Vă salut, tânără generație!

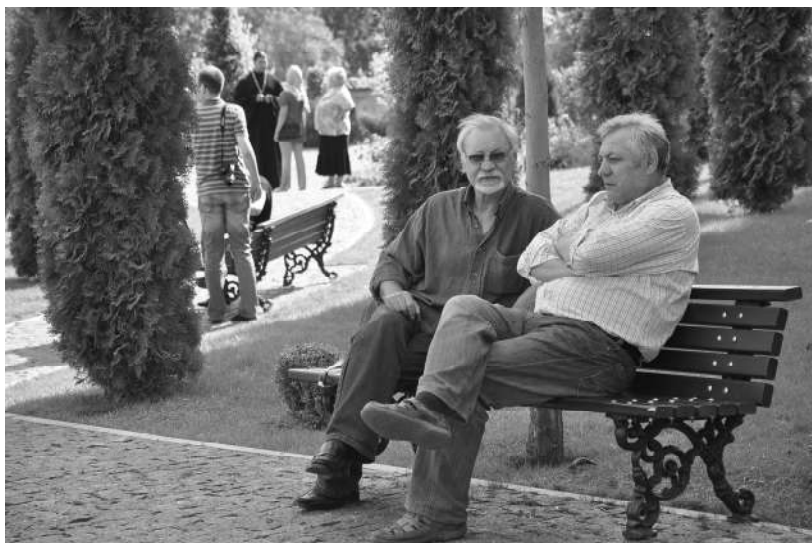

– Te rog mult, un foc!

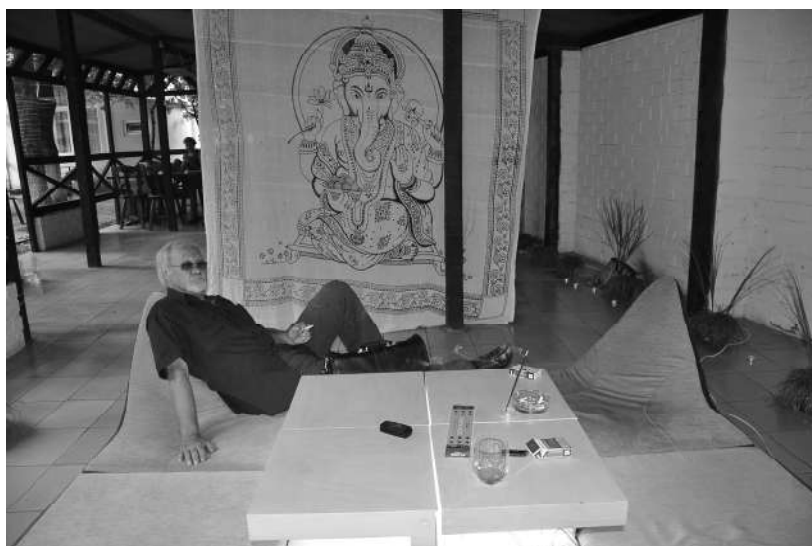
Scriitorul Oleg Carp – un scriitor gentilom, săritor la nevoie...

La Mănăstirea Curchi împreună cu colegii de breaslă –
Lidia Hlib, Ana și Alexandru Bantoș, Arcadie Suceveanu,
Nicolae Spătaru, Marcela Mardare, Ada Zaporojan,
Grigore Chiperi și Victor Prohin

Cu ziaristul Alexandru Bantoș înainte de un memorabil interviu

Eugen Cioclea odihnindu-se pe o *canapea niponă*,
improvizată în curtea USM

Sala cu Cămin a U.S.M.

În prim-plan academicianul Mihai Cimpoi,
junele Alexandru Cosmescu și poetul Eugen Cioclea

Exegetul Alexandru Burlacu vorbindu-i despre intertext...

...

La Terasa Uniunii Scriitorilor din Moldova

CAPITOLUL VI.
EUGEN CIOCLEA ȘI CONSTITUIREA
EUL-UI DE PROFUNZIME

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

ARGUMENT

Prezentul studiu biobibliografic cuprinde informații ce reflectă atât opera poetică, cât și activitatea publicistică a scriitorului Eugen Cioclea, care „...își apără tradițiile cu mijloace și instrumente de rebeliune avangardistă”.

Selectarea materialului informativ a fost realizată în baza surselor bibliografice din *Bibliografia Națională a Moldovei* (1988-2013), bibliografii editate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, *Cataloagele electronice* ale bibliotecilor din Republica Moldova. O bună parte din edițiile periodice au fost consultate *de visu*, în special ziarul „Tinerimea Moldovei” pentru anii 1992-1995, perioadă în care Eugen Cioclea a activat în redacția acestei publicații.

Cuprinsul studiului începe cu *Repere biografice* din viața și activitatea scriitorului Eugen Cioclea, semnate de cercetătorul literar Vitalie Răileanu. Biobibliografia este structurată în trei compartimente pentru a facilita regăsirea informației, conform cerințelor celor interesați de viața și activitatea poetului și publicistului Eugen Cioclea.

Primul compartiment include *Opera poetică* a scriitorului Eugen Cioclea. Compartimentul este subdivizat în două părți: *Ediții aparte; Versuri publicate în culegeri și ediții periodice*. Compartimentul al doilea include, selectiv, informații despre *Publicistica tăioasă* în care scriitorul Eugen Cioclea își exprima impresiile despre viața culturală și situația social-politică de la începutul anilor '90 din Republica Moldova. În ultimul compartiment este oferită informația despre viața și activitatea scriitorului – *Eugen Cioclea: interviuri, recenzii, comemorări*.

Descrierea bibliografică a documentelor este prezentată, în fiecare compartiment în ordine cronologică directă, iar în cadrul unui an de referință – în ordinea alfabetică a autorilor sau a titlurilor. Recomandarea informațiilor este efectuată conform rigorilor STAS-ului *Descrierea bibliografică a documentelor 7.1-2003*. Selectarea materialului a fost încheiată la 31 decembrie 2014. Informația este destinată atât cercetători-

lor și criticilor literari, cât și tuturor celor interesați de studierea procesului literar contemporan din Republica Moldova.

P.S. Bibliografia dată a fost concepută și elaborată de Margareta Cebotari, bibliotecar-șef Filala „Onisifor Ghibu”. La selectarea materialelor au mai contribuit – Liuba Muntean, șef oficiu *Împrumutul documentelor la domiciliu*, Diana Șontea, șef oficiu *Sala de lectură*, Filala „Onisifor Ghibu” a BM „B.P. Hasdeu”.

BIBLIOGRAFIE

I. OPERA POETICĂ

EDIȚII APARTE

1988

1. **Numitorul comun** : Versuri / Eugen Cioclea : pref. de Eugen Lungu. – Chișinău : Lit. Artistică, 1988. – 108 p.

1991

2. **Alte dimensiuni** : Versuri / Eugen Cioclea ; prez. graf. de M. Brunea. – Chișinău : Hyperion, 1991. – 100 p.

2001

3. **Dați totul la o parte ca să văd** : [metapoeme] / Eugen Cioclea. – Chișinău : Cartier, 2001. – 64 p. – (Rotonda. Poezie).

2002

4. **Subversiunea poetului revoltat** : [broșură tipărită] / Eugen Cioclea. – Chișinău : [s. n.], 2002. – [28 p.].

2007

5. **Vreau să distrug uniVersul** : [versuri] / Eugen Cioclea. – Chișinău : Prometeu, 2007. – 72 p.

2011

6. **Ofsaid** : [poeme] / Eugen Cioclea ; pref. de Vitalie Răileanu ; editor : Dorian Conea ; fot. de Nicolae Răileanu ; acrostih : Constantin Rusnac. – Chișinău : Magna Princeps SRL, 2011 – 112 p.

2012

7. **Căderea Liberă** : [versuri] / Eugen Cioclea ; pref. de Vitalie Răileanu. – Onești : Magic Print, 2012. – 124 p.

2014

8. **Antologic** : [versuri] / Eugen Cioclea ; ed. îngr. de Emilian Galai-cu-Păun. – Chișinău : Cartier, 2014. – 168 p. – (Cartier popular).

VERSURI PUBLICATE ÎN CULEGERI ȘI EDIȚII PERIODICE

1977

9. **Altă iubire ; Clopotul necântat ; Liniștea ; Luminos** : [versuri] / Eugen Cioclea // Nistru. – 1977. – Nr 5. – P. 78-79.
10. **Calmitatea** : [versuri] / Eugen Cioclea // Tinerimea Moldovei. – 1977. – 14 dec.

1986

11. **Conștiința de sine ; Rampa ; Frunza eretică ; Plai ; Pretext ; Triumful materiei ; Dilema ; Cină irodică ; Iluminare** : [versuri] / Eugen Cioclea // Literatura și arta. – 1986. – 20 noiem. – P. 4.

1987

12. **Mai cred ; La persoana a treia ; Numitorul comun ; Căderea liberă ; Ucenicul lui Manole ; Arca** : [versuri] / Eugen Cioclea // Nistru. – 1987. – Nr 8. – P. 101-105.
13. **Orgoliu** : [versuri] / Eugen Cioclea // Moldova. – 1987. – Nr 6. – P. 25.

1988

14. **Charta magna ; Necaz ; Granița pâinii ; Mamă ; Moartea celebră ; Impertinența poetului ; Spaima de cuvinte** : [versuri] / Eugen Cioclea // Orizontul. – 1988. – Nr 5. – P. 7-8.
15. **Deocamdată lumina ; Incursiune estetică ; Perspectiva imediată ; Autobiz spre provincie ; Nodul Gordian ; Acasă ; „Hai să dormim, iubito, pe podea!” ; Ce te mai poate încălzi ; Decât așa ; Oaia ; Recursul la baladă ; Nereușită încercare de pastel ; Prinde-re de câine roșcat ; Vine lumea din toate părțile ; Cu alte cuvinte** : [versuri] / Eugen Cioclea // Nistru. – 1988. – Nr 8. – P. 17-28.

16. **Groapa de suflor** : [versuri] / Eugen Cioclea // Tinerimea Moldovei. – 1988. – 17 ian.
17. **Posibila definiție ; Regula jocului ; Evrica ; Apel ; De ziua ta ; Darea de seamă ; Sat în câmp** : [versuri] / Eugen Cioclea // Tinerimea Moldovei. – 1988. – 20 mar.
18. **Хартия ; Представьте себе... ; Знатная, все-таки, нам угрожает кончина ; Словобоязнь ; Душа моя, учитель хуторской... ; Ужин у Ирода ; Посыл** : [стихи] / Е. Чокля ; пер. А. Бродского // Горизонт. – 1988. – № 5. – С. 7-8.

1989

19. **Groapa de suflor** : [versuri] / Eugen Cioclea // Glasul. – 1989. – 15 febr. – P. 7.

1990

20. **Aleea Clasicilor ; Transparența ; Fragment ; Poet pantagruelic ; Bocet senin** : [versuri] / Eugen Cioclea // Columna. – 1990. – Nr 5. – P. 4-5.
21. **Declarație ; Biografia poetului ; „Dar mai presus de toate corul” ; Metamorfoza ; Fișă de recrut ; Acum ; Incubatorul ; „Să nu mai plângi, iubito...” ; Ora de scris ; Nebunul satului ; „Dacă-i să mor...” ; Love story ; Cămașa de forță** : [poezii] / Eugen Cioclea // Nistru. – 1990. – Nr 4. – P. 48-58.
22. **Dilema** : versuri / Eugen Cioclea // Scânteia leninistă. – 1990. – Nr 1. – P. a 2-a a cop.
23. **Tinerețea gladiatorului ; Maximă ; Aniversare ; Prietenilor de generație ; Frunzele toamnei sună cu medaliile ; Jurământul ; Soluțiile binevoitorilor ; Hristos ; Remember** : [versuri] / Eugen Cioclea // Literatura și arta. – 1990. – 2 aug. – P. 4.

1991

24. **Decât așa...** : [versuri] / Eugen Cioclea // Florile dalbe. – 1991. – 30 aug. – P. 8.
25. **Mâncătorul de titluri** : [versuri] / Eugen Cioclea // Noi. – 1991. – Nr 2. – P. 2-3.

26. **Regula jocului** : [versuri] / Eugen Cioclea // *Limba Română*. – 1991. – Nr 3/4. – P. 184.
27. **Триумф материи** : [цикл стихотворений] / Еужен Чокля // Кодры : Молдова литературная. – 1991. – № 6. – С. 64-71. – Содерж.: Самосознание ; Еретический лист ; Триумф материи ; Шутовской ужин ; Край ; Что еще может тебя согреть ; Достоправная смерть ; Еще верю ; Потаенная поэма ; Благословенные животные и дети ; Метафизика ; Новобранцы ; Рассудок ; Совесть грызет все пуще и пуще ; Что ищешь в одиночестве мест ; Кадр ; Соцреализм.

1992

28. **Ce cauți în singurătatea mea...** : [versuri] / Eugen Cioclea // *Noi*. – 1992. – Nr 5. – P. 5.
29. **Maxime** : [versuri] / Eugen Cioclea ; trad. în limba fr. de S. Retout // *Literatura și arta*. – 1992. – 13 aug. – P. 7.

1994

30. **Figuri ; Nu mai vreau ; Ideea** : [versuri] / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1994. – Febr. (Nr 5). – P. 1.
31. **Granița pâinii** : [versuri] / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1994. – Febr. (Nr 4). – P. 1. – (Panta rhei).

1995

32. **Frunza eretică...** : [versuri din antologia *Portret de grup*] / Eugen Cioclea ; sel. de Andrei Hropotinschi // *Moldova literară*. – 1995. – 29 noiem.
33. **Hai să dormim, iubito** : [versuri] / Eugen Cioclea // *Patria tânără*. – 1995. – Apr. (Nr 13). – P. 1.
34. **Rampa** : [versuri] / Eugen Cioclea // *Tinerimea Moldovei*. – 1995. – 7 oct. – P. 7.

1997

35. **Astfel** : [versuri] / Eugen Cioclea // *Basarabia*. – 1997. – Nr 3/4. – P. 86.

36. **Gest** : [eseu] / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1997. – 20 dec. – P. 4.

1999

37. „... **Hai să dormim, iubito, pe podea...** ” : [versuri] / Eugen Cioclea // Sud-Est cultural. – 1999. – Nr 3/4. – P. 77.

2001

38. **Arc ; Sensa ; A ; Cip ; Ax ; Nex ; Atu ; Silex ; Ciuma** : [versuri] / Eugen Cioclea // Basarabia. – 2001. – Nr 8/12. – P. 15-20.

2002

39. **Arc ; Sensa ; A ; Se ; Yes ; Pripon ; (Avan)teza ; Panta Rhei ; Nirvana ; Mal** : [versuri] / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 2002. – 28 mar. – P. 5.
40. **Povestea poveștilor** : [versuri] / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 2002. – 25 apr. – P. 4.
41. **Vama ; Vâj ; Jaba ; Atu ; Silex ; Argou ; Poligon** : [versuri] / Eugen Cioclea // Săptămâna. – 2002. – 5 apr. – P. 15.

2003

42. **Groapa de suflor** : [versuri] / Eugen Cioclea // Capitala. – 2003. – 15 ian. – P. 5.
43. **Panta Rhei ; Antieseu ; Pietas ; Unitatea ; Dincolo ; Da ; Argou ; Pollice verso ; Declin ; Noli me tangere ; Silex** : [versuri] / Eugen Cioclea ; il. de Violeta Zabulica // Noi. – 2003. – Nr 1. – P. 8-9.
44. **Portret ; Monolog ; Pietas ; Dincolo** : [versuri] / Eugen Cioclea // Lumină Lină. – 2003. – Nr 3. – P. 118.

2005

45. **Nu există popoare mărunte** : [versuri] / Eugen Cioclea // Ora satului. – 2005. – Iun. (Nr 12). – P. 15.
46. **Regula jocului** : [versuri] / Eugen Cioclea ; il. de Violeta Zabulica // Noi. – 2005. – Nr 10. – P. 8. – (*Noi vom rămâne aici*: versuri ale poeților basarabeni și români).

47. **Измерение** : [стихи] / автор. перевод : Е. Чокля // Кодры : Молдова литературная. – 2005. – № 1/2. – С. 90.

2006

48. **Mutant(a) ; Subliminal ; Asta-i ; Retro ; 13 ; Prefix ; Yes ; Ei ; Tabula Rasa ; Karaoke** : [poeme] / Eugen Cioclea // Semn. – 2006. – Nr 1. – P. 27 : fot.
49. **Netot** : [versuri] / Eugen Cioclea // Săptămâna. – 2006. – 3 febr. – P. 8.

2007

50. **Căderea liberă : Dilema ; „Nu există popoare mărunte” ; Celina ; Prinderea cânelui roșcat** : [versuri] / Eugen Cioclea // Poezia acasă : Poeți contemporani din Basarabia / alcăt. : Iulian Filip și Mihai Stan ; studiu introd. de Mihai Cimpoi. – Ed. a 2-a. – Târgoviște, 2007. – P. 278-282.

2008

51. **Fragment 21/3** : [versuri] / Eugen Cioclea // Stare de urgență. – 2008. – Apr. (Nr 4). – P. 23.
52. **Orice pasăre e ca o cauză ce fâlfâie...** : [versuri] / Eugen Cioclea // Noi. – 2008. – Nr 9. – P. 9.
53. **Yes!** : [poem] / Eugen Cioclea // Săptămâna. – 2008. – 4 apr. – P. 9.

2009

54. **Adolescentul obișnuit** : [versuri] / Eugen Cioclea // Noi. – 2009. – Nr 1. – P. 9.
55. **Subliminal ; E=hv ; Birt ; Bluf ; Atu ; Gata ; UE ; Rest ; Yes ; Asta-i ; 13 ; Karaoke ; Omega ; Tabula rasa** : [versuri] / Eugen Cioclea // Sud-Est cultural. – 2009. – Nr 1. – P. 89-95. – (Persona non grata).

2010

56. **Altfel** : [versuri] / Eugen Cioclea // Semn. – 2010. – Nr 3. – P. 23 : fot.

57. **Apel ; Cina irodică ; Regula jocului ; Ce te mai poate încălzi ; Love story ; Site** : [versuri] / Eugen Cioclea ; sel. de Claudiu Komartin // Poesis Internațional. – 2010. – Sept. (Nr 2). – P. 24-25.
58. **Cina irodică ; Apel ; Impertinența ; Aniversare ; Rugămintele** : [versuri] / Eugen Cioclea // Săptămâna. – 2010. – 30 apr. – P. 27.
59. **Hazard** : [eseu] / Eugen Cioclea // Limba Română. – 2010. – Nr 3/4. – P. 179-180.
60. **Karaoke ; A ; Ax ; Pripon ; Panta Rhei ; Nirvana ; Mal ; Vâj ; Nex ; Poligon ; Silex ; Atu** : versuri / Eugen Cioclea // Limba Română. – 2010. – Nr 3/4. – P. 171-178.

2011

61. **A** : [poezie] / Eugen Cioclea // Cartea poeziei 2011 / resp. de ed. : Nicolae Popa ; fot. : Nicolae Răileanu ; cop. și concepție graf. : Mihai Bacinschi. – Chișinău, 2011. – P. 78.

2012

62. **Antieseu ; Ah ; Avort ; Nirvana ; Site ; Dincolo ; Guta ; Jaba ; Iaca** : [poezii] / Eugen Cioclea // Cartea poeziei 2012 / antologatori : Emilian Galaicu-Păun, Mircea V. Ciobanu, Lucia Țurcanu. – Chișinău, 2012. – P. 41-45.
63. **Bocet senin = El planido sereno; Pripon = La cuerda ; Subliminal = Subliminal** : [poezii] / Eugen Cioclea // Antologie de poezie românească din Moldova : în versiune spaniolă = Antologia de poezia rumana de Moldavia : en version espanola / aut. ed., trad. din limba rom. în limba span. de Maria-Augustina Hâncu. – Chișinău, 2012. – P. 84-89.
64. **Cămașa de forță** = Гамівна сорочка / Eugen Cioclea ; trad. : Olena Remarciuc ; **Căderea liberă** = Вільне падіння / Eugen Cioclea ; trad. : Diana Ignatenco // Semn. – 2012. – Nr 3. – P. 44-50.– (Postmoderniști basarabeni în versiune ucraineană : versuri : proiect de antologie).

65. **Jurământul = Клятва** / Eugen Cioclea ; trad. : Tatiana Bedonica-Cugal // Semn. – 2012. – Nr 1. – P. 57-60.– (Postmoderniști basarabeni în versiune ucraineană : versuri : proiect de antologie).
66. **Testament** : [versuri] / Eugen Cioclea // Semn. – 2012. – Nr 4. – P. 2.

2013

67. **Dacă-i să mor...** : [versuri] / Eugen Cioclea // Săptămâna. – 2013. – 18 oct. – P. 4.
68. **Eu știu că-n sat a mai rămas un cal, căruia i-i tare-tare dor de mine** : [versuri] / Eugen Cioclea // Săptămâna. – 2013. – 22 noiem. – P. 14. – Conține : Dilema ; Bocet senin ; Cina irodică ; Dacă-i să mor ; Mamă.
69. **Matricea ; Conștiința de sine ; Mamă ; Rampa ; Căderea liberă ; Rugăciunea ; Incendiu ; Bocet senin ; Aniversare ; Pripon ; Testament** : [versuri] / Eugen Cioclea // Moldova. – 2013. – Nr 1/2. – P. 37-39.

II. PUBLICISTICĂ

1988

70. **Ceva despre destin sau un argument pentru Al. Rotaru** / Eugen Cioclea // Orizontul. – 1988. – Nr 5. – P. 55-58.

1992

71. **Avans la derivă** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Noiem. (Nr 8). – P. 1. – (Panta rhei).
72. **Balanța unirii și scriitorii** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Noiem. (Nr 10). – P. 1. – (Panta rhei).
73. **Complexul neadevărului sau forța luatului** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Noiem. (Nr 11). – P. 1. – (Panta rhei).
74. **Crimele și papagalii lui nenea Simion** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Dec. (Nr 13). – P. 1. – (Panta rhei).

75. **Delirul recuceririi** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1992. – 29 mai. – P. 1 – (Alb pe negru).
76. **Deschiderea ca o dilemă** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Sept. (Nr 3). – P. 1. – (Panta rhei).
77. **Exhaustivă sfortare neologistică** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Oct. (Nr 4). – P. 1. – (Panta rhei).
78. **Fisura** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Sept. (Nr 1) . – P. 1. – (Contrast).
79. **Independența cu gălci** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1992. – 5 iun . – P. 1. – (Alb pe negru).
80. **Indiscreții discrete** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Dec. (Nr 14). – P. 1. – (Panta rhei).
81. **Întâlniri neoficiale între polcovnicul KGB-ului imperial și Nicolae Dabija** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Noiembrie. (Nr 12). – P. 1. – (Panta rhei).
82. **Întâmplarea de caz** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1992. – 22 mai. – P. 1 – (Alb pe negru).
83. **Libertatea votului secret** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Oct. (Nr 6). – P. 1. – (Panta rhei).
84. **Orice poet cu al său Dantes** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Sept. (Nr 2) . – P. 1; 4.
85. **Pană de motor** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1992. – 15 mai. – P. 1 – (Alb pe negru).
86. **Primăria și vama ne iubesc în tandem** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1992. – 12 iun. – P. 1 – (Alb pe negru).
87. **Recursul la baladă sau Marea teoremă a lui Fermat** : [antieseu] // Eugen Cioclea // Sfatul Țării. – 1992. – Iun. (Nr 93/95). – P. 18-19.
88. **Spațiul tăcerilor noastre** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1992. – 1 mai. – P. 1 – (Alb pe negru).
89. **Starea de fapt** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Oct. (Nr 5). – P. 1. – (Panta rhei).

90. **Temă liberă** / / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1992. – 10 apr. – P. 4.
91. **Teroristul de *homo sapiens*** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1992. – 24 apr. – P. 2 – (Alb pe negru).
92. **Totuși vama** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei : ser. nouă. – 1992. – Oct. (Nr 7). – P. 1. – (Panta rhei).

1993

93. **Antidrogul uitării** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Ian. (Nr 2). – P. 1. – (Panta rhei).
94. **Autodafeu sentimental** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Aug. (Nr 29). – P. 1. – (Panta rhei).
95. **Autosugestia** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Mar. (Nr 10). – P. 1. – (Panta rhei).
96. **Cadavre ambulante** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Oct. (Nr 38). – P. 1. – (Panta rhei).
97. **Compania** : [reflecții în preajma Congresului Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova] / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Oct. (Nr 41). – P. 1. – (Panta rhei).
98. **Craiul nebun al Chișinăului sau dragostea și teroarea doamnelor nemăritate** : [despre actorul Gheorghe Grău] / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Aug. (Nr 30). – P. 6. – (În derivă, lumea de fard și de măști).
99. **Crăcăniciul** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Apr. (Nr 14). – P. 1. – (Panta rhei).
100. **Dacă Ovidiu...** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Iul. (Nr 28). – P. 1. – (Panta rhei).
101. **Delirul timpului liber** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Sept. (Nr 34). – P. 1. – (Panta rhei).
102. **Demnitătea refugiatului** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Sept. (Nr 35/36). – P. 1. – (Panta rhei).
103. **Favoritul** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Febr. (Nr 5/6). – P. 1. – (Panta rhei).

104. **Figurantul** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Ian. (Nr 3). – P. 1. – (Panta rhei).
105. **Formula comparativă** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Mai (Nr 21). – P. 1. – (Panta rhei).
106. **Ghilotina** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Dec. (Nr 48). – P. 1. – (Panta rhei).
107. **Gustul puterii** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Apr. (Nr 15). – P. 1. – (Panta rhei).
108. **Intrarea și ieșirea din scenă** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Noiem. (Nr 45). – P. 1. – (Panta rhei).
109. **Invocație nimănui** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Mar. (Nr 12). – P. 1. – (Panta rhei).
110. **Ispita de a exista** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Iul. (Nr 26). – P. 1. – (Panta rhei).
111. **Jurnal de bord** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Aug. (Nr 32). – P. 1. – (Panta rhei).
112. **Legea lui Arhimede** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Aug. (Nr 30). – P. 1. – (Panta rhei).
113. **Love story** : [reflecții în preajma Congresului Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova] / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Noem. (Nr 42/43). – P. 1. – (Panta rhei).
114. **Mancurtismul** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Mai (Nr 18). – P. 1. – (Panta rhei).
115. **Memorandum** : Parlamentului Republicii Moldova, Președintelui Republicii Moldova, Ambasadorilor țărilor străine acreditate în RM, Internațional Media Fund., Asociația europeană de jurnaliști : [despre satrea presei în Republica Moldova] // Moldova Suvărană. – 1993. – 27 ian. – Semnat: V. Reniță, A. Daschevici, N. Roșca, E. Cioclea ș.a.
116. **Michea** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Apr. (Nr 13). – P. 1. – (Panta rhei).
117. **Neatârnată integritate** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Sept. (Nr 33). – P. 1. – (Panta rhei).

118. **Paranteza** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Mai (Nr 20). – P. 1. – (Panta rhei).
119. **Patriotismul** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Mar. (Nr 11). – P. 1. – (Panta rhei).
120. **Prezentul continuu** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Iul. (Nr 27). – P. 1. – (Panta rhei).
121. **Proiectul prostiei** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Noiembrie. (Nr 44). – P. 1. – (Panta rhei).
122. **(Pseudo) democrația** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Iunie. (Nr 24). – P. 1. – (Panta rhei).
123. **Răspunderea** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Iunie. (Nr 25). – P. 1. – (Panta rhei).
124. **Semnătura** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Oct. (Nr 39/40). – P. 1. – (Panta rhei).
125. **Sensibilitatea uneori tragică** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Dec. (Nr 49/50). – P. 1. – (Panta rhei).
126. **Standardologia frumuseții** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Sept. (Nr 37). – P. 1. – (Panta rhei).
127. **Starea** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Mai (Nr 19). – P. 1. – (Panta rhei).
128. **Șocul independenței** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Mar. (Nr 9). – P. 1. – (Panta rhei).
129. **Șomerul obișnuit** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Iunie. (Nr 22). – P. 1. – (Panta rhei).
130. **Tăcerea ca parte de vorbire** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Ian. (Nr 1). – P. 2. – (Panta rhei).
131. **Tema** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Iunie. (Nr 23). – P. 1. – (Panta rhei).
132. **Traficul idioteniei** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Febr. (Nr 4). – P. 1. – (Panta rhei).
133. **Transcedența** / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1993. – Apr. (Nr 16). – P. 1. – (Panta rhei).

134. **Xerox** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1993. – Aug. (Nr 31). – P. 1. – (Panta rhei).

1994

135. **Axele libertății** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1994. – Iul. (Nr 12). – P. 1. – (Panta rhei).
136. **Imposibila întoarcere** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1994. – Mai (Nr 6). – P. 1. – (Panta rhei).
137. **Săritorul de mături** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1994. – Iul. (Nr 13). – P. 1. – (Panta rhei).
138. **Siesta** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1994. – Iun. (Nr 9). – P. 1. – (Panta rhei).
139. **Un alt fiu al deșertului** : [despre pictorul bucovinean Ion Migali] / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1994. – Iun. (Nr 9). – P. 6.

1995

140. **A la guerre comme a la guerre** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1995. – Mai (Nr 17). – P. 1. – (Panta rhei).
141. **Banda lui Mobius** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1995. – Mai (Nr 18). – P. 1. – (Panta rhei).
142. **Dosarul singurătății** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1995. – Aug. (Nr 22). – P. 6. – (Citiți în doi).
143. **Ficțiunea** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1995. – Apr. (Nr 15). – P. 1. – (Panta rhei).
144. **Metafizica experimentală** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1995. – Aug. (Nr 24). – P. 4. – (Arena social-politică).
145. **Metodele închișiței** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1995. – Iul. (Nr 20). – P. 3. – (Arena social-politică).
146. **Pseudomembrana prezentului** / Eugen Cioclea // Tineretul Moldovei. – 1995. – Iun. (Nr 19). – P. 1. – (Panta rhei).

1996

147. **Cinci răspunsuri la tot atâtea întrebări** : [interviu cu actorul și regizorul Mihai Fusu] / consemnare : Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1996. – 21 iul. – P. 4.
148. **Cocteilul** : [despre starea precară a culturii în Republica Moldova] / Eugen Cioclea // *Gustar* : supl. lit. al bisăptămânalului *Tineretul Moldovei*. – 1996. – 31 aug (Nr 4). – P. 1.

1997

149. **Paranteza** : [societatea în perioada preelectorală] / Eugen Cioclea // *Tineretul Moldovei*. – 1997. – 13 dec. – P. 2.

2007

150. **Hazardul înțelepciunii** : [în dialog: scriitorul Eugen Cioclea și Costache Costenco, fiul scriitorului Nicolae Costenco] / interlocutor : Eugen Cioclea // *Viața Basarabiei*. – 2007. – Nr 1. – P. 49-52.

III. EUGEN CIOCLEA: INTERVIURI, RECENZII, COMEMORĂRI

1988

151. **Cioclea, Eugen.** „... e de neconceput să ajungi la poezie dacă ni ai în gene calculul diferențial” : [dialog cu scriitorul Eugen Cioclea] / interlocutor : Efim Tarlapan // *Orizontul*. – 1988. – Nr 5. – P. 4-6.
152. **Lungu, Eugen.** **Alternativa numitorului comun** : [pref.] / Eugen Lungu // Cioclea Eugen. *Numitorul comun*. – Chișinău, 1988. – P. 5-12.
153. **Mazilu, Gheorghe** : [rec. la volumul de versuri *Numitorul comun* de Eugen Cioclea, Chișinău, 1988] / Gheorghe Mazilu // *Tinerimea Moldovei*. – 1988. – 25 dec.
154. **O „Masă rotundă” pe marginea unor debuturi în literatura noastră de ultima oră** : [au participat: E. Cioclea, V. Nedelciu, V. Matei] / înregistrare de Rodica Mahu // *Orizontul*. – 1988. – Nr 9. – P. 7-9.

1989

155. **Cioclea, Eugen.** „Nu vreau să intru în secolul XXI ca un lătu-raș” : [dialog cu scriitorul Eugen Cioclea] / interlocutor : Gheorghe Budeanu // *Tineretul Moldovei*. – 1989. – 26 mar.
156. **Hropotinschi, Andrei.** **Eugen Cioclea: „Numitorul comun”** : [despre poezia lui Eugen Cioclea] / Andrei Hropotinschi // *Nistrul*. – 1989. – Nr 9. – P. 152-155.
157. **Nicu, Gh.** **Un pamfletar...** : [despre vol. de versuri *Numitorul comun* de Eugen Cioclea, Chișinău, 1988] / Gh. Nicu // *Orizontul*. – 1989. – Nr 4. – P. 14-16.

1990

158. **Ghețu, George.** **Vs. Ciornei și Eu. Cioclea. Nume de prețuit sau o tristețe care ne vrea...** : [opinii despre creația scriitorilor Vsevolod

Ciornei și **Eugen Cioclea**] / George Ghețu // Columna. – 1990. – Nr 6. – P. 34-38.

159. **Mazilu, Gheorghe. Riscul experimentului** : [despre creația poetului Eugen Cioclea] / Gheorghe Mazilu // Nistru. – 1990. – Nr 2. – P. 126-128.

1991

160. **Popa, Nicolae. Reportaj de pe urlați** : [rec. asupra culeg. de versuri *Alte dimensiuni* de Eugen Cioclea] / Nicolae Popa // Literatura și arta. – 1991. – 30 mai. – P. 4.
161. **Proca, Ion. Dimensiunile solare** : [despre poezia lui Eugen Cioclea] / Ion Proca // Glasul Națiunii. – 1991. – 20 iun. – P. 5; 7.

1992

162. **Galaicu-Păun, Emilian. Căderea liberă a lui Eugen Cioclea** : [despre creația poetului] / Emilian Galaicu-Păun // Sfatul Țării. – 1992. – Febr. (Nr 18/20). – P. 8-9.

1994

163. **Hropotinschi, Andrei. Scrisoare deschisă dlui redactor Eugen Cioclea** / Andrei Hropotinschi // Tineretul Moldovei. – 1994. – Ian (Nr 1). – P. 12. – (Cu dragoste și ciudă).

1995

164. **Lungu, Eugen. O altă poezie** : [creația scriitorilor basarabeni ai generației '80, inclusiv creația lui Eugen Cioclea] : [pref.] / Eugen Lungu // Portret de grup : O altă imagine a poeziei basarabene : [antol.]. – Chișinău, 1995. – P. 18-39.

1996

165. **Cimpoi, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului)** : [creația scriitorilor anilor '80, inclusiv creația lui Eugen Cioclea] / Mihai Cimpoi // Cimpoi Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Chișinău, 1996. – P. 233.
166. **Cistelecan, Al. Antologia pe ață** : [rec. la antologia *Portret de grup* și creația scriitorilor basarabeni ai generației '80, inclusiv

despre creația lui Eugen Cioclea] / Al. Cistelean // Vatra (Mureș, România). – 1996. – Nr 3. – P. 43-45.

1997

167. **Bantoș, Alexandru. Eugen Cioclea: deconstruire și reconstruire** : [despre poezia lui Eugen Cioclea] / Alexandru Bantoș // Limba Română. – 1997. – Nr 6. – P. 90-98.

1998

168. **Galaicu-Păun, Emilian. Versul și reversul boemei** : (pentru mai dreapta ci(ns)tire a poeziei lui E. Cioclea) / Emilian Galaicu-Păun // Basarabia. – 1998. – Nr 3/5. – P. 135-160.

1999

169. **Galaicu-Păun, Emilian. Versul și reversul boemei** : (despre creația poetului Eugen Cioclea) // Galaicu-Păun Emilian. Poezia de după poezie : (Ultimul deceniu). – Chișinău, 1999. – P. 84-90.
170. **Țurcanu, Lucia. Eugen Cioclea și „spaima de cuvinte”** / Lucia Țurcanu // Țurcanu Lucia. Ultima epifanie. – Chișinău, 1999. – P. 38-48.

2000

171. **Eugen Cioclea** : [biogr.] // Metafore românești din Basarabia. – Iași, 2000. – Vol. 2. – P. 132-144.

2001

172. **Cioclea, Eugen. „Critica nu mă interesează – nici bună, nici rea”** : [interviu cu scriitorul Eugen Cioclea] / consemnare : Nicolae Popa // Basarabia. – 2001. – Nr 8/12. – P. 21-25 : fot.
173. **Crudu, M. Veșnic revoltat – Eugen Cioclea** / M. Crudu // Tineretul Moldovei. – 1991. – 5 iul.
174. **Erizanu, Gheorghe** : [rec. la cartea *Dați totul la o parte ca să văd* de Eugen Cioclea, Chișinău, Ed. Cartier, 2001] / Gheorghe Erizanu // Capitala. – 2001. – Nr 10. – P. 53.

175. **Ștefănescu, Alex. Dezinvoltură de om greoi** : [rec. la cartea *Dați totul la o parte ca să văd* de Eugen Cioclea, Chișinău, Ed. Cartier, 2001] / Alex Ștefănescu // Basarabia. – 2001. – Nr 8/12. – P. 14.

2002

176. **Leahu, Nicolae. Reflecție și inconoclastie în poezia lui Eugen Cioclea** / Nicolae Leahu // Semn. – 2002. – Nr 3/4. – P. 31-33.

2003

177. **Cimpoi, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului)** : [creația scriitorilor anilor '80, inclusiv creația lui Eugen Cioclea] / Mihai Cimpoi // Cimpoi Mihai. *Istoria literaturii române din Basarabia* : (compendiu). – Chișinău, 2003. – P. 352 : fot. – (Bibl. școlarului ; 450).
178. **Hropotinschi, Andrei. Dați totul la o parte ca să văd sau *Aberatio aberationis* de Eugen Cioclea** / Andrei Hropotinschi // *Literatura și arta*. – 2003. – 22 mai. – P. 5.

2007

179. **Filip, Iulian. Eugen Cioclea (1948). Poetul care nu mi-i drag. Doar poezia care i se întâmplă...** / Iulian Filip // *Poezia acasă* : Poeți contemporani din Basarabia : Antologie / alcăt. : Iulian Filip, Mihai Stan. – Târgoviște, 2007. – P. 277.
180. **Zbârciog, Vlad. Cioclea, Eugen** : (Poet, traducător) / Vlad Zbârciog // *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006* / Muzeul Literaturii Române „M. Kogălniceanu”. – Chișinău, 2007. – P. 120 : fot.

2008

181. **Sochircă, Andrei. „Poezia lui Eugen Cioclea a fost o revelație pentru publicul din Bacău”** : [interviu cu actorul A. Sochircă, premiat la festivalul *One Man Show* „Gala Star – 2008”, apr., Bacău, România] / consemnare : Irina Nechit // *Jurnal de Chișinău*. – 2008. – 18 apr. – P. 23.

2009

182. **Butnaru, Leo. Prietenul. Cărțile și întâmplările aproape fantastice** : [despre poetul Eugen Cioclea] / Leo Butnaru // Jurnal de Chișinău. – 2009. – 15 oct. – P. 20.
183. **Cocor, Vasile. Bufoni nenorociți** : [pe marginea creației poetului Eugen Cioclea] / Vasile Cocor // Capitala. – 2009. – 20 mai. – P. 8.

2010

184. **Cioclea, Eugen. „Literatura este o răfuială cu propria conștiință”** : [interviu cu poetul Eugen Cioclea] / consemnare : Alexandru Bantoș // Limba Română. – 2010. – Nr 3/4. – P. 163-170.
185. **Komartin, Claudiu. Eugen Cioclea** : [portret literar] / Claudiu Komartin // Poesis Internațional. – 2010. – Sept. (Nr 2). – P. 23-24.
186. **Mihail, Dinu. Din fuga condeului zugrav** : [câteva amintiri necenzurate despre Eugen Cioclea] / Dinu Mihail // Moldova Suverană. – 2010. – 27 noiem. – P. 2.
187. **Rachieru, Adrian Dinu. Un „provocator” întârziat: Eugen Cioclea** / Adrian Dinu Rachieru // Rachieru Adrian Dinu. Poeți din Basarabia : (un veac de poezie românească). – Chișinău, 2010. – P. 389-396.
188. **Zbârciog, Vlad. Cioclea, Eugen** : (Poet, traducător) / Vlad Zbârciog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010 / Muzeul Literaturii Române „M. Kogălniceanu”. – Chișinău, 2010. – P. 146-147 : fot.

2011

189. **Cioclea, Eugen** : [biogr.] // Dicționarul scriitorilor români de azi : (din România, Basarabia, Bucovina de Nord, Banatul sârbesc, Europa Occidentală, Israel, America) / alcăt. : Boris Crăciun, Daniela Crăciun-Costin. – Iași, 2011. – P. 125.
190. **Răileanu, Vitalie. Anxietatea poeziei lui Eugen Cioclea** : [pref.] / Vitalie Răileanu // Cioclea Eugen. Ofsaid : [poeme]. – Chișinău, 2011. – P. 3-4.

2013

191. **Bordeianu, Leo. Plecarea excelenței sale, poetul** : [Eugen Cioclea (1948-2013)] / Leo Bordeianu // *Literatura și arta*. – 2013. – 17 oct. – P. 8.
192. **Butnaru, Leo. Prietenul, cărțile și întâmplările fantastice** : [in memoriam : Eugen Cioclea] / Leo Butnaru // *Jurnal de Chișinău*. – 2013. – 15 oct. – P. 20.
193. **Coțiu, Mihai. Eugen Cioclea sau indiferența absolută față de propria-i supraviețuire fizică** / Mihai Coțiu // *Moldova Suverană*. – 2013. – 16 oct. – P. 1.
194. **Danilov, Nichita. Un poet neobișnuit: Eugen Cioclea** / Nichita Danilov // *Tiuk!* (Brașov, România). – 2013. – Acces Internet : <http://tiuk.reea.net/index>.
195. **Delinschi, Valentin. Eugen Cioclea a plecat în lumea umbrelor** / Valentin Delinschi // *Jurnal de Chișinău*. – 2013. – 15 oct. – P. 20.
196. **Ne-a părăsit poetul Eugen Cioclea** : [1948-2013] : [necrolog] // *Jurnal de Chișinău*. – 2013. – 15 oct. – P. 20. – Semnat: Consiliul Uniunii Scriitorilor
197. **Păduraru, Pavel. „Pe cel ce-i biruit de-un vis cu adevărat doar moartea îl alină”** / Pavel Păduraru // *Timpul*. – 2013. – 18 oct. – P. 17.
198. **Popa, Petre. In memoriam : Eugen Cioclea (4 aug. 1948 – 18 oct. 2013)** / Petre Popa // *Realitatea Plus* (Soroca). – 2013. – 18 oct. – P. 7.
199. **Răileanu, Vitalie. Eugen Cioclea: poetul ludicului lucid** / Vitalie Răileanu // *Plumb* (Bacău, România). – 2013. – Nr 7. – P. 11-13.
200. **Rău, Alexe. Luxul și mizeria poetului** : [in memoriam : Eugen Cioclea (1948-2013)] / Alexe Rău // *Ziarul Național*. – 2013. – 18 oct. – P. 23.
201. **Roșca, Nicolae. Un matematician liric – Eugen Cioclea** : [eseu] : [in memoriam : Eugen Cioclea (1948-2013)] / Nicolae Roșca // *Moldova*. – 2013. – Nr 1/ 2. – P. 36 : fot.

2014

202. **Ciobanu, Mircea V. Cioclea** : [in memoriam] / Mircea V. Ciobanu // Jurnal de Chișinău. – 2014. – 31 ian. – P. 19.
203. **Cristea-Enache, Daniel. Poetul și responsabilul de ștampilă** : [rec. la vol. de versuri *Eugen Cioclea. Antologic*, Chișinău, Ed. Cartier, 2014] / Daniel Cristea-Enache // Observator cultural (România). – 2014. – 24-30 iul (nr. 732). – P. 15.
204. **Eugen Cioclea** : [poet, traducător (1948-2013) : date biogr.] // Realități culturale. – 2014. – Nr 8. – P. 5. – (Calendar cronologic).
205. **Galaicu-Păun, Emilian. Ce te mai poate încălzi, Eugen Cioclea?** : [in memoriam poetului Eugen Cioclea] / Emilian Galaicu-Păun // Tiuk! (Brașov, România). – 2014. – Nr 42. – Acces Internet : <http://tiuk.reea.net/index>.
206. **Iovănel, Mihai. Poezia lui Eugen Cioclea** / Mihai Iovănel // Cultura (România). – 2014. – 23 oct.
207. **Popa, Nicolae. Tunetul Eugen Cioclea** : [in memoriam] / Nicolae Popa // Jurnal de Chișinău. – 2014. – 28 ian. – P. 19.
208. **Stănescu, Bogdan-Alexandru. Imnuri pe ritmuri convergente** / Bogdan-Alexandru Stănescu // Suplimentul de cultură : săptămânal realizat de Ed. „Polirom” și *Ziarul de Iași* (România). – 2014. – Mar. (435).
209. **Vakulovski, Alexandru. Supa lui Iisus** : [in memoriam poetului Eugen Cioclea] / Alexandru Vakulovski // Tiuk! (Brașov, România). – 2014. – Nr 42. – Acces Internet : <http://tiuk.reea.net/index>.
210. **Vakulovski, Mihail. Cioclea crea să distrugă uniVersul** : [despre vol. *Vreau să distrug uniVersul* de Eugen Cioclea, Chișinău, Ed. Prometeu, 2007] / Mihail Vakulovski // Tiuk! (Brașov, România). – 2014. – Nr 42. – Acces Internet : <http://tiuk.reea.net/index>.

CATALOG ADNOTAT
AL VOLUMELOR SEMNATE DE
POETUL EUGEN CIOCLEA

*Elaborare Margareta CEBOTARI,
bibliotecar principal, Biblioteca „Onisifor Ghibu”.*

Notă: *Volumele sunt prezentate în ordinea cronologică a apariției editoriale.*

Cioclea, Eugen. Numitorul comun : Versuri / Eugen Cioclea ; pref. de Eugen Lungu ; prez. graf. : I. Grigorașenco, V. Druc. – Chișinău : Lit. Artistică, 1988. – 108 p.

Acest volum, de debut al poetului Eugen Cioclea, a apărut într-un târziu, abia pe la 40 de ani, având un tiraj de 3000 de exemplare. În prefața cărții, intitulată *Alternativa numitorului comun*, criticul literar Eugen Lungu menționează intrarea meteorică a lui Eugen Cioclea în atmosfera poeziei autohtone, fiind maturizat, fără găngăvelile, obișnuite deja, ale altor debuturi literare. La finele unei analize și sinteze subiective, după cum recunoaște, asupra versurilor din acest volum, criticul Eugen Lungu prevede reacția cititorilor: „... pe unii îi va bucura, pe alții îi va incita sau șoca, sau revolta, plictisit și indiferent însă – vă asigur! – nu va rămâne nimeni”. Foarte elocvent Eugen Lungu își expune impresiile lecturii pe marginea acestui volum: „Prima relație ce ți-o lasă poezia lui Eugen Cioclea e cea a unei flagrante spontaneități: pe cămașa versului nu transpune sarea efortului, nu se simte râvna găfăită de a face *oricum* și *oricând* poezie, de a biciui slovele să intre în raporturi scârțiitoare, dar hiperpoetice. Poezia lui – după cum o spune Cioclea însuși – „se întâmplă”, și nu numaidecât în fața unor lucruri mari și absolute ale lumii, ci și extrage rădăcina chiar din valorile cu minus sau cu plus ale vieții, banală ca eveniment, dar frumoasă ca existență, mai ales prin faptul de a rezista și a fi”.

În deschiderea cărții autorul într-un vers, de *La persoana a treia*, se autopezintă cititorului: „*Poezia lui Eugen CIOCLEA/ este o poezie declarativă*”, mai precizând „*El vine să vă spună/ ceea ce n-a apucat să audă/ fiecare din voi*”.

În volum au fost tipărite 65 de poezii, diverse ca teme și subiecte abordate, care se descriu uneori și din titlurile deosebit de elocvente: *Conștiința de sine*, *Frunza eretică*, *Căderea liberă*, *Moartea celebră*, *Spa-ima de cuvinte*, *Invadatorii* etc.

Cioclea, Eugen. Alte dimensiuni : versuri / Eugen Cioclea : prez. graf. de M. Brunea. – Chișinău : Hyperion, 1991. – 100 p.

Cea de-a doua apariție editorială a scriitorului Eugen Cioclea vine să ne demonstreze continuitatea succesului primei sale cărți. Poetul perseverează în a scrie „aceiași poezie de o luminozitate tăioasă, care frige, arde „pielea” sufletului, te mușcă și te dinamizează” – după cum este informat cititorul în pre-ambula ediției.

Pentru poezia inclusă în acest volum autorul a fost distins cu *Premiul Uniunii Scriitorilor* din Republica Moldova, anul 1991.

Determinante în acest cuprins sunt ideile care transpar din orice vers: iubirea de om, de neam și de limbă. În „Posibila definiție”, poezia ce deschide materia acestui volum, poetul ne declară, mai întâi, dorința sa: „Patria țării – iată poezia/ ce-i, să lucrăm/ în miezul ei Egali”. Pentru a finaliza, cu franchețea ce îl caracterizează: „Timpul, oricum,/ pe nimenia nu iartă./ Nu ține umbră nici un cozoroc./ Cu capul sus și dezgolit, în artă / să intri, ca în ștreang. / Ai încăput? / Noroc./

În stilul său deosebit, aproape în fiecare poezie autorul adresează sie sau cititorului unele întrebări, la care, uneori, dă și răspunsuri pe măsură.

Apariția volumului a fost remarcată cu o recenzie, prezentată de scriitorul Nicolae Popa în hebdomadarul „Literatura și arta”. Volumul are o prezentară grafică reușită și inedită, realizată de Mihail Brunea, artist plastic din Republica Moldova.

Cioclea, Eugen. *Dați totul la o parte ca să văd : Metapoeme / Eugen Cioclea*. – Chișinău : Cartier, 2001. – 78 p. : fot. – (Col. *Rotonda : Poezie*).

După cum se menționează în recenzia semnată de Nicolae Leahu, reflecția asupra condiției artistului și a artei sale se adâncește în acest volum al poetului Eugen Cioclea, care fixează în mortarul conceptelor sale alte și alte „cărămizi” întru împlinirea idealului de *carte ca obiect de artă*.

Ar fi de menționat un stil laconic deosebit al poeziilor incluse în acest cuprins, exprimat și prin titlurile lor foarte succinte, alcătuite doar dintr-un singur cuvânt, sau doar dintr-o singură literă: *Arc, Sensa, A, Plex, Cumva, Izo, Fax, Iz, Cip, Jaba, Da, Tir, Vâj, Silex* etc.

Originală este și prezentarea editorială a volumului, având inserate unele pagini-duble, cu imagini care se *desfac* în afara cărții și reflectă ideile unor versuri. De asemenea, dorința autorului a fost de a lăsa la îndemâna cititorului un *Ecou encefalic* (imaginea encefalogrammei sale, însoțită de descifrarea dată de medici) și o listă a lecturilor sale, intitulată *Cărțile care l-au rășfoit să-l surprindă întrucâtva pe derbedeul de mine*. Din nota de la finele volumului cititorul află că: „Textul a fost prezentat editurii în decembrie 2000. S-au tras teri sute treizeci și trei de exemplare, fiecare purtând semnătura comanditarului”.

Cartea a obținut *Premiul Uniunii Scriitorilor* din Republica Moldova pentru anul 2001.

Cioclea, Eugen. Subversiunea poetului revoltat : [versuri] / Eugen Cioclea. – Chișinău, 2002. – [28 p.]. – Samizdat.

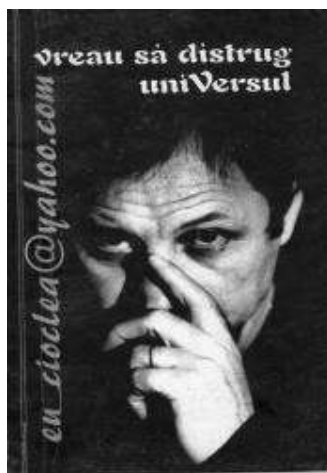
În versurile din acest volum poetul își exprimă revolta din plin: „Nu există popoare mărunte./ Ele există sau nu există defel./ Pledez pentru semnul egalitate/ dintre firul de iarbă și/ turnul Eiffel.”

Pe pagina a patra a copertei, academicianul Mihai Cimpoi vine cu un îndemn să citim opera poetului, deoarece „Eugen Cioclea, care s-a declarat „cel mai trist poet din Europa” și pe care îl cunoaștem și ca poet al confesiunii sincere, dure, sentențioase, chiar teribiliste, „goliardice” vine cu această culegere de versuri, adnotată de el însuși cu un gând anume, către toți cei care apără pe baricade adevărul despre noi, despre istoria noastră și ființa națională, despre limba română.”

Cioclea, Eugen. Vreau să distrug uniVersul / Eugen Cioclea ; concepție graf. : Dorian Conea ; fot. : Nicolae Răileanu, Alexandru Proșii. – Chișinău : Prometeu, 2007 (Tip. A.Ș.M.). – 72 p.

Autorul își prezintă starea sa de spirit în cuvântul de deschidere al cărții. Acest *Drept moto...* începe cu cuvintele: „Știu. Majoritatea publicului neomogen prin excelență mi-a uitat existența și nici nu cunoaște aproape nimic din așa-zisa lucrare „sacrosantă” a semnatarului”. De

aceea autorul a ales să includă în acest volum 60 de poezii, o parte din ele fiind publicate și în alte ediții anterioare ale sale.

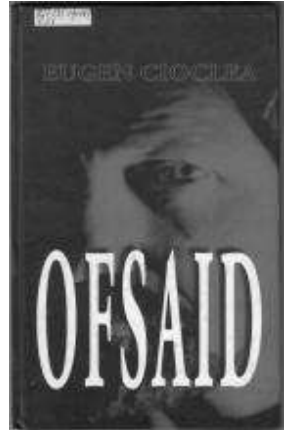
Cartea a apărut grație sprijinului acordat la editarea ei de către domnul Nicolae Carauș, fapt remarcat de recunoștința autorului către această persoană, despre care aflăm din datele de pe foaia de verso a titlului.

Cioclea, Eugen. Ofsaid : [poeme] / Eugen Cioclea ; pref. de Vitalie Răileanu ; editor : Dorian Conea ; fot. de Nicolae Răileanu ; acrostih : Constantin Rusnac. – Chișinău : Magna Princeps SRL, 2011. – 112 p.

În prefața cărții, criticul și cercetătorul literar Vitalie Răileanu face o succintă trecere în revistă a stilului literar al versurilor poetului Eugen Cioclea, menționând vizavi de poeziile *înmănunchate* în acest volum că: „ (...) imaginile sunt cuprinzătoare, proaspete, dar și derutante, turnurile versului – neașteptate. (...) Preferințele au mers totuși și spre o altă arhitectonică, poezia din cartea *Ofsaid*(-elor) devine o construcție complicată, neobișnuită, articulată din elemente extrem de diverse, nuanțată de lumini *artificios-sublime*”. Astfel Eugen Cioclea ține cu orice preț să evite tiparul, locul comun, – mai concluzionează criticul Vitalie Răileanu.

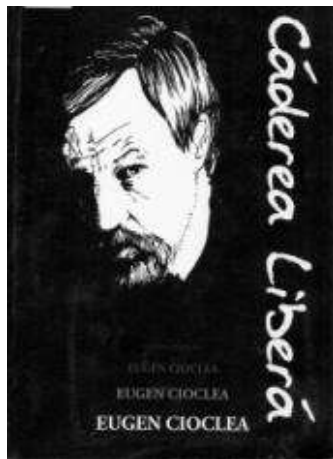
În cuprinsul cărții se regăsesc 99 de poezii și un mic *Fișier biografic*, iar în finalul ediției și-a găsit loc o dedicație: poezia-acrostih „Eugen Cioclea” (la persoana întâi) semnată de compozitorul și scriitorul Constantin Rusnac cu data de 1-7 mai 2008.

Din pagina a patra a copertei cititorul află un adevăr durut despre acest poet. Editorul a postat aici un fragment din aprecierea dată de poetul și traducătorul român contemporan Claudiu Komartin, care exclamă într-un final: „Fără Eugen Cioclea, literatura română este un pian cu câteva clape lipsă”.

Cioclea, Eugen. Căderea Liberă : [versuri] / Eugen Cioclea ; pref. de Vitalie Răileanu. – Onești : Magic Print, 2012. – 124 p.

„Poetul Eugen Cioclea nu a ținut cu orice preț să inoveze falsificându-se, dănuind în cadrele unei sensibilități pregnante, firești și memorabile, deși este un autor care *poartă în sine lirismul răvășit, ce ar însemna expresivitate*” – astfel îl prezintă criticul și cercetătorul literar Vitalie Răileanu în prefața cărții.

În unele versuri scriitorul se adresează cititorilor și compatrioților săi : **Declarație** // (...) „*Vă iubesc mai mult decât se crede./ N-am nimic să zic că-mi aparține,/ de aceea parcă umbl pe buze/ printre voi ca fiarele/ feline.*”

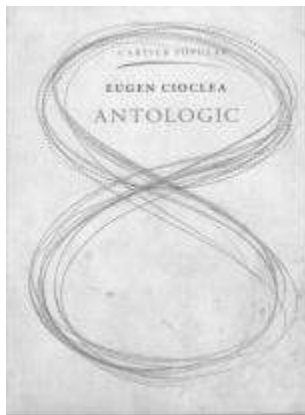
Tradițional, deja, doar în câteva rânduri, scriitorul se autopezintă : **Ax** // „*Vrei să știi ceva despre eu?/ El s-a născut cu identitatea de-andoaselea-n/ spiritul meu.*”

Poetul era și un *previzionar* al sorții sale, expunându-și gândurile pe șleau : **Asta-i** // (...) „*Cât de puternic și singur/ mă simt în esența de sine/ de care sunt dependent/ ca de niște fleacuri majore/ care depind doar de mine,/ și,/ și din care eu singur/ îmi meșteresc/ praștia morții/ supreme.*”

În acest volum au fost selectate 101 poezii, iar pe pagina a patra a copertei, alături de fotografia scriitorului Eugen Cioclea, regăsim un alt *portret* al poetului : *O construcție complicată,/ neobișnuită,/ articulată din elemente/ extrem de diverse,/ nuanțată de lumini. Eruptiv,/ raționalist,/ dur,/ sentențios,/ teribilist./*

Cioclea, Eugen. *Antologic* : [versuri] / Eugen Cioclea ; ed. îngr. de Emilian Galaticu-Păun. – Chișinău : Cartier, 2014. – 168 p. – (Cartier popular).

Editorul deschide acest volum cu o mică prezentare a scriitorului Eugen Cioclea și a poeziilor sale, în care se menționează calea sinuoasă spre „lumina tiparului” a poemelor acestui autor, versurile căruia mult timp circulau în *samizdat*. Pe pagina a patra a copertei este plasat un fragment din aprecierea operei scriitorului Eugen Cioclea de către Alexandru Cistelean,

considerat drept unul din cel mai influent și important critic literar român contemporan și unul din cei mai rafinați critici de poezie.

Volumul a beneficiat de o recenzie, publicată în săptămânalul de informație și analiză culturală *Observator cultural* (24/30 iulie, 2014), semnată de Daniel Cristea-Enache, în care autorul ne prezintă punctul său de vedere asupra versurilor lui Eugen Cioclea: „Deși poetul avea toate datele pentru a obține, la modul facil, un succes aidoma și a se impune maselor prin accesibilitate, cantabilitate, versificare pe bandă rulantă și mesaj social ori *național* conținut în text, Cioclea refuză rețeta și își continuă, cu obstinație, eul de profunzime. (...) Dar ceva mai profund și mai puternic decât dorința de succes la public *prin* poezie îl face pe Cioclea să renunțe la tot *pentru* poezie: pentru lirica sa, nu a altora, cu obsesii personale, nu naționale ori comunitare.”

În volum au fost selectate și tipărite 101 poeme, din care șapte sunt inedite: [*Realitatea*], [*Exact*], [*Gândirea se teme al naibii de altă gândire*], [*Mai scriu*], [*Plec. Important: Nicăieri*], [*Cu viața mea*], [*intrând în portul acesta*].

În mod excepțional, cititorul acestui volum va avea posibilitatea de a vizualiza facsimile ale unor poezii scrise de mâna poetului Eugen Cioclea, incluse în interiorul cărții. În una din ele scriitorul se autoconfesează: *Pe lângă scârba/ că m-am născut/ eu n-am greșit/ niciodată./*

Tipografia „FOXTROT”. Tiraj: 100 ex.